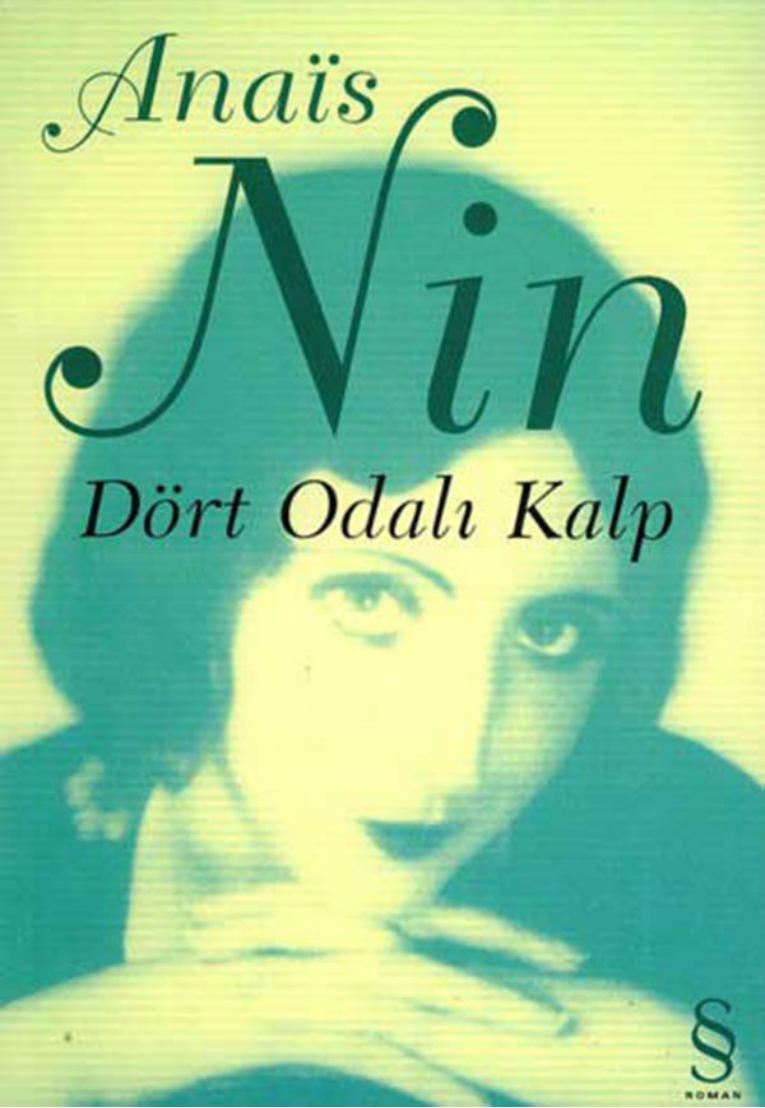
Anaïs

Nin

Dört Odalı Kalp

§

ROMAN

ANAÏS NIN

21 Şubat 1903'te Paris'te doğdu. Kökenleri İspanya, Küba, Fransa ve Danimarka'ya dayanmaktadır. Çocukluğu Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde geçti. Babası başka bir kadın için onları terk ettikten sonra, annesi Anaïs'i ve iki erkek kardeşini alıp Amerika'ya yerleşti. Daha sonra Anaïs Nin kocasıyla Paris'e taşındı. 1924-1939 yılları arasında orada yaşadılar. D.H. Lawrence üzerine bir inceleme olan ilk kitabı 1930'larda yayınlandı. Düzyazı-şiiri *Ensest Evi*'ni (1936) üçleme romanı *Winter of Artifice* izledi (1939). Eserlerinin niteliği ve orijinalliği hemen fark edildi, ancak daha çok avangart yazarlar arasında kaldığından yaygın bir şekilde tanınması zaman aldı. "İçsel Kentler" ana başlığında kaleme aldığı beş romanı 1940'larla 1960'lar arasında Amerika'da yayınlandı. *Under a Glass Bell* adında bir öykü kitabı da vardır. 1940'larda, isimsiz bir müşteri için erotikalar yazmaya başladı ve bunları *Venüs Üçgeni* ile *Little Birds* kitaplarında topladı (bu kitapların her ikisi de ölümünden sonra yayınlanmıştır). Henry Miller ve karısı June Mansfield'e olan tutkulu bağlılığını *Henry ile June* başlıklı günlüğünde anlatır. Kitapları yirmi altı dile çevrilmiştir.

Yaşamının son yıllarında, Amerika'daki çeşitli üniversitelerde dersler verdi. 1973'te Anaïs Nin'e, Philadelphia Sanat Üniversitesi tarafından fahri doktora unvanı verildi. 1974'te Ulusal Sanat ve Edebiyat Enstitüsü'ne kabul edildi. 14 Ocak 1977'de Los Angeles'ta öldü.

PÜREN ÖZGÖREN

Adana'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni bitirdikten sonra University of Miami'de dil eğitimi aldı. 1984'ten bu yana sürdürdüğü çeviri çalışmaları arasında, tanınmış pek çok yazarın eseri bulunmakta: Roman Polanski, Vanessa Redrgrave ve Erje Ayden'in otobiyografileri, Yukio Mişima'dan *Bereket Denizi* dörtlemesi, Henry Miller'dan *Çılgın Üçlü*, Lawrence Durrell'dan *Kara Defter*, George Orwell'dan *Birmanya Günleri*, Ernest Hemingway'den *Cennet Bahçesi*, Truman Capote'den *Bukalemunlar İçin Müzik*, Çinli çağdaş yazar Cang Şianliyen'den *Erkeğin Yarısı Kadın* ve *Ölmeye Alışmak*, Roald Dahl'dan *Öptüm Seni*, Nobelli yazar Toni Morrison'dan *Cennet ve Sevilen*, Bedri Baykam'dan *Maymunların Resim Yapma Hakkı*.

pozgoren@yahoo.com

Anaïs Nin

Dört Odalı Kalp

Türkçesi: Püren Özgören

§

Çağdaş Dünya Edebiyatı **75**

Dört Odalı Kalp
(İçsel Kentler III)
Anaïs Nin

Kitabın Özgün Adı:
The Four-Chambered Heart

Dizinin önceki kitapları:
Ateş Merdivenleri (İçsel Kentler I)
Albatrosun Çocukları (İçsel Kentler II)

Yayına Hazırlayan: Tülin Er
İngilizce'den çeviren: Püren Özgeren
Kapak Tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Bahar Kuru

© 1959 by Anaïs Nin,
© 2004; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Onk Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Aralık 2005
ISBN: 975 - 289 - 280 - 9

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel; (212) 674 97 23
Fax: (212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

DÖRT ODALI KALP

Gitar müziğini damıtıyordu.

Rango onu teninin ılık bakır rengiyle, gözbebeklerinin kömür karasıyla, kaşlarının çalımsı gürlüğüyle çalıyor, gitarın bal rengi kasasına, çingene yaşamının açık yollarında derlediği tatları döküyordu: kekik, biberiye, yabani mercanköşk, fesleğen ve adaçayı. Bu tannan, tınılı kutuya, çingenenin at arabasına gerdiği hamağın şehvetli salınışını, siyah at kılından yapılma döşeğinde doğan rüyaları akıtıyordu.

Erkeklerle kadınların kapılara, pencerelere kadar tıka basa doldurduğu, mum yakıp içki içtiği, onun sesinden ve gitarından yayılan lezzetleri, açık yolların iksirlerini, baharatlarını, özgürlüğün şamatasını, teneke tıngırtılarını, avareliğin, reha-

vetin mahmurluğunu yudumladıkları gece kulüplerinin ilahıydı Rango.

Şafakta, kedi bağırsağından yapılma gitar tellerinde akan yaşamlarından hoşnutsuz, damarları onun sesinin özsuyuyla dolmuş kadınlar, şafakta onun bedenine dokunmak isterdi. Ama gün doğarken, Rango gitarını sırtına vurur, yürüyüp giderdi.

Yarın gelecek misin, Rango?

Yarın belki de, Fransa'nın güneyine uzanan yolda, siyah atının filozofça sallanan kuyruğuna çalıp söyleyecekti.

Djuna bu gezgin Rango'ya doğru, müziğinin içerdiği her şeyi sımsıkı tutmak istercesine eğildi; kulağı, peşinde koştuğu bu ulaşılamaz mutluluk adasının varlığını duydu; bu, hiç katılmadığı ama küçük bir kızken pencereden seyrettiği o partide bir anlığına gözüne ilişen adaydı. Çölde yolunu yitirmiş bir yolcu gibi, hiç tatmadığı bir zevkin, özgürlük denen zevkin bu müziksel serabına doğru hevesle, coşkuyla, daha, biraz daha eğildi.

"Rango, bir kere de dansım için çalar mısın?" diye sordu usulca, şevkle; çıkmaya hazırlanan Rango durdu, onun karşısında eğildi; yaratılması yüzlerce yıllık bir üslup ve duruş asaleti gerektiren, asla bağlanmamış, sınırlanmamış bir erkeğin devinimler konusundaki cömertliğini gösteren, suskun bir reverans.

"Ne zaman istersen."

Gününü, saatini kararlaştırır, Djuna ona adresini verirken, içgüdüsel bir biçimde ırmağa doğru yürüdüler.

Önlerinden giden gölgeleri, aralarındaki karşıtlığı ele veriyordu. Erkeğin bedeni, kadının bedeninin iki katı yer kaplıyordu. Kadın bir ok gibi, hedefinden sapmaksızın ilerlerken, erkek rahvandı. Djuna'nın sigarasını yakarken, erkeğin elleri titriyordu, kadının elleriyse sabitti.

"Sarhoş değilim," dedi Rango gülerek, "ama o kadar sık sarhoş oldum ki, ellerim titrememeyi unuttu, sanırım."

"Atınla araban nerede, Rango?"

"Atım da yok, arabam da. Uzun zamandır... Zora hastalandığından beri – yıllar önce."

"Zora?"

"Karım."

"Karın da mı çingene?"

"İkimiz de çingene değiliz. Ben Guatemala'da doğdum, en yüksek dağın tepesinde. Hayal kırıklığına mı uğradın? Efsaneyi sürdürmek gerekiyor; gece kulüpleri için, hayatımı kazanmak için. Ayrıca beni koruyor da. Guatemala'da, şu an sürdürdüğüm yaşamdan utanç duyabilecek bir ailem var. On yedi yaşındayken evden kaçtım. Bir çiftlikte büyümüştüm. Arkadaşlarım bugün bile sorar: 'Atın nerde, Rango?' Hep, atını kapıya bağlamış da gelmiş gibi bir halin var, diyorlar! Fransa'nın güneyinde çingenelerin arasında yaşadım. Gitar çalmayı onlar öğretti bana. Kendileri gibi yaşamayı da. Erkekleri çalışmaz; gitar çalar, şarkı söylerler. Kadınlar yiyecek çalıp o kabarık eteklerinin altına saklar, erkeklerine bakar. Zora bunu bir türlü öğrenemedi! Sonra, çok hastalandı. Avare avare dolaşmayı bırakmak zorunda kaldım. Eve geldik. İçeri gelmek ister misin?"

Djuna gri, taş eve baktı.

Rango'nun taşra yollarındaki imgesini gözlerinden henüz silememişti. Karşıtlık acı vericiydi; atsız, özgürlüksüz bir Rango ansızın gözünü korkuttu, bir adım geri çekildi.

Evin pencereleri dar, uzundu. Sürgülü, parmaklıklıydılar sanki. Djuna, erkeğin hangi koşullarca, kim tarafından, nasıl zapt edildiğini, evcilleştirildiğini, kafese kapatıldığını görmeye henüz katlanamayacaktı.

Rango'nun iri elini sıktı; bir tutuklunun kocaman, ılık elini; sonra öylesine hızlı uzaklaşıverdi ki, erkek afalladı. Şaşırmış, etkilenmiş bir halde kalakaldı; kadının neden böyle kaçtığını merak ederek, beceriksizce bir sigara daha yaktı.

Djuna'nın az önce bir mutluluk adasının görüntüsünü yitirdiğini bilemezdi. Gitarıyla yarattığı bu zevk adası yok olmuştu. Kadın bir özgürlük serabına doğru ilerlerken, kendini kapkara bir ormanda bulmuştu. Erkeğin, "Zora çok hasta," derken kararan gözlerinin zifiri ormanında... Başını esefle, pişmanlıkla eğdiğinde, çılgın saçlarının kara ormanında: "Ailem bilse, bugünkü hayatımdan utanırdı." O iri, güçlü bedenine göre fazla gri, fazla dökünтü bir eve girmek üzereyken, öylece dikilip kaldığında, şaşkınlığının, akıl karışıklığının simsiyah cengelinde...

İlk öpücüğe Seine Nehri tanık oldu; sokak lambalarından, pullu, payetli dalgacıklarına dökülen yansıları birer gondol gibi taşıyan, siyah, cilalı kaldırım taşlarının çalılıklarında çiçeğe durmuş haleleriyle sokak lambalarını, yelpazeler gibi açılmış gümüş, telkâri ağaçları alıp götüren, bu yelpazelerin ardına sızan gözleriyle onları gizli cilveleşmelere, oynaşmalara kışkırtan ırmak; sisin nemli eşarplarını, kavrulan kestanelerin keskin, güzel kokusunu taşıyan Seine Nehri.

Her şey ırmağa döküldü; sular, onların durduğu balkon dışında, her şeyi, hepsini sürükledi.

Öpüşmelerine sokaktaki laterna eşlik etti; öpücük, Carmen'in bütün partituru boyunca sürdü; müzik bittiğinde artık iş işten geçmişti: iksiri son damlasına kadar içmişlerdi.

Âşıkların içtiği iksiri başkaları değil, kendileri hazırlar.

İksir, kişinin bütün varoluşunun toplamıdır.

Geçmişte söylenen her söz, kişinin benliğinde biçimler ve renkler toplar, biriktirir. Damarlarda kanın yanı sıra akan şey, yapılan her hareketin, her davranışın damıtılmış hali, bütün imgelemlerin, dileklerin, rüya ve deneyimlerin tortusudur. Bütün geçmiş duygular birleşir, teni renklendirmek, dudakları tatlandırmak, nabzı düzene sokmak ve gözlerde kristaller oluşturmak için birbirine karışır.

Bir insanın bir başkasında uyandırdığı hayranlığın, büyülenmenin nedeni, kaynağı, tanışma ânında kişiliğinden yaydığı bir şey değil, olanca varlığının, benliğinin bir özeti, bir hûlasasıdır; işte, karşısındaki kişinin merakını, hayranlığını ve bağlılığını kıskıvrak yakalamasını sağlayan o güçlü iksir, o uyuşturucu budur.

Hiçbir çekim ânı yoktur ki, geçmişe uzanan, uzun kökleri bulunmasın; hiçbir çekim ânı çıplak, çorak toprakta yetişmez; bu rasgele bir güzellik çarpması değil, büyük kederlerin, pişmanlıkların, inkişaf ve çabaların, emeklerin getirdiği, yol açtığı bir çarpılmadır.

Aşk, o yüce uyuşturucu, bütün benliklerin tomurcuklarının patladığı, dolu dolu çiçeklendiği sera...

aşk, yüce uyuşturucu, bir simyacının şişesindeki en saptanamaz, en izi bulunamaz özdekleri bile görünür hale getiren kimyasal sıvı

aşk, o yüce uyuşturucu, bütün gizli benlikleri gün ışığına çıkaran *agent provocateur**

---

* (Fr.) Kışkırtıcı. (ç.n)

parmak izlerini bile görebilen, saptayabilen medyum...

ciğerlere fizik-ötesi röntgenler için yanardöner ışınlar pompaladı

gözlerin astarına yeni coğrafyalar işledi

sözcükleri yelkenlerle, kulakları kadife sağırlıklarla donattı

ve az sonra, öpücükleri sürekliliğin kutsal sularında vaftiz edilebilsin diye, balkon onların gölgelerini de suya düşürdü.

Djuna ertesi sabah Seine kıyısında yürüdü, balıkçılara, mavnacılara, Rango'yla birlikte yaşayabilecekleri kiralık bir tekne sordu.

Kenardaki alçak duvarın önünde dururken, sonra mavnalara bakmak için aşağıya doğru eğilirken, bir polis memuru onu izliyordu.

(Yoksa intihar edeceğimi mi sanıyor? Ben canına kıymaya niyetlenen birine benziyor muyum? Ne kadar da kör! Ölmekten hiç bu kadar korkmamıştım; tam da yaşamaya başladığım bugün, ölmekten ödüm kopuyor!)

Djuna parlak, kırmızı mavnanın, *Nanette*'in sahibiyle konuşmak için basamakları koşarak inerken, polis hâlâ ona bakıyordu. *Nanette*'in küçük pencerelerine, tıpkı apartmanlardaki kapıcıların camları gibi, boncuklu perdeler asılmıştı.

(Neden bir mavnaya evlerdeki süslerin tıpatıp aynısını taşırlar? Bunlar, bu insanlar ırmak için, yolculuklar için yaratılmamış. Bunlar alışkanlıkları, aşinalıkları seviyorlar, topraktaki

yaşamlarını devam ettirmek istiyorlar, oysa Rango'yla ikimiz evlerden, kafelerden, sokaklardan, insanlardan kaçmak istiyoruz. Bir ada, tek kişilik bir hücre bulmak istiyoruz; birlikte, huzur içinde hayal kurabileceğimiz bir yer. Kendimi ölümden bu kadar uzak hissettiğim bir anda, neden bir polis suya atlayacağımı düşünür ki? Yoksa orada öyle dikilmesinin nedeni, dün gece, saat ondan sonra babamın evinden gizlice -ama bütün önlemleri alarak, çıktığımı duymasın diye kapıyı hafif aralık bırakarak- sıvıştığım için beni azarlamak, utandırmak istemesi mi... Artık saçları aklaştığı, birinin bir başkasını sevme ihtiyacını anlayamaz olduğu, her şeyini yitirdiği, fakat aşk uğruna değil, aşk oyunlarında yitirdiği için babamı, güm güm atan yüreğimle onun evini terk ettiğim için beni kınamak mı? Eğer aşka bir oyun olarak bakar, oyun niyetine seversen, her şeyini kaybedersin; tıpkı yuvasını, karısını yitiren ve şimdi, kaybetme korkusuyla, yalnız kalma korkusuyla bana sımsıkı yapışan babam gibi.)

O sabah beş buçukta uyanmış, bedenini Rango'nunkinden usulca çözmüş, saat altıda kendi odasına dönmüştü; altı buçukta babası kapısını çalmıştı: hastaydı ve ihtimam istiyordu.

(Âşıkları Ali Baba korur! Onlara haydut şansı verir, suçluluk duygularını yok eder, çünkü aşk kimilerinin içini tıka basa doldurur, onları bütün yasaları aşacak biçimde genişletir; artık pişmanlıklara, tereddütlere, korkaklıklara vakit de yoktur, yer de. Aşk özgürce, yorulmaksızın koşarken, diğerlerini -sevgili olmayan ama bu aşk genleşmesinin kurbanı olabilecek kişileri- yanıklardan korumak için bin türlü hilebazlık, tatlı kandırmacalar üretilir... Bu hilelere karşı nazik, hoşgörülü olun, Robin Hood'a ya da diğer çocuk oyunlarına gösterdiğiniz yumuşaklığı, sabrı gösterin, çünkü Anahita, ay tanrıçası nasılsa sonradan yargılayacak, ceza dağıtacaktır, Polis

Bey. Dolayısıyla, onun emirlerini bekleyin, zira size babamın nasıl büyük bir keyifle saydam ve bencil, sevecen ve yalancı, mesafeli ve iflah olmaz biri olduğunu söyleseydim, kesinlikle anlamazdınız, eminim. Kendisine aktarılan bütün aşkı tüketir, bitirir. Rango'nun alev alev yanan ellerinde ısınmak için bir gece baba evini terk etmeseydim, görevimin başında ölüp giderdim: kavruk, çorak ve özsuyunu tüketmiş bir halde; babam geçmişi hakkında biteviye konuşup durur, bense esner, esner, esnerken...aile albümlerine, pul koleksiyonlarına bakmak gibi! Becerebiliyorsanız, beni anlayın, Memur Bey: Eğer sahip olabileceğim her şey bu olsaydı, gerçekten de Seine'in sularına atlama tehlikem vardı, siz de beni kurtarmak için soğuktan donardınız. Bakın, taksi param var; hayalleri mideye indiren ve onları kırmadan, kırılgan ama kırılmayan bir şey olarak her yere götürecek bir taksiye, bir şükran duası okumaya hazırım. Taksi dev boyutlu, sihirli bir postala en yakın nesnedir; hayallerimi, bu kötü alışkanlığımı, bu lüksümü besler, devam ettirir. Ah, arzu ediyorsanız beni hayallerim için, serseriliğin bu en çılgın türü için tutuklayabilirsiniz, çünkü o bir hücre...her şeyin doğduğu gizemli, korunaklı, doğurgan hücre; insanoğlunun başardığı her şey, o küçücük hücreden türedi...)

Polis memuru yanından geçip gitti, onu tutuklamadı; bunun üzerine Djuna ona güvendi, derdini açtı ve son derece bilgili olduğunu gördü. Adamın şurada burada bilmediği, tanımadığı mavna yok gibiydi. Balıkçıların kızarmış patatesle kırmızı şarap alabileceği, aylakların beş sente geceyi geçirebileceği salapuryalar, pantolonlu bir kadının büyük heykeller yaptığı mavna, oğlanlar için yüzme havuzuna dönüşmüş olan bir başkası, 'kırmızı fenerli' denen, erkeklere mahsus olan tekne, onun ilerisinde duran ve bir zamanlar bir tiyatro kumpanyasının bütün Fransa'yı dolaştığı mavna...işte,

Djuna gidip ona bir bakabilirdi, çünkü boştu ve uzun yolculuklara dayanamayacağı düşünüldüğünden ıskartaya çıkarılmıştı...

Köprünün yakınına demirlemişti, uzun ve genişti, güçlü pruvasından ağır çapa zinciri sarkıyordu. Yanda lombarları yoktu, güvertede, kapı işini gören, camlı bir kapak vardı; yaşlı bekçi Djuna'nın girmesi için kapağı kaldırdı. Dar, dik merdiveni inince, kendini geniş bir odada buldu, tepedeki camlardan içeriye ışık doluyordu; sonra, daha küçük bir oda, bir koridor, her iki yanda da birkaç küçük kamara.

Sahne olarak kullanılan, ortadaki büyük oda hâlâ kırık dökük dekorlar, perdeler, kostümlerle doluydu. Koridorun her iki yanında sıralanan küçük kamaralar, bir zamanlar gezgin aktörlerin soyunma odalarıydı. Şimdiyse boya kutuları, yakacak odunlar, el aletleri, eski çuvallar ve gazetelerle tıklım tıkıştı. Başaltındaki büyük, geniş odanın zemini parlak, katranlı kâğıtla kaplıydı. Tepe camları salt gökyüzünü gösteriyordu, ama duvara açılmış iki delik, havaya kaldırılabilen, zincirli bir köprü gibi açılabilen iki lombar, su seviyesinden yalnızca birkaç santim yukardaydı ve doğruca kıyıya odaklanmıştı.

Bekçi küçük kabinlerden birinde kalmaktaydı. Tıpkı Fransız köylüleri gibi, başında bere, sırtında da lacivert kot kumaşından, kaba bir gömlek vardı.

Açıkladı: "Eskiden lüks bir yatın kaptanıydım. Tekne ha-

vaya uçtu, bir bacağımı kaybettim. Ama sizin için su taşırım, kömür, odun bulurum. Suyu her gün boşaltırım. Ne olur ne olmaz, mavna su alabilir. Gerçi çok eski, ancak ahşabı sağlam."

Mavnanın duvarları, bir balinanın karnı gibi kıvrımlıydı. Yaşlı kirişler eski yüklerin lekelerini, izlerini taşıyordu: tahta, kum, taş ve kömür.

Djuna çıkarken yaşlı bekçi eğildi, yerde duran, her iki ucundaki iplerden birer kova sallanan sırığı aldı; bir sucu, bir Japon sakası gibi omzuna yerleştirdi. Tek bacağıyla seke seke Djuna'nın peşinden geliyor, iri kaldırım taşlarının üzerinde dengesini mucizevi bir biçimde koruyordu.

Kış gecesi kenti örttü, sokak lambalarına pusun, dumanın tozunu serpti; lambalardan yayılan ışıklar, azizlerin başını çevreleyen halelere dönüştü.

Djuna'yla Rango buluştuğunda, erkek sığınabilecekleri bir yer bulamadığı için üzgündü. "Sana göstermek istediğim bir şey var," dedi Djuna, "beğenirsen, işimizi görür."

Rıhtımlarda ilerlediler; onarım gören bir bağlantı yolundan geçerlerken, Djuna tamircilerin bıraktığı kırmızı, fanuslu fenerlerden birini aldı, yanan feneri köprünün karşı yakasına kadar taşıdı. Yarı yolda, mavnayı bulmasına yardım eden polis memuruyla karşılaştılar. Djuna düşündü: Sokak fenerini çaldığım için beni tutuklayacak.

Ama polis onu durdurmadı. Kadının nereye gittiğini bili-

yordu, gülümsedi; yanından geçerken, iri cüssesine karşın Rango'yu fark etmemiş gibiydi.

Ansızın, teknedeki cam kapak aralandı, yaşlı bekçi göründü: "Hey, ordaki! Kim var orda? Ah, siz miydiniz, güzel bayan? Bir dakika. Hemen açıyorum." Sonra kapağı kaldırdı, ardına kadar açtı.

Sarmal merdiveni indiler, Rango katran kokusunu zevkle içine çekti. Odayı görünce, gölgeleri, kirişleri, sevinçle çığırdı: "Hoffmann'ın masalları gibi. Bu bir rüya. Bir masal!"

Irmağın yaşlı büyükbabası, bir gezinti teknesinin eski kaptanı bu sözler üzerine alayla, açıkça homurdandı, kamarasına döndü.

"Tam istediğim şey," dedi Rango.

Mavnanın burnundaki küçük odaya girmek için başını eğdi; parmaklıklı camlarıyla küçük, sivri uçlu bir hapishane hücresini andırıyordu. Demir parmaklıkların önünde, o devasa çapa zinciri sarkıyordu. Zemin aşınmış, nemden çürümüştü, deliklerden, her geminin tabanında bulunan su tabakasını görebiliyorlardı: teknenin sahibi olduğunu beyan eden denizin, ırmağın sahiplenici, zorba parmaklarına benzeyen suyu.

"Bir gün beni aldatacak olursan, seni bu odaya kapatırım," dedi Rango.

Etraflarındaki uzun gölgeler, başlarının üstünde çatırdayan ortaçağ kirişleri, suyun şapırtısı, tabandaki küf, çapa zincirinin paslı iniltisi yüzünden, Djuna onun söylediklerine inandı.

"Djuna, gerçek bir denizkızı gibi, beni denizin dibine, orada yaşamaya götürüyorsun!"

"Ben bir denizkızı olmalıydım, Rango. Derinliklerden korkmuyorum, ama kof, sığ bir yaşamdan ödüm patlıyor. Oysa sen, zavallı sevgilim, sen bir dağlısın, su senin bir parçan değil. Mutlu olamayacaksın."

"Dağ insanları hep denizin hayalini kurar; ayrıca ben seyahat etmeye bayılırım. Evet, şimdi nereye yelken açıyoruz?"

O bunları söylerken, ırmaktaki bir başka mavna oldukça yakınlarından geçti. İçinde bulundukları mavna sallandı, yalpaladı; geniş, ahşap gövdesi bir devin kemikleri gibi çatırdadı.

Rango yere uzandı: "Açık denizlerdeyiz."

"Dünyanın dışına çıktık. Bütün tehlikeler dışarıda, dünyada." Bütün tehlikeler... Onlar da bütün âşıklar gibi, aşkta tehlikenin dışarıdan, dünyadan geldiğine inanıyor, aşkın ölüm tohumunun kendi içlerinde yattığından hiç kuşkulanmıyorlardı.

"Hep burada kalmanı istiyorum, Djuna. Keşke mavnadan hiç ayrılmasan."

"Hep burada kalabilirim."

(Tabii Zora olmasaydı; yemek bekleyen, ilaç bekleyen, şömineyi yaksın diye Rango'yu bekleyen Zora.)

"Rango, ne zaman beni öpsen, mavna sallanıyor."

Kırmızı fener yüzlerine saralı, ihtilaçlı gölgeler düşürüyordu; ateşli, kırmızı ışık lekeleri. Rango ona 'afrodizyak lamba' adını taktı.

Ocaktaki ateşi yaktı. Sigarasını suya fırlattı. Kadının ayaklarını öptü, ayakkabılarını çıkardı, çoraplarını indirdi.

Suya düşen bir şeyin sesini duydular.

"Uçan balık," dedi Djuna.

Erkek güldü. "Irmakta uçan balık olmaz; sen hariç. Kollarımın arasındayken, benim olduğunu biliyorum. Fakat ayakların öyle hızlı, öyle çevik ki, seni bir çift kanat gibi alıp götürüyor; kimbilir nereye, ama hızla, büyük bir hızla benden uzağa."

Yüzünü ovuşturdu; herkesin yaptığı gibi değil ama, yumruğuyla. Yüzünü, sıkılı yumruğuyla sıvazlamıştı, tıpkı çocukların yaptığı gibi; ayıların ve kedilerin yaptığı gibi.

Kadını öyle bir hararetle, ihtirasla okşuyordu ki, küçük kırmızı fener devrildi, kırmızı camı kırıldı, yere dökülen gazyağından bir sürü minik, delimsi alev fışkırdı. Djuna onları korkusuzca seyretti. Ateş onu keyiflendiriyordu; hep tehlikenin yanı başında yaşamak istememiş miydi?

Zemindeki kalın, kuru ahşap gazyağını emince, alevler söndü.

Uyudular.

Irmağın sarhoş dedesi, bir yatın eski kaptanı uzun zamandır mavnada, bir başına yaşıyordu. Onun tek bekçisi ve sahibiydi. Rango'nun iri bedeni, esmer Kızılderili teni, karman çorman, siyah saçları, alçak, ateşli sesi yaşlı adamı korkutuyordu.

Rango geceleri yatak odalarındaki ocağı yakarken, bitişik kamaradaki yaşlı adam, çıkardığı gürültü yüzünden ona lanet okumaya başlıyordu.

Dahası, Djuna'ya hizmet etmesini engellediği için Rango'dan nefret ediyor, kafayı bulduğunda ona mırıl mırıl söveyor, Apaçi dilinde tehditler savuruyordu.

Bir keresinde Djuna gece yarısından az önce geldi. Rüzgârlı gecede ölü yapraklar döne döne, daireler çizerek uçuyordu. Rıhtımlardaki merdivenleri tek başına inmekten oldu bit-

ti korkardı. Hiç ışık yoktu. Ayağı uyuyan serserilere takılıyor, ağaçların arkasında işlerini gören fahişelere tosluyordu. Korkusunu yenmeye çalışır, basamakları bir koşu, hızla inerdi.

Sonunda, anlaştılar: Sokaktan mavnanın tepesine bir taş atıp Rango'yu gelişinden haberdar edecek, erkek de çıkıp onu merdivenin başında karşılayacaktı.

Bu gece Djuna korkularına gülüp geçmeyi, rıhtıma tek başına inmeyi denedi. Ama mavnaya ulaştığında, ne yatak odasında ışık vardı, ne de onu karşılayan Rango; sadece yerdeki cam kapaktan fırlayan, içkiden yalpalayan, gözleri kıpkırmızı, kekeleyen yaşlı adam.

Djuna sordu: "Mösyö geldi mi?"

"Elbette, içerde. Gelsene. Hadi atla, atla."

Fakat Djuna odada ışık göremiyordu; Rango orada olsaydı, kadının sesini duyar, dışarıya çıkıp onu karşılardı.

Yaşlı bekçi yerdeki kapağı açık tutuyor, ayağını yere vurarak, giderek tizleşen bir sesle yineliyordu: "Neden aşağıya inmiyorsun? Neyin var senin?"

Djuna adamın sarhoş olduğunu biliyor, ondan korkuyordu; çekip gitmeye hazırlandı. Adamın öfkesinin, sabırsızlığının arttığını görünce, buradan bir an önce uzaklaşması gerektiğini anladı.

Yaşlı bekçinin beddualarını onu izledi.

Rıhtım merdiveninin başında, tek başına dikilirken, o sessizlikte, karanlıkta, içi korkularla doldu. Yaşlı adam kapağın başında ne yapıyordu? Rango'ya bir zarar mı vermişti yoksa? Rango yatak odasında mıydı? Yaşlı nöbetçiye, artık mavnada yaşayamayacağı söylenmişti. Belki de öç almıştı. Rango'nun başına bir şey geldiyse, Djuna kahrından ölürdü.

Belki de Rango öteki köprüden gelmişti?

Saat bir. Mavnanın çatısına bir taş atacak, erkeğin karşılık vermesini bekleyecek.

Eğilmiş taşı alırken, Rango göründü.

Birlikte mavnaya dönünce, yaşlı bekçinin orada hâlâ kendi kendine söylendiğini gördüler.

Rango öfkeye de şiddete de çabuk kayan biriydi. "Sana taşınman söylendi! Hadi, hemen toplan ve git."

Yaşlı adam kendini kamarasına kilitledi, hakaret savurmayı sürdürdü.

"Sekiz gün hiçbir yere gitmem!" diye haykırdı. "Bir zamanlar kaptandım, istediğim an yeniden kaptan olabilirim. Hiçbir zenci beni buradan atamaz. Burada kalmaya hakkım var."

Rango onu yaka paça atmak istediyse de, Djuna mani oldu. "Baksana, sarhoş. Yarın sesi soluğu kesilir."

Nöbetçi bütün gece dans etti, tükürdü, horladı, sövdü, tehdit etti. Teneke tabağıyla davul çaldı.

Rango çileden çıkmak üzereydi, Djuna duyduklarını anımsadı: "Moruk göründüğünden çok daha güçlüdür. Bir keresinde, adamın birini bir yumrukta yere sermişti." Rango'nun daha güçlü olduğunu biliyordu, ama yaşlı adamın hainliğinden korkuyordu. Sırta saplanan bir bıçak, soruşturma, rezalet. Hepsinden önemlisi, Rango yaralanabilirdi.

"Sen git, ben de rahat rahat icabına bakayım," dedi Rango.

Djuna onu vazgeçirdi, sakinleştirdi; gün doğarken uyuyakaldılar.

Öğlen dışarıya çıktıklarında, yaşlı bekçi çoktan rıhtımdaydı, serserilerle birlikte kırmızı şarap içiyordu; yanından geçerlerken, abartılı bir küçümsemeyle ırmağa tükürdü.

***

Yerdeki yatak alçak; başlarının üstündeki katranlı kirişler gıcırtılı. Ocak horuldayarak ısıtıyor; ırmak mavnanın yan taraflarını tıpışlıyor, köprüdeki sokak lambaları odaya soluk, sarı bir ışık döküyor.

Rango Djuna'nın ayakkabılarını çıkardı, ayaklarını avuçlarıyla ısıttı; yaşlı ırmak adamı taslarını, tavalarını duvarlara vurarak, avaz avaz şarkı söylemeye başladı:

Nanette bedavaya verir
Başkalarının para istediği şeyi
Nanette cömerttir
Nanette aşk dağıtır
Kırmızı bir fenerin altında

Rango bir sıçrayışta kalktı; öfkeden gözü dönmüş, gözleri, saçları kudurmuş bir halde yaşlı adamın kamarasına koştu – iri gövdesi gergin, kaskatı. Kapıyı vurdu. Şarkı bir an kesildi, sonra yeniden başladı:

Nanette kurdele bağlar
Simsiyah saçlarına
Nanette hiç saymaz
Kime ne kadar verdiğini....

Sonra sustu, teneke tabağını çalmaya başladı.

"Aç kapıyı!" diye kükredi Rango.

Sessizlik.

Rango'nun var gücüyle yüklendiği kapı parçalandı, kıymık kıymık dağıldı.

Yaşlı adam bir çaput yığınının üzerinde, yarı çıplak yatıyordu; beresi başında, sakalında çorba lekeleri, elinde korkudan titreyen bir çubuk.

Rango, Deli Petro'dan farksızdı; bir seksen boyu, uçuşan kara saçlarıyla savaşa hazırdı.

"Def ol git buradan!"

Yaşlı adam sızmak üzereydi, kıpırdamadı. Kamarası öyle kötü kokuyordu ki, Djuna geri çekildi. Yerlere, her yana saçılmış kirli tavalar, tencereler, yüzlerce boş şarap şişesi ekşi, kekre bir koku yaymaktaydı.

Rango kadını zorla yatak odasına soktu, polis aramaya gitti.

Djuna onun bir polis memuruyla döndüğünü, yaptığı açıklamaları duydu. Polis bekçiye seslendi: "Giyin. Teknenin sahibi sana gitmeni söylemiş. Yanımda tahliye emri var. Kalk giyin."

Bekçi yattığı yerden giysilerini arandı. Gömleğini bulamıyordu. Pantolonun bacaklarından birine, küçüklüğüne şaşmış gibi, öylece bakakaldı. Homurdandı. Polis bekliyordu. Adamı giydiremiyorlardı, çünkü pelteleşmişti. Söylenip duruyordu: "Eh, umurumda mı sanki? Ben lüks bir yatın kaptanıydım. Beyaz, nefis bir şeydi...bu döküntü mavnalar gibi değil. Beyaz bir giysim vardı. Diyelim ki beni nehre attınız, benim için hiç fark etmez. Ölsem bile umurumda değil. Ben kötü biri değilim. Sizin için bir sürü iş yapıyorum, öyle değil mi? Su taşıyorum, taşımıyor muyum? Kömür getiriyorum. Geceleri azıcık şarkı söylüyorsam, ne olmuş yani?"

"Sen buna azıcık şarkı mı diyorsun?" dedi Rango. "Burada kaldığın her gece kıyametleri koparıyorsun. Kovaları birbirine çarpıyor, avaz avaz haykırıyor, duvarları yumruklıyorsun; sürekli sarhoşsun, basamaklardan yuvarlanıyorsun."

"Horul horul uyuyordum, uyumuyor muydum? Evet efendim, uyuyordum. Kapımı kim yumrukladı, ha? Kim ka-

marama daldı? Çıkmayacağım. Pantolonumu bulamıyorum. Bu benim değil, çok küçük."

Sonra, şarkı söylemeye başladı:

Laissez moi tranquille,
Je ferais le mort.
Ma chandelle est morte
*Et ma femme aussi.**

Bunun üzerine Rango, polis, Djuna kahkahaları koyverdiler. Kendilerini tutamıyor, gülüyor, gülüyorlardı. Yaşlı adamın öyle şaşkın ve masum bir hali vardı ki.

"Sessiz olursan, kalabilirsin," dedi Rango.

"Gürültü edersen," dedi polis, "derhal gelip seni enselerim ve hapse atarım."

"*Je ferais le mort,*" dedi yaşlı adam. "Burada olduğumu bile unutacaksınız."

Şimdi kafası iyice karışmış, uysallaşmıştı. "İyi ama, kimsenin bir kapıyı kırmaya hakkı yoktur. Bu ne kabalıktır, sorarım size! Bir sürü adamı yere devirdim, fakat bir kapıyı asla kırmadım. Mahremiyet diye bir şey kalmadı. Terbiye de öyle!"

Rango kendi odasına dönünce, Djuna'nın hâlâ güldüğünü gördü. Kollarını açtı. Kadın yüzünü onun ceketine gömdü, "Biliyor musun, o kapıyı kırışına bayıldım," dedi. Gizli bir şiddet birikiminin boşalmasından rahatlamıştı sanki -- doğadaki bir fırtınayı, bize duydukları öfkeyi kusan gök gürültülerini, yıldırımları izleyen biri gibi.

"O kapıyı kırmana bayıldım," diye yineledi.

Rango sayesinde, daha hiç adım atmadığı, başka bir diya-

* (Fr.) Beni rahat bırakın/Ölü taklidi yapıyorum/Mumum tükendi/Karım da öyle (ç.n.)

rı solumuştu. Erkeğin eylemiyle, daha önce hiç bilmediği bir şiddet iklimine dokunmuştu.

Seine Nehri yağmurlarla kabardı, taşlara ortaçağda boyanmış olan su seviye çizgisini aşmaya koyuldu. İnce su tabakası önce rıhtımlara süzüldü; köprünün altını mesken tutmuş serseriler, ağaçların altındaki sayfiye evlerine taşınmak zorunda kaldılar. Sonra, merdivenin dibini yaladı, ilk basamağı, ardından bir sonrakini tırmandı, sonunda sekizinci basamağa yerleşti; su bir insanı boğacak kadar derindi artık.

Oraya demirlemiş mavnalar suyla birlikte yükseldi; mavna sakinleri kayıklarını indirip küreklere asıldılar, kıyıya yanaştılar; duvardaki ip merdivene tırmanıp setin üstünden sağlam toprağa atladılar. Yoldan geçenler durup bu ritüeli izlemeye bayılırdı; kent, mavna halkı tarafından usulca, tatlılıkla işgal ediliyordu sanki.

Gece, tören tehlikeli, teknelerle kıyı arasında küreklerle mekik dokumak çetindi. Irmak kabardıkça akıntılar şiddetleniyordu. Güler yüzlü Seine, karakterinin başka, daha kötücül bir yanını sergilemekteydi.

Zaman, asırlık ip merdiveni aşındırmış, dayanıklılığının bir kısmını kemirmişti.

Rango'nun şövalyelere yaraşır tavrı, tam da bu koşullara uygundu; Djuna'nın duvara tırmanmasına yardım ederken, jüponunun deniz tarağı rengindeki, dantel ucunu meraklı gözlerden iyi kötü gizlemeyi becerdi; sonra onu kucağında kayığa ta-

şıdı, var gücüyle kürek çekmeye başladı. Önce ayağa kalkmış, merdivene yönelik akıntı yüzünden kıyıya doğru meyleden, ama hemen ardından bir başka akıntıyla tam aksi yöne çekilen kayığı, bir sırıkla kıyıdan uzaklaştırmıştı; Seine'e kapılıp sürüklenmemek için sürekli mücadele vermek zorundaydı.

Pantolonunun paçaları kıvrık, güçlü, esmer bacakları çıplak, saçları rüzgârda delirmiş, kaslı kolları gergin; Rango gücünün keyfiyle gülümserken, Djuna sırtüstü uzandı, erkeğin onu bir kez daha kurtarmasını bekledi – ya da Venedikli, soylu bir hanımefendi gibi gondolla taşımasını.

Rango kürekleri bekçinin çekmesine, onları mavnaya ulaştırmasına izin veremezdi. O, kadınını mavnaya kendisi götürecekti. Düzensiz, hırçın akıntıları yola getirecek, Djuna'yı yuvaya sağ salim eriştirecekti; onu karadan, Paris kentinden kapıp kaçırdığını, kendi aşk kulesinde koruyup gizlediğini hissetmek istiyordu.

Gece yarısı, diğerleri şöminelerin ya da terliklerin hayalini kurarken, tiyatro çıkışı, bir an önce eve dönmek için taksi ararken ya da barlarda yapay neşeleri kovalarken, Rango'yla Djuna epik bir kurtarışı, kızgın ırmakla savaşımı, güçlüklere doğru bir yolculuğu, ıslak ayakları, ıslak giysileri yaşamaktaydı; bu serüvende aşk, aşkın sınanması ve ödül, hepsi tek bir anda, bütünleşme, tamamlanma duygusunun hissedildiği o anda toplanıyordu. Çünkü Djuna, Rango'nun suya düşüp boğulması halinde, kendisinin de öleceğini duyumsuyordu; Rango ise, Djuna buz gibi ırmağa düştüğü takdirde, onu kurtarmak için canını vereceğini. Bu tehlike anında, birbirlerinin yaşama nedeni olduklarını ayrımsadılar ve bütün benliklerini bu âna fırlattılar.

Rango deli gibi kürek çekiyordu; sanki kentin ortasında değillerdi de, açık denizlerde kaybolmuşlardı; Djuna oturduğu yerden hayranlıkla onu seyretti; bu ortaçağa özgü bir tur-

nuvaydı ve erkeğin Seine'e boyun eğdirmesi, Djuna'nın kadınsı gücüne adanan yüce, eşsiz bir sunuydu.

Duyduğu tapınma, aşk öyle derindi ki, kadını ısıtacak ocağı bile bir başkasının yakmasına tahammülü yoktu; ısının ta kendisi olup kadının ayaklarını kurutacak, ısıtacaktı. Onu kucağına aldı, yerdeki kapaktan geçirdi, kış pusuyla nemlenmiş, buz gibi odaya taşıdı. Djuna tir tir titriyordu; büyük bir dikkatle, kadınını ısıtma arzusunun da beslediği bir gayretle ateşi tutuşturan erkeği seyretti; ne o, dumanı tüten ve ikide bir sönen, sıradan bir ocaktı artık, ne de Rango ıslak gazete kâğıtlarıyla odunları tutuşturmaya çalışan, sıradan bir erkek; Kara Orman'da ateş yakan, İskandinav mitolojisine özgü bir ilah, bir kahramandı o.

Böylece, aşk ve istek o engin, uçsuz bucaksız boyutlarını bu küçük devinimlere, sıradan eylemlere indirgediler ve Paris'te, bir kış gecesinde, efsanenin olanca heybetini, görkemini yeniden canlandırdılar.

Rango ilk titrek alevi elde etmeyi başarınca, Djuna güldü: "Sen ateş tanrısısın!"

Djuna'yı, sıcaklığının öyle derinlerine çekti, aşklarının kapısını öyle bir mahremiyetle kapadı ki, dışarıdaki aşındırıcı havanın tek bir zerresi bile içeriye sızamasın.

İşte şimdi tam anlamıyla doygun, hoşnuttular; bütün âşıkların düşlediği o ıssız adaya, içinde, birlikte, sil baştan bir dünya yaratacakları hücreye, kozaya ulaşmışlardı.

Karanlıkta birbirlerine pek çok benliklerini verdiler, bir tek en yenileri, sonuncuları atlamış, tanışmalarından önceki yılların öyküsünü ise dışarıda bırakmışlardı, çünkü o tehlikeli yöreden uyuşmazlıklar, kuşkular, kıskançlıklar fışkırabilirdi. Karanlıkta, birbirlerine daha önceki özlerini aktarmaya çalıştılar – daha masum, henüz ellenmemiş, el konmamış olanları.

Bu, her âşığın sevdiği kişiyle dönmek istediği cennetti; o ilk, bâkir benliğini sırf sevdiğine sunabilmek için, yeniden yakalamayı arzuladığı cennet.

Okşayışlarla geçmişlerinden arındılar, birlikte, bir kez daha ergenliklerine döndüler.

Djuna birden, kendini çok genç bir kız gibi hissetti; boğazına taktığı haçın fiziksel baskısını yeniden duyumsadı, ayin tütsüsü burun deliklerine doldu. Yatağının başucundaki küçük mihrabı, mumların kokusunu, rengi atmış plastik çiçekleri, bâkirenin yüzünü, çocuk kafasında iç içe geçen, ayrılmazcasına birbirine dolanan ölüm ve günah kavramlarını anımsadı. Göğüsleri o mütevazı elbisenin altında yine küçücüktü, dizleri sımsıkı birbirine yapışmıştı. O şimdi, erkeğin sevdiği ilk kızdı; atına atlayıp görmeye gittiği, göz ucuyla, şöyle bir görebilmek için bütün gece dağlarda yol aldığı kız. Djuna'nın yüzü, Rango'nun sadece demir bir kapının ardından konuşabildiği kızın yüzüydü. Erkeğin düşlerindeki, hayallerindeki yüz; on altıncı yüzyılın Madonnalarının gözlerinin arasındaki mesafe kadar geniş olan yüz. Bu kızla evlenecek, onu bir Arap koca gibi, büyük bir kıskançlıkla kendine saklayacak, dünya da kızı bir daha ne görecek ne de tanıyacaktı.

Rango bu aşkın derinlerinde, bu aşkın geniş tentesinin altında çocukluğundan söz ederken, masumiyetini de geri kazandı; ilkinden çok daha değerli, yüce bir masumiyetti, çün-

kü onun gibi cahillikten, korkudan ya da deneyimsizlikten kaynaklanmıyordu. Sayısız deneyden, sınavdan, elemeden sonra, cürufların, posaların bilerek, isteyerek atılmasının ardından, mutlak saflıktaki bir altın gibi doğmuştu. Bu masumiyet, pek çok günahtan, hürmetsizlikten sonra, benliğin çok daha alttaki katmanlarından, gençliğin ulaşamayacağı derinliklerden, cesaretten doğmuştu.

Rango gecede anlattı. "Doğduğum dağ sönmüş bir volkandı. Aya yakındı. Ay orada öyle büyük, öyle hudutsuzdu ki, insanı korkuturdu. Bazen, gökyüzünün yarısını kaplayan, kırmızı bir aylası olurdu; her şey kırmızıya keserdi... Avladığımız bir kuş vardı, yaşamı öyle çetindi ki, biz onu vurduktan sonra, Kızılderililerin iki tüyünü yolup yeniden kuşun ensesine saplamaları gerekirdi, aksi halde ölmezdi... Bataklıklardaki ördekleri öldürürdük, bir keresinde bataklık kumuna saplandım, hemen botlarımı çıkarıp kendimi toprağa atmasaydım, kurtulamazdım... Çatımıza konan, evcilleşmiş kartalı anımsıyorum... Gündoğumunda annem bütün ev halkını toplar, tespih duası okurdu... Pazar günleri, ta akşamüstüne kadar süren, resmi yemeklerimiz olurdu. İspanyol usulü o kalın, nefis çikolatanın tadı hâlâ damağımda... Piskoposlar, kardinaller iki dirhem bir çekirdek, mor, yaldızlı cüppeleriyle gelirdi. On altıncı yüzyıl İspanyasının yaşamını sürüyorduk. Çevremizdeki doğanın büyüklüğü, enginliği bizi bir tür vecde sokardı. Öyle engindi ki, hüzün, yalnızlık verirdi. Guatemala'dan sonra Avrupa ilk başta gözüme çok küçük, çok hırpani göründü. Oyuncak ay, demiştim, oyuncak deniz; evler, bahçeler ne kadar da küçük. Ülkemde, avlandığımız dağın tepesine ulaşmak trenle altı saat, ardından at sırtında üç hafta alırdı. Orada aylarca kalır, yerde uyurduk. Kalbi zorladığı için, yavaş, alıştırarak tırmanmak gerekiyordu. Belli bir yükseklikten sonra, atlarla katırlar dayanamıyordu; ağızlarından,

kulaklarından kan gelirdi. Karlı zirvelere ulaştığımızda, hava yoğunluktan neredeyse kapkara kesilirdi. Dik yarlardan aşağıya, binlerce kilometre aşağıya bakardık ve aşağıda küçük, yemyeşil, gümrah, tropikal cengeli görürdük. Bazen atımla saatlerce, saatlerce bir çağlayanın kıyısında ilerlerdim; sonunda dökülen suyun sesi beni ipnotize ederdi. Ve bütün o zaman boyunca, karda, o yabanıl boşlukta, hep solgun, ince uzun bir kadını düşledim... On yedi yaşındayken, bir İspanyol bâkirenin heykelciğine âşıktım, gözlerinin arası, tıpkı senin gibi, çok açıktı. Bu kadını hayal ederdim; o sendin; kentleri hayal ederdim, kentlerde yaşamayı... Doğduğum dağda, asla düz satıhta yürüyemezsin, hep merdivende, basamaklardasındır; devasa, köşeli taşlardan yapılma, gökyüzüne yükselen, bitimsiz bir piramit. Yerlilerin o taşları nasıl üst üste yığabildiğine kimse akıl erdiremiyor; bunu insan gücüyle başarmak olanaksız gibi. Daha çok, tanrılar tarafından yapılmış bir merdivene benziyor, çünkü basamaklar normal bir insan adımının aralığından daha yüksek. Onlar dev tanrılar için yapılmış; granite oyulmuş Maya devleri için; kurban edilenlerin kanını içen, dağların yamaçlarına böylesine iri adımlarla tırmanmaktan bitap düşen insanların zavallı, cılız çabalarına gülen devler. Volkanlar sık sık patlar, Kızılderilileri ateşle, lavla, külle kaplardı. Kimileri kayalardan inerken yakalanırdı, omuzlar öne eğik, lavın içinde taş kesilmiş; toprağın ahı tutmuş, yeryüzünün bağırsaklarından yükselen beddualar insanları lanetlemiş gibi. Bazen, kendi ayak izlerimizden daha büyük izlere rastlardık. Mayaların ak potinleri olabilir miydi? Dünya benim doğduğum yerde başlardı. Doğduğum yerde, lavlara gömülmüş kentler, henüz doğmadan yanardağlar tarafından yok edilmiş çocuklar yatar. Yukarıda deniz yoktur, ama benzer fırtınalar, kasırgalar yaratabilen bir göl vardır. Kimi zaman rüzgâr öyle şiddetlenir ki, insana her an kafası uça-

cakmış gibi gelir. Kum fırtınaları bulutları deler, lav yıldız biçiminde donar, sıcaktan kavrulan ağaçlar kül olmuş yapraklar döker, çiy konduğu yerde buharlaşır ve toprağın kurumuş, çatlamış dudaklarından dumanlar yükselir... İşte ben orada doğdum. İlk anımsa, diğer çocuklarınkine benzemez...anımsadığım ilk şey, bir ineği yutan bir piton yılanı... Yoksul yerlilerin ölüleri için tabut alacak parası yoktu. Cesetleri tabuta koyamadığın zaman, yakarsın; sülfür yandıkça, mavi alevli, küçük patlamalar olur. Geceleri görünen bu küçük, mavi alevler acayip, ürkütücüdür... Evimize ulaşmak için, önce bir ırmaktan geçiyordun. Sonra da, Vendôme Meydanı kadar büyük bir ön avluya geliyordun...Çiftliğimizin kendine ait bir şapeli vardı. Her pazar, ayin için kentten bir papaz yollarlardı... Ev büyüktü; dağınık binalardan, bir sürü iç avludan oluşmuştu. Dış cephesi uçuk mercan rengi, kum, kireç ve çimento karışımı... Odanın biri, ağzına kadar silahla doluydu; duvarlara asılmış tüfeklerle. Bir başka oda kitap doluydu. Babamın odasındaki sedir ağacı kokusunu hâlâ anımsıyorum. Onun zarafetine, erkeksiliğine, cesaretine hayrandım... Teyzelerimden biri müzisyendi, onu çok mutsuz eden, kaba saba bir adamla evlendi. Kendini, aç bırakarak, geceler boyu piyano çalarak öldürdü. Her gece, her gece piyanosunu duyduk, ta ki ölünceye kadar; daha sonra bulduğum nota kâğıtları beni piyanoya çekti. Bach, Beethoven...en iyileri; o zamanlar o uzak, gözlerden ırak çiftliklerde neredeyse hiç bilinmeyen şeyler. Müzik okullarına bir tek kızlar giderdi. Kadınsı bir sanat sayılırdı. Kızlar üstüme gülünce, oraya gidip tek başıma çalışmaktan vazgeçmek zorunda kaldım. İriyarı, pek çok bakımdan da sert, hoyrat biriydim; avlanmaya, dövüşmeye, at binmeye bayılırdım. Ama piyanoyu hepsinden çok seviyordum... Dağ adamının tutkusu, saplantısı, bir kere olsun denizi görmektir. Okyanusu ilk görüşümü asla unutamam.

Trenden sabahın dördünde indim. Gözlerim kamaştı, yüreğim titredi. Bugün bile, ne zaman Odyssey'yi okusam içim, dağ adamının denize, kar adamının sıcak iklimlere, esmer, gergin Kızılderili'nin ılık Yunan ışığına ve rehavetine duyduğu hayranlıkla, büyülenmeyle dolar. İşte beni sana çeken de bu; çünkü sen tropikal iklimsin, içinde güneş var...o yumuşaklık, o berraklık var..."

Dağlar için, şiddet ve savaş için yaratılmış bu bedene ne olmuştu? Müziğin, sanatın küçük, mavi alevi, Bach çalarak ölen teyzenin cesedinden yükselen, bitimsiz sülfürün küçük, mavi alevi, avlanmaya, savaşmaya ve aşk turnuvalarına katılmaya programlanmış olan bu bedene sızmıştı. Onu doğduğu yerden çekip almış, şehirlere, kafelere, sanatçılara doğru çekmişti.

Ama onu bir sanatçı yapmamıştı.

Bir serap gibiydi; erkekten diğer yaşamları çalmış, onu çiftlikten, rahattan, ana-babadan, evlilik ve çocuklardan mahrum etmiş, onu bir göçebeye, bir gezgine, dur durak bilmeyen, yuvasına bir daha asla dönmeyecek bir evsize dönüştürmüştü: "Çünkü utanıyorum; gösterecek, sergileyecek hiçbir şeyim yok...memleketime bir dilenci olarak dönmüş olacağım."

Müziğin, şiirin minik, mavi alevi sadece geceleri parlıyordu, uzun aşk gecelerinde – hepsi o kadar. Gündüzleri görünmüyordu. Gün doğar doğmaz, erkeğin bedeni yataktan öyle büyük bir güçle doğruluyordu ki, Djuna içinden şöyle diyordu: Dünyayı fethedecek!

Gövdesi, bir şehir erkeğinin bedeni gibi, itinayla yontulmamıştı; onda olağanüstü bir yetkinlikle kotarılmış bir heykelin kesinliği, ustalığı yoktu; hamur daha masif, daha biçimden yoksun bir figür elde edecek biçimde yoğrulmuştu; kaba saba dış çizgileriyle, primitif heykele daha yakındı; heykeltıraş, Ki-

zılderili'nin, hayvanların, kayaların, toprak ve bitkilerin daha ağır, daha hantal siluetinden bir şeyleri korumuştu sanki.

Annesi şöyle derdi: "Beni bir oğlan çocuğu gibi değil, küçük bir hayvan gibi öpüyorsun."

Güne usulca, ağır ağır başlardı, bir aslan yavrusu gibi; sıkılı yumruklarıyla gözlerini ovuşturarak, gözleri kapalıyken esneyerek; sonra, ağzının kenarından kalkan haylaz, şakacı bir gülümseme yukarıya, çıkık elmacık kemiklerine doğru tırmanırdı: Olanca gücü, tıpkı aslanlardaki gibi yumuşak, pürüzsüz bir formun içine gizlenmiş; çaba harcadığına, zorlandığına ilişkin gözle görülür tek bir işaret yok.

Güne yavaşça, alıştıra alıştıra dalardı; sanki insan bilinci, geceleri çıkarıp atabileceği bir şey, sabahları da bedenini örtmek için yeniden sırtına geçirmesi gereken, yapay bir kılıftı.

Şiddet yüklü devinimler için, sıçramak, herhangi bir tehlikeyi göğüslemek, bir atın hızlı, uzun adımlarına uyum sağlamak için yaratılmış olan bu beden, kentte yararsızdı. Artık kullanılmayan bir lüks lambasının yedek gömleği gibi bir kenara atılmalıydı. Sıkı kaslar, sinir uçları, içgüdüler, hayvansı çeviklik gereksizdi. Güçlenmesi, hareketlenmesi gereken şey, kafaydı; kaslar ya da kirişler değil. Uyanmak, farklı bir tehlike türüne karşı uyanık olmak, farklı bir çaba harcamak gerekiyordu; bütün bunlar hızlı bir zekâ, soyut bir el çabukluğu ve bilgelikle kafada tartılmalı, eşleştirilmeli, sonra da uzmanca kullanılmalıydı.

Kent, fiziksel zindeliği yok eder. Hava ve mekân yetersiz, sınırlıdır. Ciğerler büzüşür. Kan sulanır. İştah kesik ve yozdur.

Bedenin önsezisi, parıltısı, ritmi ansızın bozulmuştu. Saatli zaman, makineler, araba kornaları, düdükler, izdiham, insanı dişlilerin arasına kıstırıyor, sağırlaştırıyor, aptallaştırıyordu. Kentin ritmi kendini insana zorla dayatıyordu; zorba

sağ kalma dürtüsü gerçekte, bir münzeviye dönüşmek anlamına geliyordu.

Rango'nun isyanı onu düşmanı yadsımaya ve yok etmeye zorluyordu. Saatli zamanı yok saymaya kalkıştı; iyi ama bu, almak istediği, elini uzattığı her şeyi kaçırması anlamına gelmiyor muydu? Şehrin değil de kendisinin temposuna uymak için öyle dolambaçlı yollara sapıyordu ki, tıraş olmak ya da et almak gibi en basit eylemler bile saatler alıyor, can alıcı önem taşıyan bir mektup bir türlü yazılamıyordu. Bir puro dükkânının önünden geçerken, disipline direnme alışkanlığı kendi ihtiyaçlarına baskın çıkıyor, canının fena halde çektiği sigaraları unutuyordu; ancak daha sonra, tam öğle yemeğine davetli olduğu arkadaşının evine varmak üzereyken, sigara uğruna onca yolu geri tepip bu sefer de yemeğe geç kalıyor, tepesi atan arkadaşının çekip gittiğini öğreniyordu; böylece kentin nabzı, şablonu bir kez daha altüst edilmiş, kentin (ve tabii Rango'nun) düzeni bozulmuş oluyor, Rango yemek yemeden oradan uzaklaşıyordu.

Gücenen arkadaşını bulmak için kafeye gider, bir başkasına rastlayıp onunla kitap ciltleme konusunda sohbete başlardı; bu arada bir başka arkadaşı Guatemala Elçiliği'nde Rango'yu, gelip yardım etmesini, kefil olmasını bekliyor olurdu, ama Rango görünmezdi; Zora onu hastanede, Djuna ise mavnada beklerken, pişirdiği yemek ateşin üzerinde mahvolurken, Rango görünmezdi.

O an erkek ya bir kitap tezgâhının önünde bir baskıya bakıyor ya da bir bar tezgâhında, bir kadeh içkisine zar atıyordur; daha sonra, kentin kalıbı artık güzelce parçalandığı, katledildiğine göre, geri dönebilir, Djuna'ya, "Çok yorgunum," diyebilir. Ve bedbin, ağır başını onun göğüslerine yaslar, külçeleşmiş bedenini onun yatağına bırakır; bütün gerçekleşmemiş arzuları, boşa gitmiş dakikaları da, ceplerini ağırlaştıran,

onu aşağıya doğru çeken taşlarmışçasına onunla birlikte uzanır; yatak onun sözcüklerinin ataletiyle gıcırdar: "Şunu yapmak istiyordum, bunu yapmak istiyordum...dünyayı değiştirmek istiyorum, çıkıp savaşmak istiyorum..."

Oysa çoktan gece olmuştur, gün Rango'nun ellerinde parçalanmış, ayrışmıştır; Rango yorgun yorgun, küçük fıçıdan bir içki daha içecek, bir muz yiyecek ve çocukluğundan söz etmeye başlayacak: ekmek ağacından, gölgeleri can alan ağaçtan, babasının doğum gününde verdiği küçük, zenci oğlanın ölümünden – Rango'yla aynı gün ama ormanda doğmuş olan, ona av gezilerinde eşlik etmesi planlanan, ancak dağlara çıkar çıkmaz soğuktan ölüveren, küçük, zenci çocuktan.

İşte, sabah alacasında, kent onun bedenini mahvettiği için, Rango da kentin düzenini mahvetmişken, gün bir yokluklar, başkaldırılar ve düşükler mezarlığı gibi, dev boyutlu bir ağ gibi uzanırken, Rango tıpkı anlayamadığı bir çarka kapılan, kıskıvrak yakalanan bir çocuk gibi bu ağa düşmüş, kurtulmak için debelenirken, çırpındıkça iyice kördüğüm olup, kendini boğma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığında...işte o zaman, onun boğulmasından ya da ezilmesinden korkan Djuna onu ağdan kurtarmaya, düğümleri şefkatle çözmeye koyulurdu, tıpkı erkeğin kırdığı bardakları, cam parçalarını yeniden birleştirmek üzere, tek tek topladığı gibi...

İnsanca aşkın kusursuz anına ulaştılar. Mükemmel bir anlayış ve uyum ânı yarattılar. Bu doruk noktası bundan böyle

bir kıstas, bir kıyaslama ölçütü olacak, daha sonra, bütün o doğal kusurlar, hatalar aşkı paraladığı zaman, onlara acı çektirecekti.

Yerinden oynamalar, bozulmalar başta muğlak, sinsiydi; gelecekteki yıkıma ilişkin hiçbir uyarı taşımıyordu. İmgelem başta duruydu; lekesiz bir kristal gibi. Her davranış, her sözcük ona bir damga gibi vuruluyor, aşkın büyüyen köklerine gereken ışığı ve ısıyı sağlıyordu; bir yandan da onu yavaşça, usul usul çarpıtıyor, kemiriyor, güdükleştiriyordu.

Djuna gelirken, Rango lambayı yakardı; kırmızı ışığı ta yukarıdan görsün, içi rahat etsin, adımlarını hızlandırsın, erkeğin varlığını, ihtirasını simgeleyen bu ışıktan güç ve şevk alsın diye. Rango, kadını ısıtacak ateşi tutuşturuyordu... Fakat Rango bu ritüelleri sürdüremeyecekti, çünkü zamanında gelmeyi, tam vaktinde mavnada olmayı, ne kadar gayret etse de başaramıyordu, daha doğrusu çabası uzun ömürlü olmuyordu, zira bir ömür boyu süregelen mücadelesi, ona tam tersi bir düstur kazandırmıştı: Bütün beklentileri, yapılan taahhütleri, verilen sözleri, her türlü kalıplaştırma girişimini görmezden gel, yok say, boşa çıkar.

Eşzamanlılığın büyülü güzelliği; ona doğru koşmaya başladığın an, sevdiğinin de sana doğru koştuğunu görmenin, tam gece yarısı buluşup birleşmenin sihirli gücü, engelleri aşmanın, dostları terk etmenin, diğer bütün bağları koparmanın getirdiği o tek, ortak ritmin büyüsü – bütün bunlar yakında dağılıp gidecekti; erkeğin tembelliği, her ânı kaçırma, ıskalama, tek bir sözünde bile durmama alışkanlığı yüzünden...inatla, sapıkça bir kaos içinde yaşatması, bir vazgeçilen niyetler, tutulmayan sözler, sırt çevrilen dilekler denizinde yüzmesi yüzünden.

Djuna'daki içsel ritim öyle öncmliydi ki, nerede olursa olsun, kolunda saat olmasa bile gece yarısının yaklaştığını his-

seder, bir otobüse atlardı; öylesine içgüdüsel bir dakikliği vardı ki, otobüsten indiği an, istasyonun büyük saatinin gürültücü, uzun çınlamalarla on ikiyi vurduğunu duyardı.

Zamana karşı bu itaati, insanlar arasındaki birliğe, uyuma ne kadar seyrek ulaşıldığını ayrımsamasını sağlıyordu. Çok net, çok acıtıcı bir şekilde görüyordu ki, gece yarısı iki kişinin yüreğinde çok ender olarak aynı anda vuruyor, gece yarısı iki eşzamanlı arzuyu nadiren uyandırıyor... Bu ibredeki en küçük bir oynama, sapma, en küçük bir farklılık, ayrılığın, uyumsuzluğun göstergesi, insanların birbirine karışıp erimesinin olanaksızlığının kanıtıydı.

Kendi hafifliği, davranış serbestliği, zaman zaman başvurduğu âni kayboluşları Djuna'nın bir yerden, birinden kaçışını mümkün kılarken, Rango'nun (tam tersine) çekip gittiği, şişeler, insanlar, gece, kafe, sokaklar tamamen boşalmadan ayrıldığı hiç görülmemişti.

Ancak Djuna'ya göre, erkeğin önüne dikilen, onu geciktiren engelleri bir türlü aşamaması, aşkının gücünü zayıflatıyordu.

Yavaş yavaş, erkeğin yakması gereken iki ateş olduğunu fark etti; biri evde, Zora için, diğeri de mavnada. Geç ve ıslanmış bir halde çıkageldiğinde, erkeğin bitkinliği Djuna'yı duygulandırıyor, evdeki dertleri, yükleri kafasına dank ediyor, hemen fırlayıp ateşi yakıyordu – erkek için.

Rango geç saatlere kadar uyumayı severdi, Djuna ise kömür mavnalarının, sis düdüklerinin ve köprüdeki yoğun trafiğin gürültüsüne uyanırdı. Sessizce giyinir, köşe başındaki kafeye koşar, uyanan erkeğe sürpriz yapmak için, kahveyle, çöreklerle dönerdi.

"Ne kadar insansın, Djuna, sıcacık ve insancıl..."

"Peki ama, beni başka türlü mü sanıyordun?"

"Ah, sanki doğduğun gün dünyaya şöyle bir baktın ve

cennetle yeryüzü arasındaki bir bölgede yaşamaya karar verdin; Çinlilerin 'Bilge Yer' dediği yörede."

Quai d'Orsay İstasyonu'nun, insanları uğurlayan dev saati sabahları alabildiğine irileşmiş, alabildiğine azarlayan bir yüz takınırdı: Zora'ya bakma vakti; babanla ilgilenme vakti; dünyaya dönme vakti; vakit vakit vakit...

Mavnanın camının gerisinde ışıldayan kırmızı feneri ta uzaktan görmeye bayıldığı halde, Rango gecikme, geç kalma alışkanlığına yeniden dönünce, feneri erkek için yakmaya başlayan Djuna oldu; karanlık mavnadan, sarhoş bekçiden, uyuyan serserilerden, ağaçların arkasında kıpırdanan karaltılardan duyduğu korkuyu bastırmayı başardı.

Rango'nun şarap gereksiniminin ne kadar güçlü olduğunu keşfedince, içme, demedi. Bitpazarından küçük bir fiçi aldı, kırmızı şarapla doldurdu, yatağın başucuna, erkeğin uzanabileceği bir yere yerleştirdi; çünkü birlikte sürdükleri yaşamın, birlikte atıldıkları serüvenlerin ve zaman öldürmek için birbirlerine anlattıkları öykülerin, yakında şarabı unutturacağına inanıyordu. Yaydıkları ısı, şarabın verdiği sıcaklığın yerini alacaktı er geç; erkek sarhoşluğu, esrikliği fıçıdan değil okşayışlardan, Djuna'nın salgıladığı doğal uyuşturucudan elde edecekti...

Bir gün, cebinde bir makasla geldi: Zora birkaç günlüğüne hastanedeydi. Kocasının saçını hep o keserdi, çünkü Rango berberlerden nefret ederdi. Djuna saçını keser miydi acaba?

Ne suyun ne de briyantinin yatıştırabildiği o gür, parlak, kıvırcık, simsiyah saçları. Djuna, isteğine uyup onun saçını kesti ve bir an, onun gerçek karısı olduğu duygusuna kapıldı.

Sonra Zora eve döndü; Rango'nun saçıyla ilgilenme görevini kaldığı yerden sürdürdü.

Ve Djuna ilk kez ağladı; Rango onun neden ağladığını anlayamadı.

"Keşke saçını kesen kişi ben olsaydım..."

Rango sabırsız bir el hareketi yaptı. "Bunu neden önemsediğini anlayamıyorum. Hiçbir anlamı yok ki. Seni hiç anlamıyorum."

Müzik olmasaydı, insan eski yaşamını unutup, anılardan arınmış bir halde yeniden, taptaze doğabilirdi. Müzik olmasaydı, insan Guatemala'nın pazar yerlerinden geçebilir, Tibet'in karlarını yarabilir, Hindu tapınaklara tırmanabilirdi; kılık değiştirebilir, eşyalarını dağıtabilir, geçmişten tek bir şey saklamazdı.

Ama müzik insanın peşini bırakmaz; onu bildik, tanıdık bir havayla izler, kovalar; yürek artık kalp atışlarından oluşan o yabancı, belirsiz ormanda atmayı keser; ortada ne tapınak, ne pazaryeri, ne de sahne dekorunu andıran bir sokak kalır, şimdi insanca bir kriz, bir bunalım bütün ayrıntılarıyla yeniden, amansızca canlandırılmakta, oynanmaktadır; müzik piyesin bir eşlikçisi, tamamlayıcısı değil de ta kendisi olmuştur sanki.

Rango ile Djuna arasındaki son sahne uykuya karışıp silinebilir, Djuna onun saçını bir kez daha kestirmeye yanaşmamasını unutabilirdi, ama şimdi, rıhtımdaki laternanın kolu canını acıtmak istercesine dönüyor, Djuna'ya bir başka sahneyi dayatıyordu – zorla. Rango'nun kaçamaklı tavrından ya da saçını Zora'ya kestirme inadından (daha doğrusu, Zora'nın saç kesme hakkını savunmasından) o kadar da rahatsız olmayabilirdi, eğer bunlar, laternanın benzer tınılarla katıldığı, eşlik ettiği başka film karelerine eklenmeseydi: Erkek yüzünden şimdi bir kez daha canlanan, Djuna'yı isteğine kavuşamamış, eli böğründe kalmış gösteren diğer pek çok sahneye.

Laternanın çaldığı Carmen, kötücül bir sihirbaz gibi, Djuna'yı önlenemez bir biçimde, insafsızca çocukluğuna götürdü: Babasından, kendi boyunda bir Paskalya yumurtası istediği, babasının ise sabrı taşmışçasına söylendiği güne: "Bu ne aptalca bir dilek böyle!" Ya da, bir başka sefer, babasını gözkapaklarından öpmek isteyip de geri çevrildiği âna; babası seyahate gidiyor diye Djuna ağlarken, onun, "Bunu neden bu kadar büyüttüğünü anlayamıyorum," dediği güne.

Şimdi Rango aynı şeyi söylüyordu: "Artık saçını kesememek seni neden bu kadar üzüyor, anlayamıyorum."

O koca kollarını açıp kadını bir anlığına, güvenle sarmaladıktan sonra şöyle diyemez miydi: "Bu mümkün değil; bu Zora'nın hakkı, ama duygularını anlıyorum, benimle bir eş gibi ilgilenmeyi arzuladın, yapamayınca da hayal kırıklığına uğradın, biliyorum..."

Djuna'nın içinden haykırmak geliyordu: "Ah, Rango, dikkatli ol! Aşk hiçbir zaman doğal nedenlerle ölmez. Ölür, çünkü biz onun kaynağını beslemeyi bilmeyiz; körlük ve hatalar ve ihanetler yüzünden ölür. Hastalıklardan, aldığı yaralardan ölür; bıkkınlıktan, bakımsızlıktan, susuzluktan, donukluktan ölür, ama asla doğal nedenlerle değil. Her âşık, kendi aşkının katili olarak mahkemeye çıkarılmalıydı. Bir şey seni incittiği, üzdüğü zaman, hemen onu bertaraf etmeye, değiştirmeye koşuyorum; kendimi senin yerine koymaya, senin gibi hissetmeye koşuyorum, sense sabırsız bir el hareketiyle sırtını dönüyor, 'anlamıyorum' diyorsun."

İnsanlar arasında asla tek bir sahne oynanmaz, büyük su kavşakları gibi kesişen, sayısız sahne yaşanır. Oysa Rango şu anda sahnelenen tek şeyin, Djuna'nın reddedilmesi gereken saçma, anlık bir kaprisi olduğunu sanıyordu.

Bunun, Djuna'nın geri çevrilen, gerçekleşmeyen bütün dileklerini kapsayan bir sahne olduğunu, işte bu dileklerin

şimdi dört bir yandan, birleşmek üzere bu kavşağa doğru aktığını ve kadının bir kez daha, anlaşılmak için yalvardığını göremedi.

Laternanın dönen kolu, alttaki orkestra çukuruna Carmen'in şarkılarını boşaltırken, sahne, bir mavnadaki odayla bu iki kişiden ibaret değildi...bir dizi odayla bir insanlar geçidiydi, dev boyutlara ulaşmak üzere biriken, üst üste yığılan kıyaslamalar, tekrarlanan, defalarca yinelenen küçük yenilgilerdi; ta ki hepsi aynı sahnede birleşinceye, fon müziğini durmaksızın üreten laterna da tümünü eritip, kaynaklayıp tek ve büyük bir haksızlık levhası halinde dökünceye kadar. Sıkıştırılmış, preslenmiş kalbi genişleten, yayan bu müzik, devasa bir haksızlık gelgiti yarattı; ne yazık ki, böylesi bir tufan için hazırlanmış, yedekte bekleyen bir Nuh'un Gemisi yoktu.

Alevler yükseğe sıçrıyor; Djuna'yla Rango'nun gözleri ateşin dansını neşeyle yansıtıyor.

Djuna sorun çıkâcağını fısıldayan bir önseziyle Rango'ya bakıyor, çünkü paylaştıkları bu sevinç, bu mutluluk anları erkekte sık sık, bu ortak keyfi mahvetmeye yönelik, âni bir dürtü yaratıyor. Neşeleri hiçbir zaman, salt şu âna özgü, ışıl ışıl bir ada olmuyor; her seferinde erkeğin belleğini harekete geçiren, kadının daha önce de yaşadığını, okşamayı başkalarından öğrendiğini, bu bilgiyi başka gecelere, başka odalara, gülümsediği başka yataklara borçlu olduğunu hatırlatan bir uyarıcı oluyor. Her doygunluk anında, mutluluğun her do-

ruğa çıkışında, Djuna hafifçe ürperir, eziyete yeniden ne zaman tepetakla yuvarlanacaklarını merak ederdi.

Bu akşam tehlike hiç beklenmedik bir anda boy gösterdi; beğendikleri ressamlardan söz ediyorlardı, Rango ansızın atıldı: "Jay'i büyük bir ressam saymana inanamıyorum!"

Djuna ne zaman bir dostunu Rango'nun alaycılığından, sivri dilinden korumaya çalışsa, erkeğin kıskançlık damarı kabarırdı; ama bir ressam hakkındaki görüşümü savunmayı, belki kazasız belasız başarabilirim, diye düşündü.

"Jay'i elbette savunursun," dedi Rango, "eski hayatının, eski değerlerinin bir parçasıydı. Bunu değiştirmeyi asla başaramayacağım. Oysa benim gibi düşünmeni istiyorum."

"Ama Rango, sırf seni hoşnut etmek için bir fikrinden, bir görüşünden cayan birine saygı duyamazsın. Buna ikiyüzlülük denir."

"Jay'e ressam olarak hayranlık duymanın tek nedeni, Paul'ün ona hayran olması. Paul'ün resim sanatındaki en büyük kahramanıydı o."

"Ne diyebilirim ki? Sana ait olduğumu kanıtlamak için ne yapabilirim? Paul'ün uzaklarda olması bir yana, birbirimizi bir daha hiç görmeyeceğimizi, birbirimize iyi gelmediğimizi gayet iyi biliyorsun. Ondan çoktan vazgeçtim; izin versen onu bütünüyle unutacak, aklımdan sileceğim. Paul'ün varlığını bana sürekli anımsatan, sensin."

Böyle anlarda Rango artık ateşli, tapınan, sıcak, koruyucu ve verici biri değildi. Yüzü öfkeden kararır, jestleri keskinleşip sertleşirdi. Konuşması bulanıklaşıp biçimsizleşir, Djuna fırtınayla başa çıkmasını, onu dindirmesini, en azından yönünü değiştirmesini sağlayacak ipucunu, o anahtar sözcüğü yakalamakta zorlanırdı.

Sahnenin haksızlığına duyduğu öfke, usulca kabarmaya başladı. Rango şimdiyi yerle bir etmek için illa geçmişi kul-

lanmak zorunda mıydı? Neden acı çektirmenin peşindeydi – üstelik önceden tasarlayarak, bile isteye?

Masadan hızla kalktı, güverteye çıktı. Karanlıkta, zincirin yakınına oturdu. Yağmur üstüne yağıyor, o hissetmiyordu; ne yapacağını bilmez haldeydi, şaşkındı.

Sonra, erkeği yanı başında hissetti. "Djuna! Djuna!"

Djuna'yı öptü; yağmur, gözyaşları ve erkeğin soluğu birbirine karıştı. Öpüşünde öyle bir umutsuzluk, çaresizlik vardı ki, kadın eridi. Kavga bir kabuğu soymuş, çekirdeği de açığa çıkan bir sinir ucu gibi ortada bırakmıştı sanki; böylece öpücük büyümüş, yoğunlaşmıştı; acı, hazzın içeriye daha hızlı, daha gür dolması için inecik bir kesik açmıştı.

"Ne yapabilirim?" diye mırıldandı kadın. "Ne yapabilirim?"

"Seni kıskanıyorum, çünkü seni seviyorum."

"Ama Rango, kıskanman için neden yok ki."

Erkeğin kuşku hastalığı ikisine de bulaşmıştı, şimdiyse birlikte ilacını, çaresini arıyorlardı sanki.

('Haklısın, Jay kötü bir ressamdı,' deseydim, bu vazgeçişteki, geri adım atıştaki kolaylık, saçmalık Rango'nun gözünden kaçmazdı ki. İyi ama, güvenini yeniden nasıl kazanacağım?) Rango'nun bütün bedeni, güvence için yalvarıyordu; kadının eksiksiz, sağlam aşkı yeterli değil miydi...kuşkularını dağıtmak için erkeğe başka ne verebilirdi?

Odaya döndüklerinde, ateş sönmek üzereydi.

Rango gevşemedi. Çöp kutusunun yanında, Djuna'nın atmaya niyetlendiği bir kitap destesi buldu. Kitapları aldı, bir dedektif gibi, tek tek inceledi.

Sonra yığını bıraktı, kitap rafına dizilmiş olanlara doğru gitti.

Birini rasgele seçti, baştaki, boş sayfadaki ithafı okudu: "Paul'den."

Kitap Jay hakkındaydı; resimlerinden örnekler vardı.

"Bu seni mutlu edecekse, onu da diğerleriyle birlikte atabilirsin," dedi Djuna.

"Onları yakalım," dedi erkek.

"Hepsini yakalım," dedi Djuna acı bir sesle.

Kitapları yok etmek istemesinin tek nedeni, Rango'yu yatıştırmak, can yakan kıskançlığını susturmak adına onları kurban etmek değildi; içerikleri onu böyle bir âna hazırlamadığı için kitap yığınına duyduğu âni öfkeydi de. Kişilik hakkındaki, bilinemezlikler, kördüğümler, gizemler hakkındaki gerçeği büyük bir özenle gizleyen bütün bu romanlar. Sözcükler sözcükler sözcükler...ama tuzaklara, insanoğlunun önünde açılıveren, derin çukurlara ilişkin tek bir bilgi, bir ikaz yok; aydınlatma yok.

Bırak, hepsini yaksın; bu yazgıyı hak ettiler!

(Rango, Paul'le geçirdiğim dakikaları yaktığını sanıyor. Oysa sadece sözcükleri yakıyor... Bütün gerçekleri, temel olan, esas olan her şeyi dışarıda bırakan, insanoğlundaki çıplak iblisi çıkarıp körlüğe, hatalara, yanılgılara ekleyen sözcükleri. Romanlar: Deneyim vaat eden, ama hep kenarda, dış çeperde kalıp salt maskelerden, göz boyamalardan, kostümlerden, yapaylıklardan haber veren, bir pınar açmayan, insanı bunalımlara, tuzaklara, savaşlara ve yaşamın pusularına hazırlamayan romanlar. Tek bir şey öğretmeksizin, hiçbir açılım sağlamaksızın; bizi somut, mevcut, hakikat hakkında sürekli aldatarak, kandırarak... Bırak yaksın; erkekle kadın arasında, ıssız gecelerin zifiri karanlığında yaşanan acımasızlıklara, zalimliklere ilişkin çıplak gerçeği bizden gizleyen dünyanın bütün kitaplarını kül etsin! O satırlardaki soyutlamalar, kaçamak, baştan savma ifadeler bize umutsuzluk, çaresizlik anlarında gereksindiğimiz zırhı sağlamıyor ki.)

Ateşin karşısına, Rango'nun yanına oturdu, bu ilkel şenlik ateşine katıldı: Yeni bir yaşamın yolunu gösteren, Djuna'yı içeriye alan bir ayin.

Erkek haince yok etmeyi sürdürseydi, bir tür çöl adasına ulaşabilirlerdi; birbirlerine tam, mutlak bir biçimde sahip olma noktasına. Rango'nun zaman zaman talep ettiği bu mutlakıyet, bu kayıtsız şartsız bütünleşme, bütün kabukları soyup atma ve birleşmiş tek bir erkekle kadın figürü oyma arzusu, Djuna'ya doğal bir istek gibi geliyordu: Belki bir final; aşkın tüm hezeyan ve vesveselerine dönüşü olmayan, nihai bir nokta koymak; kesin, mutlak bir birleşme. Çevrelerindeki dünyayı yok etmeye hazır âşıklar için, kusursuz bir bütünleşme mümkündü belki de. Rango, yıkım tohumunun onları kuşatan dünyada yattığına inanıyordu – örneğin, aralarındaki zihinsel farklılıkları Rango'ya böyle avaz avaz haykıran bu kitaplarda.

Kaynaşabilmek, birbirinde eriyebilmek için, farklılıkları ortadan kaldırmak gerekiyordu – en azından Rango için.

Öyleyse, bırakın geçmişi yaksınlar...erkeğin birleşmelerine, 'bir' olmalarına karşı bir tehdit olarak gördüğü geçmişi.

Rango, Paul'ün imgesini yüreğin bir başka odacığına iteliyordu; Rango'nun yaşadığı odayla hiçbir bağlantısı, en küçük bir geçidi olmayan, yalıtılmış bir odacığa. Karmaşık, karanlık bir girintide, ölümsüz aşkın kabara taşa dolduğu bir oyukta; Rango'nun ikâmet ettiği odacıktan alabildiğine uzak, bambaşka bir diyarda; öylesine ırak olsun ki, bu içsel ülkedeki engin kentlerde iki erkek asla rastlaşmasınlar, yolları asla kesişmesin.

"Yürek...bir organ...dört odadan müteşekkil... Bir çeper, sol odacıkları sağdakilerden ayırır ve odacıklar arasında doğrudan bir bağlantı, bir geçişme yoktur...herhangi bir iletişim mümkün değildir..."

Rango'nun, Djuna'yla Paul'ün birlikte okuduğu kitapları ateşe vererek kovaladığı imge, Paul'ün imgesi, şefkat odacığına sığınıp gizlendi.

(Paul, Paul, senin hiç talep etmediğin bir hak, hiç dışavurmadığın bir ihtiras bu. Öyle soğuk ve hafiftin, öyle kaygandın ki, beni kuşattığını, sahiplenme iddiasında bulunduğunu hiç hissetmedim. Senden duymak istediğim bütün sözcükleri Rango söylüyor. Bana hiç yaklaşmadın – beni alırken bile. Beni uzak ülkelerdeki, dilini bilmedikleri yabancı kadınları alan erkekler gibi aldın. Bana hep bir sessizlik ve yabancılık içinde sahip oldun...)

Rango uyuyup, afrodizyak fener de gazyağını yakıp tüketince, Djuna gözleri açık, öylece yattı: Erkeğin şiddetinin yankılarıyla, güveninin her gün yeni baştan inşa edilmesi gerektiğinin keşfiyle sarsılmış bir halde; ruhun bu tür hastalıklarının aşkla ya da kendini adamakla sağaltılamayacağını, iblisin köklerde yattığını, hastalığın belirgin, apaçık belirtilerini gidermeye, tedavi etmeye soyunanların ise bitimsiz, sonuçsuz bir işe kalkıştıklarını, başarı umudu olmayan bir görev üstlendiklerini kavramış olarak.

Rango'nun dudaklarına en sık konan sözcük ***sorun***.

Bardağı kırıyor, içkiyi döküyor, sigarasıyla sehpayı yakıyor, iradesini eriten şarabı içiyor, tasarıları lafta kalıyor, düğmelerini kaybediyor, taraklarını kırıyor.

Şöyle derdi: "Kapıyı boyayacağım. Lambaya yağ alacağım.

Çatıdaki sızıntıyı onaracağım." Aylar geçerdi: kapı boyanmamış, çatı onarılmamış, lamba yağsız.

"Birkaç aylık doygunluğa, başarıya, gurur duyabileceğim herhangi bir şeye karşılık, hayatımı vermeye hazırım," diyordu.

Sonra, biraz daha kırmızı şarap içiyor, bir sigara daha yakıyordu. Kolları iki yana düşerdi; yatağa, kadının yanına uzanır, onunla sevişirdi.

Dükkâna girince, Djuna mavnadaki kapak şeklindeki kapı için gereken asma kilidi gördü: "Hadi, alalım."

"Hayır," diye karşı çıktı Rango, "başka yerde daha ucuzunu gördüm."

Djuna ısrar etmedi. Ertesi gün, şöyle dedi: "Bahsettiğin şu ucuz kilitleri satan dükkânın yakınına gidiyorum. Tam yerini söyle de alayım."

"Hayır," dedi Rango. "Bugün oraya gideceğim, ben alırım." Haftalar geçti, aylar geçti; habire eşyaları kaybolup duruyordu, çünkü kapakta kilit yoktu.

Aşklarının rahminde bir çocuk, tek bir çocuk can bulmadı, ama tutulmayan sözler, çarçur edilen dilekler, yitirilen bir nesne, nereye konduğu anımsanmayan, henüz okunmamış bir kitap orayı tıka basa doldurdu, ıskartaya çıkarılan eşyalarla dolu bir tavan arasına dönüştürdü.

Rango'nun istediği tek şey kadını delice, çılgınca öpmek, öfkeyle, şehvetle konuşmak, kafayı çekmek, öğlenlere kadar uyumaktı.

Bedeni hep ateşler içindeydi, gözleri alev alev; sanki gün doğar doğmaz ağır, çelik zırhını kuşanacak, efsanelerdeki âşıklar gibi haçlı seferine çıkacaktı.

Onun haçlı seferinin menzili, kafe idi.

Djuna erkeğin sözlerine gülüp geçmek istiyordu, ama Rango ne gülmesine izin veriyordu ne unutmasına. Kadın-

dan ısrarla istediği şey, geceleri, konuşarak, anlatarak yarattığı 'Rango' imgesini canlı tutması, niyetlerinin, isteklerinin hayalini yaşatmasıydı. Her gün kadına fantezilerden oluşmuş, yepyeni bir örümcek ağı veriyor, bundan bir yelken yapmasını, sonra da o yelkeni açıp mavnalarını görkemli, muhteşem bir limana götürmesini istiyordu.

Djuna'nın gülmesine izin yoktu. Kendini bu fanteziye kaptırdığı, tek bir şey yaratmamış olan Rango'yu olduğu gibi kabullendiği ve şakacı bir tavırla, "Seninle ilk tanıştığımda, bir serseri olmak istiyordun. Hadi, beni bir serserinin karısı yap," dediğinde, Rango suratını fena halde asar, kendine çizdiği çok daha katı, haşin alınyazısını anımsatıp, teslim olduğu, erkeğin hedeflerinden caydığı için onu azarlardı. Asla vazgeçmediği bir saplantısı vardı: Djuna, onun hem kendisine hem de kadına verdiği sözleri, ona anımsatmak zorundaydı.

Erkeğin bir başka Rango'ya ilişkin hayalini böyle inatla sürdürmesi, Djuna'da merhamet uyandırıyordu. Erkeğin sözleri, kendine biçtiği ülkü, kadının gözünü boyuyordu. Erkek onu salt koruyucu meleği olarak değil, ideallerinin hatırlatıcısı olarak da atamıştı.

Arada bir, Rango'yla birlikte alçalmak, insanlar için daha ulaşılabilir olan yörelere, daha tasasız bir dünyaya ayak basmak isterdi. Kafede geçirdiği gamsız, pervasız saatleri, şen arkadaşlıkları, çingenelerin arasındaki eski yaşamı, vurdumduymaz serüvenleri için erkeğe gıpta ediyordu. Bar dostlarıyla birlikte bir sandal çalıp, şarkılar söyleyerek Seine'de kürek çektikleri, kurtaracak intiharcı aradıkları geceyi. Bazen, kentin hiç bilinmedik mahallelerinde, çok uzak banklarda uyanışlarını. Şafakta, Paris'in bir hayli dışında, durup onu alan bir kamyonda, yabancılarla yaptığı uzun sohbetleri... Fakat Djuna'nın onunla birlikte bu dünyaya girmesine izin yoktu.

Djuna'nın varlığı Rango'da, ansızın eski ideallerinin kırbacını yiyen bir erkeği uyandırmıştı; yitirilmiş erkekliği yeniden eyleme geçmek için sabırsızlanan birini. Djuna'yı fethedince, eski kişiliğini, çözülüp ayrışmadan önceki benliğini yeniden ele geçirdiği duygusuna kapılmıştı, çünkü Djuna'ya sahip olmak demek, ideal kadına ilişkin o ilk hayaline kavuşmak demekti; ilk seferinde gerçekleştiremediği, Zora'yla (hayalindeki, düşlerindeki o ilk kadının taban tabana zıddı olan Zora'yla) evlenerek gözden çıkardığı, bütünüyle vazgeçtiği hayale.

Zora'yı seçerek nasıl da uzun, dolambaçlı bir yola sapmıştı – onu göçebeliğe, kaosa ve yıkıma sürükleyen Zora'yı.

Oysa bu yeni aşkta, Djuna'da, yeni bir dünya olasılığı vardı; ilk başta ulaşmaya niyetlenip de ıskaladığı, Zora'yla birlikte varmayı başaramadığı yeni bir dünya.

Bazen şöyle derdi: "Daha bir yıl önce bir bohem olduğumu aklın alıyor mu?"

Djuna hiç bilmeden, farkında olmadan onun gerçek doğasının tellerine dokunmuştu: gururuna, önderlik etme gereksinimine, o çoktan küllenmiş, tarihte önemli bir rol oynama hırsına.

Zaman zaman, Rango'yu bozan, çürüten şeyin, geçmişteki yaşamı olmadığını hissediyordu (çünkü olanca başıbozukluğuna, yıkıcılığına karşın, erkeğin özü, çekirdeği 'insan' kalmayı, saf kalmayı başarmıştı); belki de, sürdüğü hayatın karman çorman, patırtılı akışı, içindeki yayları, zembereği kırmıştı...iradesinin zembereğini?

Aşk ne çok şey başarabiliyor: Yenilgilerin, hüsranların, ihanet ve aşağılanmaların zehrini erkeğin bedeninden çekip alabilir, evet...peki ama, yıllar, yıllar süren eriyişlerin, boyun eğişlerin kopardığı bir teli onarabilir mi?

Birinin hiç el değmemiş, henüz kirlenmemiş, temel iyiliğine duyulan aşk, havaya bir yumuşaklık, ağaçlara okşayıcı bir

salınım, çeşmelere fıkırdak bir neşe katabilir, hüznü sürgüne yollayabilir, yeniden doğuşun bütün belirtilerini dört bir yana saçabilir...

Erkek doğa gibiydi; iyi, vahşi, bazen de acımasız. Doğanın bütün ruh halleri vardı onda: güzellik, utangaçlık, şiddet, sevecenlik.

Doğa, kaostu.

"Yukarıda, dağlarda," diye başlardı Rango, utandığı geçmişe asla değinmeden, geçmişin sadece çok sevdiği öykülerini anlatmayı kaldığı yerden sürdürerek, "Mont Blanc'dan iki misli yüksek bir dağda, siyah mermerler gibi parlatılmış, kapkara volkanik kayalarla kuşatılmış bir çukurda, küçük bir göl vardır; ölümsüz karlarla kaplı zirvelerin ortasında. Yerliler o gölü ziyaret etmek, serap görmek için dağa tırmanırlar. Ben o gölde, tropikal bir sahne görürdüm; palmiyeleri, meyveleri, çiçekleriyle gümrah, mükellef bir tropikal sahne. İşte sen benim için osun...o vaha. Beni uyuşturuyorsun, aynı anda da bana güç aşılıyorsun."

(Aşkın uyuşturma gücü bir kaçış değil, çünkü onun kıvrımlarında boy atmamış, güdük kalmış hayaller, büyüklük, yücelik düşleri yatıyor; bunlar yalnızca erkeklerle kadınlar birbirini derinden döllediği zaman serpilir, gelişir. Aynı yatakta yatan ve hayatlarının özünü paylaşan bir erkekle kadından her zaman, mutlaka bir şey doğar. Tutku, ihtiras toprağında daima bir tohum barınır ve bu tohum er geç yeşerir. Arzunun tüten buharları, bir erkeğin doğduğu rahimdir; okşayışların sarhoşluğunda sık sık tarih yaratılır...ve bilim ve felsefe. Çünkü bir kadın dikerken, pişirirken, kucaklarken, örterken, ısıtırken, bir yandan da onu alan erkeğin bir erkekten çok daha fazlası olacağını, hayallerindeki mitolojik figür, kahraman, kâşif, yapan, inşa eden biri olacağını düşler... Hiçbir erkek bir kadının içine -eğer isimsiz bir fahişe değilse-, bede-

lini ödemeden giremez, çünkü erkekle kadının tohumlarının karıştığı, birleştiği yerde, kan damlalarının takas edildiği o noktada gerçekleşen değişimler, durmaksızın akan, taşkın kalıtım ırmaklarından farksızdır: fiziksel özellikler kadar karakter özelliklerini de babadan oğula, oradan da toruna taşıyan nehirler. Bir burnun, bir elin, bir ses tonunun, bir göz renginin tasarımını yineleyen, tekrarlayan hücreler, edinilmiş deneyimlerin anılarını da bir kuşaktan ötekine iletir. Sürekli akan bu büyük soyaçekim ırmakları, özellikleri nakleder, hayalleri bir limandan ötekine taşır, daha önce hiç doğmamış benliklere can verir...ta ki hayaller gerçekleştirilinceye kadar. Karanlıktaki bu birleşmeden, kaynaşmadan neyin doğacağını ne erkek bilebilir, ne de kadın; çocuklardan başka ne çok şeyin doğduğu, göze görünmeyen sayısız doğumun, sonu gelmez bir ruh ve karakter alışverişinin gerçekleştiği, bilinmedik benliklerin, özlerin tomurcuklandığı, gizli hazinelerin, gömülmüş fantezilerin özgür bırakıldığı ikisinin de aklına bile gelmez...)

Ne yazık ki, Djuna, zaman zaman zihninin yüzeyine çıkan bu tür düşünceleri Rango'yla paylaşamıyordu. Kadına gülüyor, "Mistik saçmalıklar," diyordu.

Bir gün, Rango şevkle, coşkuyla odun keser, ateşi yakar, çeşmeden su getirirken, yüzü mutlak bir inanç ve hoşnutlukla ışıldarken, Djuna şu duyguya kapılıyordu: Olağanüstü şeyler doğacak!

Ama ertesi gün, kafede oturmuş bir haydut gibi gülerken, Djuna karşısında bambaşka bir Rango buluyordu: Bar tezgâhına, içkinin verdiği bir kabadayılıkla yaslanmış, başını geriye atmış, gözleri kapalı, kahkahalarla gülen, Djuna'yı da, Zora'yı da aklından silen, politikayı da tarihi de boşlayan; kirayı, alışverişi, yükümlülükleri, randevuları, dostları, doktorları, ilaçları, zevkleri, kenti, geçmişini, geleceğini, şu andaki

varlığını geçici bir hafıza kaybıyla unutan, bedelini de ertesi gün morali bozuk, kolu kanadı kırılmış, kendine duyduğu öfkeden kuduran, dünyaya, gökyüzüne, mavnaya, kitaplara, her şeye ateş püsküren bir Rango'yla ödeyen biriydi bu.

Üçüncü günse bir başka Rango; çalkantılı, saldırgan, sabırsız, kötümser. Tıpkı Heathcliff, diye düşündü Djuna, her şeyi mahveden. Bunlar, içki âlemlerini izleyen günlerdi; Zora'yla edilen bir münakaşanın, bekçiyle yapılan bir kavganın ertesi günü. Bazen mavnaya, kafedeki bir itiş kakışın izlerini, yaralarını taşıyan bir yüzle dönerdi. Titreyen eller. Gözlerde sarı lekeli bir perdah. Djuna onun soluğundan kaçınmak için başını çevirir, ama erkeğin o ılık, boğuk sesi bu yüzü geri çağırırdı: "Başım dertte, büyük dertte..."

Rüzgârlı gecelerde kepenkler duvarlara, dev bir albatrosun kemikli kanatları gibi çarpıyor.

Yatağın dayandığı duvar, küçük ırmak dalgaları tarafından delice yalanıyor; küflü tahtalarda gezinen dilin şapırtısını duyuyorlar.

Mavnanın karanlığında, ahşap kirişler inilder, yağmur damlaları hâlâ onarılmamış tavandan içeriye süzülürken, ayak sesleri giderek daha yüksek, daha meşum çınlardı. Irmak küstah, kızgın görünürdü.

Okşayışlarının dumanına, ısısına çarpan, ruh halindeki bu âni, sert değişimler mavnayı gizemli, yeni bir yaşamın hücresi, büyüleyici bir sığınak olmaktan çıkarıyordu; o artık bastırılmış öfkelerin biriktiği bir yerdi; dinamit lokumlarından oluşan, patlamayı bekleyen bir deste gibi.

Çünkü Rango'nun dünyaya yönelik öfkeleri, isyanları zehre, kezzaba dönüşmüştü. Her şeyin suçlusu dünyaydı. Zora'nın çok yoksul bir ailede, deli bir anneden, alıp başını giden bir babadan doğmasının suçlusu dünyaydı. Yetersiz beslenmesinin, bozuk sağlığının, vakitsiz evliliğinin, sorunlarının suçlusu dünyaydı. Onu iyileştiremedikleri için doktorlar suçluydu. Onun danslarını anlayamayan seyirci suçluydu. Ev sahibinin, geciken kiraya göz yumması gerekirdi. Manavın birikmiş borcu istemeye hakkı yoktu. Onlar fakirdi, dolayısıyla merhameti hak ediyorlardı.

Kayığı çeken, sonra bırakan zincirin gıcırtısı, kış Seine'inin gazabı, köprüden atlayan intiharcılar, yaşlı bekçinin iskele tahtasında zıplar ya da basamaklardan atlarken birbirine çarptığı kovaların şangırtısı, mavnanın ambarına hızla sızan ve boşaltılmayan su, biriken, ayakkabıları, giysileri küfe boyayan rutubet. Zemindeki kapatılmamış delikler; bu deliklerde ırmağın gözleriymişçesine ışıyan su, iskemlelerin bu deliklere girip duran ayakları – bir hayvanın kapana kısılan bacağı gibi.

"Annem bir keresinde bana şöyle dedi: Bu yabani ellerle piyano çalabileceğini gerçekten umuyor musun?"

"Hayır," diye atıldı Djuna, "ellerin de tıpkı senin gibi. İlk üç parmak gayet güçlü, vahşi, ama şu son ikisi, küçük olanlar, öyle duyarlı ve narin ki. Elin tıpkı sana benziyor; sert, zorba bir yapının ortasında, sevecen ve kırılgan bir çekirdek. Güvendiğin zaman, yumuşacıksın, narinsin, ama kuşkulandığında tehlikeli ve yıkıcı oluyorsun."

"Ben hep isyandan yana oldum. Doğduğum yerde bir keresinde beni polis şefi yapmış, Kızılderili köylerini dehşete salan bir haydudu yakalamakla görevlendirmişlerdi. Oraya varınca, haydutla dost oldum; bütün gece iskambil oynayıp kafa çektik."

"Aşka inancını neden yitirdin, Rango? Hiç ihanete uğramamışsın ki."

"Benden önce bir başkasını sevmiş olmanı kabullenemiyorum."

Djuna sustu; geçmişe duyulan bu kıskançlığın temelsiz olduğunu düşünüyordu; ona kalırsa, en yoğun sahiplenmeler ve sevişmeler bile, bir kez yüreğin tavan arasına kaldırıldı mı, artık yeniden can bulma ve şu anın aydınlattığı odalara dönme gücünü bütünüyle yitiriyorlardı. Sarılıp sarmalanmış bir halde, alacakaranlıkta, tozda öylece yatıyorlardı; eski bir ilişki, onu diriltebilecek, puslu bir duygu uyandırsa bile, bu sadece anlık bir canlanıştı – bir yankı gibi, kesintili ve geçici. Hayat en silinmez deneyimleri bile sürüklüyor, bulanıklaştırıyor, yok olan dünyaları kuşatan Styx'de* boğuyordu. Bedenin kendi çekirdekleri, kendi sınır çizgileri ve davetsiz konukları dış surda durduran, orada tutan, akıl sır ermez bir sistemi vardır. Milyonlarca hücre, aşkın derinlere gömülü çekirdeğini, geçmiş aşkların yeniden dirilebilecek ruhlarından, hortlaksı saldırılarından korur.

Geçmişi en iyi kovalayan, def eden şey, güçlü, canlı bir bugündür.

Böylece, ne zaman Rango bir işgalci bulma, Paul'le dövüşme umuduyla kadının belleğine dalsa, orada engizisyona yaraşır bir soruşturmaya girişse, Djuna güldü:

"Senin kıskançlığın da ne kadar ölü-sevici! Habire mezarları açıyorsun!"

"Hey, ölülere amma da âşıksın! Her gün, elinde çiçekle onları ziyaret ettiğine eminim."

"Hayrola, bugün mezarlığa hiç uğramadın, Rango?"

"Buradayken, bana ait olduğunu biliyorum," dedi erkek.

---

* (Mit.) Ölüler diyarını çeviren nehir. (ç.n.)

"Ama şu küçük merdiveni tırmandığın, mavnadan indiğin, o hızlı adımlarınla uzaklaştığın zaman, bir başka dünyaya giriyorsun ve artık benim olmuyorsun."

"Ama sen de öyle, Rango, o basamakları tırmandığında sen de başka bir dünyaya adım atıyorsun ve artık benim olmaktan çıkıyorsun. O zaman Zora'nın, dostlarının, kafenin, politikanın malı oluyorsun."

(İhaneti haykırmaya neden bu kadar hazır? Birbirinin tıpatıp aynısı iki sevişme kesinlikle yoktur. Her âşık kollarında yeni bir vücut tutar, ta ki onu kendi özüyle doldurana dek; özler asla birbirinin aynısı değildir; hiçbir lezzet bir kez daha tekrarlanmaz...)

"Kulaklarına bayılıyorum, Djuna. Öyle küçük ve narinler ki. Hayatım boyunca hep seninki gibi kulaklar düşledim."

"Ve o kulakları aranırken beni buldun!"

Erkek olanca varlığıyla güldü; gözleri bir kedininki gibi kapalı, gözkapakları yapışmış. Kahkahası çıkık elmacıkkemiklerini daha da belirginleştirdi; böylesi anlarda alabildiğine soylu bir aslana benzerdi.

"Dünyada yeri olan biri olmak istiyorum. Bir yanardağın tepesinde yaşıyoruz. Benim gücüme ihtiyacın olabilir. Sana bakacak, seninle ilgilenecek durumda olmak istiyorum."

"Rango, hayatını çok iyi anlıyorum. İçin büyük bir güçle dolu, ama seni engelleyen, durduran bir şey var. Nedir o? İçindeki bu olağanüstü, patlayıcı gücü boşa harcıyor, ziyan ediyorsun. Kayıtsız, vurdumduymaz, pervasız rolü yapıyorsun, ancak içten içe, derinlerde bir yerde önemsediğini, umursadığını hissediyorum. Bazen Deli Petro'ya benziyorsun; onun bir bataklığın üzerinde bir kent kurmaya kalkıştığı, zayıfı, güçsüzü kolladığı, savaşta öne atıldığı zamanki haline. İçindeki dinamiti neden şarapta boğuyorsun? Yaratmaktan niye bu kadar çok korkuyorsun? Neden önüne bu kadar

çok engel dikiyorsun? Gücünü eziyor, ziyan ediyorsun. Oysa yapman, yaratman, inşa etmen gerekirdi..."

Erkeği öptü, onu anlamak isteyerek, anlamaya çalışarak...gizli Rango'yu öpmek, yüzeye çıkmasını, görünür ve ulaşılır olmasını sağlamak için.

Sonra erkek, kadının yüreğini burkan sözcüklerle, davranışlarının gizini ona açtı: "Yararı yok, Djuna! Zora'yla ben kaderin oyuncaklarıyız. Her denemem hüsranla sonuçlandı. Benim talihim kötü. Herkes bana zarar verdi; ailemden başlayarak, dostlarım, herkes. Neye elimi attıysam, çarpıldı, bozuldu."

"Ama Rango, ben kadere inanmam. Herkesin içinde bir kişilik kalıbı, bir karakter şablonu vardır; onu keşfetmek ve değiştirmek, elimizdedir. Kaderin kurbanları olduğumuza yalnızca romantikler inanır. Sen hep romantizmin aleyhinde konuşmaz mısın?"

Rango başını şiddetle, sabırsızca salladı. "Doğanın, kişiliğinin işine karışamazsın. Onu değiştiremezsin. Kontrol edemezsin. İnsan belli bir karakterle doğar ve eğer dedikleri gibi bu onun yazgısıysa, elinden hiçbir şey gelmez. Kişilik değiştirilemez."

Rango'da zaman zaman, içgüdüsel aydınlanmalar, önsezi çakımları oluyordu, ama aralıklı, kesintiliydi, tıpkı fırtınalı bir gökteki şimşekler gibi; sonra, iki sezginin arası, yine körlük.

Ondan ara ara göz kamaştırıcı bir ışıltıyla yayılan iyilik de, kavrayışsız, derinliksiz bir iyilikti; iyilikten öfkeye geçişinin farkında bile olmuyor, o hırçın, hoyrat patlamalarından herhangi bir anlam, bir ders çıkaramıyordu.

Djuna bu değişimlerden korkuyordu. Erkeğin yüzü bazen çok güzel, insancıl ve yakındı; bazen de çarpılmış, gaddar ve acı. Djuna bu değişikliklerin kaynağını saptamayı, yol açtıkları tahribatı giderebilmeyi çok isterdi, fakat Rango her anla-

ma, çözme girişimini savuşturuyor, böylesi çabalardan özenle kaçınıyordu.

Djuna pişmandı; keşke ona geçmişiyle ilgili tek kelime etmeseydi. Ama dilini çözen, onu konuşmaya kışkırtan olayı çok iyi anımsıyordu. İlişkinin erken dönemiydi, bir gece kadına doğru eğilmiş, fısıldamıştı: "Sen bir meleksin. Sana bir kadın gibi nasıl sahip olabildiğimi aklım almıyor." Sonra, onu kucaklamadan önce, bir an duraksamıştı.

Djuna da hemen aksini kanıtlamaya, şiddetle yadsımaya girişmişti. Öteki kadınlar, içlerindeki iblisin ortaya çıkarılmasından nasıl korkarsa, Djuna'nın da melek yerine konmaktan ödü kopardı. Bunun doğru olmadığına, içinde, tıpkı herkes gibi bir şeytan taşıdığına, ama onu sertçe, amansızca denetlediğine, herhangi bir zarar vermesini kesinlikle engellediğine inanıyordu.

Dahası, bu melek imgesinin, içindeki o elle tutulur, dünyasal bir bağ arayışındaki kadını gölgelemesinden korkuyordu. Ona göre bir melek, yatak arkadaşlarının en az arzulananı, en iticisiydi!

Geçmişinden söz ederek, gerçekte şunu söylüyordu: "Ben bir kadınım, melek değil."

"Pekâlâ, şehvetli bir melek," diyerek konuyu kapadı Rango. Ama zihnine kaydettiği şey, Djuna'nın dürtülerine boyun eğen, sevme kapasitesi geniş, kendini rahatça sunan bir kadın olduğuydu ve bu kanı, bundan böyle şüphelerinin, kadının sadakatinden duyduğu kuşkuların yükseleceği bir kaideydi.

"Sen de Vezüv'sün," diye güldü Djuna. "Ne zaman anlamaktan, kavramaktan, değiştirmekten söz etsem, bir deprem kadar öfkeleniyorsun. Yazgının değiştirilebileceğine inanmıyorsun."

"Mayalı yerli, bir mistik değil panteisttir. Toprak onun anasıdır. Anneyle toprak için aynı sözcüğü kullanır. Bir

yerli ölünce, mezarına gerçek gıdalar konur, bunlar da onu besler."

"Ama simgesel bir yiyeceğin tadı, gerçeği kadar iyi olamaz ki!"

(Bu kadar kıskanç ve sahiplenici olmasının nedeni, topraktan gelmesi mi? Gazabı, toprağınkiyle aynı. O iri cüssesi, topraktan yapılmış. Dizleri demirden; yabani atların böğürlerine bastırmaktan nasıl da güçlenmişler. Bedeni toprağın bütün tatlarını barındırıyor: baharatlar, zencefil, safran, misk, kırmızı biber, şarap, afyon. Onda bir heykelin ensesinin pürüzsüzlüğü, hem bir İspanyol kafasının mağrurluğu, hem de bir Kızılderili uysallığı var. Bir hayvanın o sakar zarafeti. Elleri, ayakları daha çok pençelere benziyor. Atlayan bir kediyi yakalarken, kediden çok daha hızlı. Bir Kızılderili gibi çömeliyor, sonra bir sıçrayışta o güçlü bacaklarının üzerinde doğruluyor. Elmacık kemiklerinin kahkahalarla kabarmasına bayılıyorum. Uyurken, bir kadının kömür karası, gür kirpiklerini sergiliyor. Burnu öyle yuvarlak ve neşeli ki... ağzının dışında her yeri güçlü, şehvetli. Ağzıysa küçük, gergin.)

Djuna bir gün, erkeğin ateşinin ve gücünün bir volkan gibi patlayacağından, ona da kendisine de özgürlük getireceğinden emindi. İçindeki yangın, onu bağlayan bütün zincirleri yakıp eritecekti. Ama ateşin de bir yönü olmalıydı. Rango'nun ateşi kördü. Neyse ki Djuna kör değildi. Erkeğe yol gösterecekti.

Bedensel gücüne, canlılığına karşın Rango çaresizdi; eli kolu bağlı, düğümlüydü. Bir odayı ateşe verip yok edebilir ancak yerine yenisini inşa edemezdi. Tıpkı doğa gibi sınırlı, kördü. Elleri, ölçemediği, dizginleyemediği gücü yüzünden tuttuğu şeyi kırabilir ama yaratamaz, kuramazdı. İçsel kaosu, insanın doğasının kölesi olarak doğduğuna, körlemesine gü-

dülerin de insanı kaçınılmaz olarak, sadece yıkıma götüreceğine olan inancı, bedenini kuşatan zincirdi.

"Nasıl bir hayatının olmasını istersin?"

"Bir devrim; her gün."

"Neden, Rango?"

"Şiddete bayılıyorum. Bedenimle fikirlere hizmet etmek istiyorum."

"İnsanlar her gün, onlara ihanet eden fikirler, onlara ihanet eden liderler, sahte idealler uğruna ölüyor."

"İyi ama, aşk da ihanet eder," dedi Rango. "Aşka inancım yok."

(Ah, Tanrım, diye düşündü Djuna, yıkıma karşı verilen bu savaşı, insanca bir aşk uğruna verilen bu mücadeleyi kazanacak gücüm var mı?)

"Bağımsızlığa ihtiyacım var," dedi Rango, "tıpkı yabani bir atın gereksindiği gibi. Herhangi bir şeyin beni gemlemesine izin veremem. En küçük bir disipline boyun eğemem. Disiplin beni yıldırır, gözümü korkutur."

Uyurken bile bedeni huzursuz, ağır, telaşlıydı. Bütün örtüleri atıyor, çıplak yatıyordu; sabahları yatak bir savaş alanını andırırdı. Rüyalarında kıran kırana, sayısız çarpışmaya giriyordu; uykuda bile hayatı patırtılı, kargaşalıydı.

Dört bir yanı kaostu; giysileri yırtık, kitapları kirli, evrakları kayıp. Sık sık kaybolan, bazen Djuna'ya göstermek için arayıp da bulamadığı özel eşyaları, dünyanın her yanına saçılmıştı; pansiyon odalarına, ödenmemiş kiralara karşılık rehin tutuldukları bodrumlara.

İçinde aynı anda yanan, sayısız küçük alev vardı; bir tek, kutsal ruhun o bilge alevi hariç.

***

Rango'nun savaşa girmeye, düşünceleri için çarpışıp uğurlarına ölmeye bu kadar hevesli olması, Djuna'yı üzüyordu. Erkek, tıpkı kadınların yaptığı gibi, duygusal yanılgılar için yaşamaya da, can vermeye de hazırdı sanki; ama hemcinslerinin çoğu gibi o da bunlara duygusal hatalar demiyor, tarih, felsefe, metafizik, bilim diyordu. Djuna'nın kadınsı benliği hüzünlüydü, ancak bu kandırmacaya gülümsüyordu da: kişisel ve romantik inançlara, kişisel olmayan, tarafsız adlarla itibar kazandırma oyununa. Erkekler, kadınların özel trajedilerini büyütmelerine -erkeklerin, özel yaşamlara asla uyarlanamaz, dedikleri- bir boyuta taşımalarına nasıl gülümserlerse, öyle.

Rango savaşlardan, devrimlerden yana çıkarken, Djuna Rango'dan yanaydı, aşktan yanaydı.

Taraflar her gün değişiyor, felsefeler, bilim değişiyordu, oysa Djuna için aşk, insanca aşk daima sürüyordu. Dünya haritasında büyük değişiklikler olurken, insan sevgisine duyulan bu gereksinim, aşkın yanılsamayla yaşam arasında gidip gelmesi, yanılsamayla kişinin yaşamı arasındaki o dar, tehlikeli geçitte bazen kırılıvermesi, bazen paramparça olması, işte bu trajedi hiç değişmiyordu.

Rango'nun, bir ilişki kurmak çok daha zorken, kentler kurma ihtiyacıyla kıvranması Djuna'yı gülümsetiyordu...bir yüreği kazanmak, bir çocuğu tatmin etmek, mükemmel bir hayat yaratmak katbekat güçken, erkeğin ülkeler fethetmeye kalkışması. İnsanlar arasındaki boşluğu, uzaklığı aşmak, üstesinden gelmek bunca zorken, erkeğin icat etme, keşfetme, uzayı dolaşma dürtüsü...tek bir insanı anlamak dünyanın en çetin işiyken, insan kişiliğinin derinliklerinin o geniş yüzeyinin henüz yarısı keşfedilmişken, erkeğin felsefe sistemlerini düzenleme hırsı...

"Savaşa girmeye mecburum," diyordu Rango. "Eyleme geçmeliyim. Bir davaya hizmet etmek zorundayım."

Djuna Rango'ya baktıkça, çoktan belleğine kazınmış yaşam devinimlerini, sahne ve atmosferlerini yeniden üreten birini görür gibi oluyordu. Onu at sırtında, ayağında beyaz, kürk botlar, sırtında gocuklar, fitilli kadifelerle, alev alev yanan gözleri, karanlık, asık yüzü ve o vahşi, siyah saçlarıyla daha önce görmüştü sanki...peki ama, nerede?

Rango'nun tutkulu bir tapınma yansıtan, bir Aşai Rabbani ayininde, dilinde okunmuş tövbe yufkasıyla, dindar bir Katoliği çağrıştıran yüzünü daha önce nerede görmüştü?

Yanında yatan erkeğe bakmak, yabancı topraklardan geçerken insana musallat olan şu 'bunu daha önce yaşadım' duygusundan farksızdı: Hiçbir mantıklı açıklaması olmayan ama işte, her adımda daha da artan bir âşinalık duygusu uyandıran, bir sonraki köşeyi dönünce neyle karşılaşacağını tamı tamına bilmesini sağlayan şu içe doğuşlar gibi.

Belleğin bir oyunu mu, yoksa koşan, önden seğirten anıların ya da çocuklukta dinlenen öykülerin, masalların, efsane ve halk türkülerinin etkisi mi?

Rango on altıncı yüzyıl İspanyası'ndan geliyordu; gezgin saz şairlerinin İspanyası'ndan; olanca haşinliği, katılığıyla, egemen kilisesi, eve kapatılan kadınları, göz alıcı, görkemli Katolik ayinleriyle, yüzeyin altında akan geniş, gizli ve çalkantılı şehvet ırmaklarıyla (aslında bütün ırklar için geçerli

olan, asla dizginlenemeyen, sıkça yinelenen o suç ve nedamet sahnelerinde yeryüzüne çıkan, ancak o zaman saptanabilen cinsellik ırmaklarıyla) o eski İspanya'dan.

Rango Djuna için, kent çocuklarının sanatta yarattıkları o yapay cennetlerden tamamen farklı, etten ve kemikten, doğal bir cennet yaratmıştı. Oysa Djuna ormanlarda değil şehirlerde geçen çocukluğunda, kendine özgü bir dille, kendi icadı olan, yaşamın dışında ve ötesinde, bir sürü cennet yaratmıştı – bazı kuşların yuvalarını bir ağacın en ulaşılmaz dalına yapmaları gibi; felaketin uzanamayacağı, ancak korumanın, kollamanın da çok güç olduğu cennetler.

Rango'nun cennetiyse, bir ormanda, dağlarda sürdürülen yaşamın sanatsız cennetiydi; hepsi de ılık, canlı, ulaşılabilir olan gölleri, serapları, tuhaf hayvanları, garip çiçekleri ve ağaçlarıyla.

Djuna kentlerin çocuğu olduğu için, onun çocukluk cenneti de masallardan, efsanelerden, mitolojiden doğmuştu...çirkinlikleri, tıkış tıkış odaları, sefil avluları dışarıda bırakarak.

Oysa Rango'nun uydurması, yaratması gerekmemişti. O zaten efsanevi görkeme sahip, olağanüstü dağlara, fantastik boyutlardaki göllere, sıradışı hayvanlara, nefis bir eve sahip olmuştu. Tam bir hafta süren fiestalar, karnavallar, toplu seks şölenleri görmüştü. Esrimeyi, kendinden geçmeyi, yüksekte iyice seyrelen, incelen havadan elde etmiş, uyuşturucularını dini törenlerden, bedensel hazları mücadelelerden, şiirini yalnızlıktan, müziğini Kızılderili dansçılardan sağlamıştı; Kızılderili dadısının anlattığı masallardan beslenmişti.

Sevdiği ilk kızı görmek için, at sırtında bütün gece yol alması gerekmişti; duvarların üstünden atlamış, annesinin hışmını, hatta belki de babası tarafından öldürülmeyi bile göze almıştı. Bütün bunlar, hepsi *Romancero*'da yazılıydı!

Djuna'nın çocukluk cennetiyse, bir çalışma masasının, yere kadar uzanan, kırmızı pilili bir örtünün altıydı; burası onun yuvası, babasının zengin kütüphanesindeki yasaklanmış kitapları okuduğu yerdi. Bu çadıra, Eskimo kulübesine, Afrika çamur evine, bu efsane diyarına girmeden önce, ayaklarını ona verilen küçük bir muşamba parçasına abartılı, gösterişli hareketlerle silerdi.

Onun çocukluk cenneti, kitaplardaydı.

Çocukken yaşadığı ev, körlemesine değil, tutkulu, ihtiraslı deneyimler için yaşayan, Djuna'nın dört odalı kalbini sürekli genişleten, süsleyen ruhun eviydi – ruh, bedenin bir parçası, bir uzantısıydı; hısımlığın, âşinalığın narin, duyarlı iplikleriyle Djuna'yı kuşatan, onunla kapıların ve geçitlerin arasına, dış meskenindeki ışıklarla gölgelerin arasına yerleşen...ta ki sonunda Djuna onun içine dahil oluncaya, dış dünyanın içsel âlemle ilişkilendirdiği anlamlı, etkileyici her şeyi ona katıncaya kadar...ta ki dışarıyla içerisi arasında artık hiçbir fark kalmayıncaya kadar.

(Rango'nun içindeki karanlık bir güçle mücadele ediyorum; ondaki doğayı, onun aracılığıyla doğayı seviyorum, öte yandan doğanın yıkıcılığıyla savaşıyorum. Hayatım gelip bir tutku cennetine dayanınca, bir uçurumun tepesinde, son derece tehlikeli bir biçimde dengede durmaya çalışıyor demektir. Ben hayale, öze yükselmek, gökyüzüne dokunmak için çabaladıkça, gerçeklik sicimi boynumu daha çok sıkıyor. Rango'yu kurtarma mücadelemde pes mi edeceğim? Yüreğin ve bedenin yorgunluğu...Rutubeti, yoksulluğu, hasta Zora'yı, şarap lekeli, sigara küllü masada duran yemeği, eski sofraların artığı ekmek kırıntılarını ara ara görüyor, hissediyorum. Ama mavnanın ocağındaki pası, çatıdaki sızıntıyı, halıdaki yağmuru, sönmüş ateşi, bir fincandaki ekşi şarabı çok seyrek fark ediyorum. Böylece, bir kapağı kaldırıp aşağıya inerken, bir

tuzağa düşmüş olmuyorum; öte yandan, göremediğim ama doğru, uygun bir aydınlatmanın ortaya çıkaracağı bir başka Rango olduğunu biliyorum: Zora'yla yaşayan bir Rango. Ve acıdan öyle, öyle çok korkuyorum ki... Paul'ü neden sevdiğimi şimdi anlıyorum...çünkü korkuyordu. Yattığımız, birbirimizi okşadığımız zaman, örtünün altında, işte birbirinin tıpatıp eşi olan bu korkuyu okşuyorduk – şiddetten duyulan korkuyu. Onu karanlıkta bile tanıyor, ayrımsıyorduk; ellerimizle, ağızlarımızla. Ona dokunur, onunla duygulanırdık, çünkü o, bedenlerimiz aracılığıyla paylaştığımız sırrımızdı bizim... Taraf tutmalısın, siyasi bir parti seçmelisin, bir felsefe seç, bir öğreti seç, deyip duruyorlar... Ben insan aşkını, o rüyayı seçtim. Birleştiğim, ittifak kurduğum tek şey, aşk... Onunla trajediyi yenmeyi, şiddeti alt etmeyi umuyorum. Sırf bu aşkın hatırına dans ediyorum, dikiş dikiyorum, onarıyorum, yemek pişiriyorum. Bu düşte hiç kimse ölmüyor, kimse hastalanmıyor, kimse ayrılmıyor. Bayrak gibi açtığım hayalimle âşık oluyor, dans ediyorum; karanlığa, labirente, sevdanın kızgın fırınlarına güvenle dalıyorum. Kimileri, hayal kaçıştır, diyor. Kimileri de, hayal deliliktir. "Hayal hastalıktır." "Sana mutlaka ihanet eder." Benim gördüğüm Rango, ne Zora'nın ne de dünyanın gördüğü Rango. Bu, aşkın sihirbazlık gücüdür. Dinde, tarihte taraf tutabilirsin, hem yanında birileri olur, yalnız değilsindir. Ama aşkı, aşk afyonunun tarafını tutuğun zaman, tek başınasın. Çünkü doktorlar hayal görmeyi hastalık belirtisi sayıyorlar; tarihçiler ona kaçış, düşünürler ise uyuşturucu diyor; sevdiğin bile o tehlikeli yolculuğa seninle birlikte çıkmaz... Aşk hayalini bu okşayışlar, sevişmeler mavnasının direğine as...ateşten bir bayrak...bir bandıra gibi...)

Düşman, Rango'nun sandığı gibi dışarıda değildi.

Erkek uzak tutmayı, yok saymayı en çok istediği şeyi, zorla Djuna'nın aklına düşürüyordu: Paul'le geçirdiği günler;

Paul'ün geri dönmesini arzuladığı, varlığının özlemini çektiği anlar. İşte, Rango şiddeti, hiddetiyle tam da bu duyguyu dayatıyor, kadını kendisinden uzaklaştırıyordu. Acı, kırıcı sözlerinin geride bıraktığı yıkım, kadının hareketlerini yanlış, çarpık yorumlaması, şüpheleri öyle bir iklim yaratıyordu ki, Djuna zaman zaman bu gerilimden kaçabilmek adına, huzuru ve yumuşaklığı arayan bir çocuk gibi, Paul'ü anımsıyordu...

Sonra, Rango ikinci hatayı yaptı: Djuna'yla Zora'nın dost olmasını istedi.

Djuna hiç anlayamadı: Rango bunun, o yırtılmış, bölünmüş yaşamını birleştirebileceğine gerçekten inanıyor muydu, yoksa salt kendini düşünüyor ve sırtındaki yükü Djuna'yla bölüşmeye mi çalışıyordu? Belki de Djuna'nın insan yaratma becerisine öyle güveniyordu ki, Zora'yı iyileştirebileceğine, hatta Zora'nın sevgisini kazanıp Rango'nun eve her dönüşünde hissettiği gerginliğe son verebileceğine inanıyordu?

Erkeğin zihnindeki engeller, labirentler Djuna için hep bir muamma olarak kaldı. Rango'nun doğasında, Djuna'nın bir türlü açıklayamadığı çarpılmalar, biçim bozuklukları vardı. Onu çözememesinin nedeni, içinde olup biteni bizzat erkeğin de bilmemesi, çelişkilerle, akıl karışıklıklarıyla dolup taşması değildi; nedeni, erkeğin her türlü araştırma, inceleme girişimine karşı çıkmasıydı; güdülerinin sorgulanmasına tahammülü yoktu.

Sonuçta, bir gün şöyle dedi: "Keşke Zora'yı ziyaret etsen. Çok hasta; belki ona bir yardımın dokunur."

Şu âna kadar Zora'dan çok az söz edilmiş, Rango'nun bazı sözcükleri Djuna'nın zihninde birikmişti: Rango onunla on yedi yaşındayken evlenmişti. Djuna'yla tanışmasından altı yıl önce de fiziksel ilişkiye son vermiş, "abi kardeş gibi" yaşamaya başlamışlardı. Kadın sürekli hastaydı; Rango ona acı-

yor, çaresizliği yüreğini burkuyordu. Djuna, onları şefkatten ve geçmişten daha fazlasının bağlayıp bağlamadığını bilmiyordu.

Erkek, doğrudan kadının iyi, sevecen özüne sesleniyordu; Rango'nun Zora'yla olan yaşamına bulaşmamasını, ona sadece acı vereceği kesin olan bu ilişkiden uzak durmasını fısıldayan sesi bastırıp erkeğin ricasını yerine getirmesi gerektiğini anlamıştı Djuna. Ondan, pek çok yönünün, özelliğinin arasından bir tanesini ortaya çıkarması isteniyordu; tıpkı birinden, elbise dolabındaki çeşit çeşit giysisinin içinden, belli bir kostümü giymesini istemek gibi.

Ondan davete yalnızca 'iyi' benliğini, Rango'nun sonuna kadar güvendiği, inandığı Djuna'yı getirmesi isteniyordu, oysa Djuna bu iyi, cici benliğine karşı isyan halindeydi – artık sayıları sarı şebboylar kadar çoğalmış olan diğer benliklerinin aksine, en sık o çağrılıyor, habire o davet ediliyordu! Gülmek, gamsız, tasasız olmak isteyen, bütünüyle ona ait bir aşk, dertlerden uzak, tamamlanmış, bütünleşmiş bir hayat isteyen Djuna, yani.

Sık sık, gizlice, öteki benliklerini yad ederdi: çılgın, özgür, doğal, kaprisli, fevri, haylaz olanları. Ama iyi olana yönelik o kesintisiz talep, diğerlerini köreltiyordu.

Ne yazık ki, bazı davetler emirden farksızdır.

Ruhsal ve duygusal aristokrasinin armasını taşıyan dünyalar vardır, bunların bildik, geleneksel ahlaki değerlerle hiçbir ilintisi yoktur; bunlar insana belli davranışları, daima asil ve mert davranmak zorunda olduğuna inanan, gerçek bir soylunun niteliklerini dayatır, kişiyi en uç kapasitede, mutlak bir sadakate zorlar; ülküselleşmiş benliğe adanmış, yükseklerde süren bir yaşam türüdür bu. Gelenekleri aşabilen sanatçılar işte bu yasaya bağlıdırlar ve benimsenen bu gönüllü ölçütteki en küçük bir sapmanın, tavizin getireceği acıyı, suçluluğu

çok iyi bilirler. Görünüşte onların tam zıddı bir yaşam süren dindarların, ahlakçıların, burjuvaların vicdan azabını andıran bu suçluluk duygusu hepsini de zaman zaman kıvrandırmıştır. Bu, gururlanabileceği bir benliğin, özün imgesini arayan, ona ulaşmaya çalışan idealistin şifa bulmaz suçluluk duygusudur.

Sonuçta sanatçılar da kardeşlikler, misyonlar, (bir başka türde de olsa) toplumsal tabular yaratmışlardır, ama onların farkı bunlara büyük, kişisel özveriler pahasına tutunmuş olmalarıdır.

Djuna bu iyi benliğinin, böylesi bir şöhreti nasıl kazandığını bilemiyordu. İşin aslı, onun nasıl doğduğunu bile çözemiyordu, çünkü onu kendisinin evlat edinmediğinden emindi; Djuna'ya kendini zorla kabul ettirmiş olmalıydı. Djuna kendini hiç de, herkesin sandığı kadar iyi biri gibi hissetmiyor, bu da içinde bir kandırmaca, bir sahtekârlık sızısı uyandırıyordu.

Şunu söyleyecek cesareti yoktu: Zora'yla tanışmamayı, senin öteki hayatını öğrenmemeyi yeğlerim. 'Tek' aşk yanılsamamı sürdürmeyi yeğlerim.

Çocukken oynadığı tehlikeli oyunları çok iyi anımsıyordu. Serüvenlerin, güçlüklerin peşinden koşardı. Kâğıt kanatlar yapar, kendini ikinci kat penceresinden atar, yaralanmaktan mucize eseri kurtulurdu. Sessiz film oyunlarında, pantomimlerde tatlı, kibar kahraman değil, entrikacı, kötü kraliçe olmak isterdi. Catherine de' Medici'yi bütün o yavan, masum prenseslere tercih ederdi.

Sık sık kendi yaygaracı isyanlarına, yıkıcı öfkelerine ve yalanlarına dolanır, kıskıvrak yakalanırdı.

Ana-babasıysa kafayı takmışçasına yinelerdi: İyi biri olmalısın. Giysilerini kirletmemelisin. Kibar olmalısın, bayana teşekkür et, düşersen canının acıdığını sakla, her istediğine

uzanma, dikkatleri üstüne toplama, saçındaki kurdeleyle hava atmaya kalkışma, kendini gizle, sessiz ve alçakgönüllü ol, istedikleri oyuncakları kardeşlerine ver, öfkeni dizginle, az konuş, öyküler uydurup olmamış şeyler anlatma: *İyi biri ol, yoksa sevilmezsin.* Bu kabahatlerden herhangi birini işlediği zaman, hem annesi hem de babası ona küser, Djuna'nın mutluluğu için elzem olan iyi geceler ve günaydın öpücüklerini ondan esirgerlerdi. Annesi ortadan kaybolma tehditlerini, çocuk Djuna'ya birer trajedi gibi görünen oyunlara taşırdı: Bir keresinde, bir gölde yüzerken, Djuna'nın gözlerinin önünde, çırpınarak suya battı ve boğulmuş numarası yaptı. Yeniden yüzeyde belirdiğinde, küçük kız tam anlamıyla kendini kaybetmiş, çığlık çığlığa bağırmaktaydı. Bir başka sefer, Djuna altı yaşındayken, uçsuz bucaksız bir tren garında, annesi bir sütunun arkasına gizlendi; kendini kaybolmuş, kalabalığın içinde yapayalnız bulan kız yine avaz avaz ağlamaya başladı.

İyi benliği, işte bu tehditlerle biçimlenmişti: Yapay bir serpilmeydi. Bu korku kuvözünde, Djuna'nın iyiliği boy atıp gelişti, çünkü bu, sevgiyi yakalamak ve elinde tutmak için bildiği tek yoldu.

Djuna'ya çok daha ilginç gelen başka özleri de vardı, ama onları saklamayı ya da boğmayı öğrenmişti: fantezi dokuyan, yaratıcı, masallara bayılan benliği; ufukta görünen sessiz şimşekler gibi parıldayan, fevri benliği; fırtınalı olanı – yalan değil, gerçekliğin geliştirilmiş hali olan yalanlar.

Dudağı yakan zencefil benzeri, güçlü sözcüklere bayılırdı. Ama ana-babası hemen atılırdı: "Senden bunu beklemezdik, hele senden, hiç!" Onu, erkek kardeşlerinin gardiyanlığına atamışlar, kendi koydukları yasaları onlara dayatmasını tembihlemişlerdi; tıpkı Rango'nun onu şimdi kendi ayrışmalarının, dağılmalarının gardiyanı, nöbetçisi yapması gibi.

Böylece Djuna, bulabildiği tek uzlaşma yolunu benimsedi: Suçla ceza arasındaki dengeyi korumayı öğrendi. Duvarın karşısına geçti, yüzünü duvara döndü, mırıldandı: "Allah kahretsin kahretsin kahretsin." Defalarca yineledi, çünkü kendini cezalandırırken aynı zamanda günahının da bağışlandığını hissediyordu, üstelik pişmanlıkla, nedametle filan zaman yitirmemiş oluyordu.

Dolayısıyla, bu iyi, uslu benliği artık ortadan kaldırılamazdı. Onun zorla kabul ettirdiği bir yaşamı, bir efsanesi, müritleri vardı artık! Djuna onun iradesine her boyun eğişinde, kendi sorumluluklarını artırmış oluyordu, çünkü böylece yeni müritler, kesintisiz bir refakat isteyen yeni hayranlar ortaya çıkıyordu.

Rango bugün ondan Zora'ya bakmasını istediyse, nedeni, Djuna'nın geçmişte pek çok kişiye baktığını, onlarla ilgilendiğini duymuş olması, bunu biliyor olmasıydı.

Bu asla yok edilemez iyi benlik; dualarını yerine getiren, istekleri ikiletmeyen bu sahte ve bezdirici kişilik: Djuna, sana ihtiyacım var; Djuna, beni teselli et; sen acıları hafifletmeyi bilirsin, Djuna, senin şu sihirli değneği yetiştir; (neden tedavi etme sanatını, acıları dindirme iksirlerini öğrenmişti ki?); Djuna, seni Rango'ya götüreceğiz, hayır, şen gitarlı ve ılık şarkılı Rango'ya değil, hasta bir kadının kocası olan Rango'ya. Bu senin kalbini kıracak, kırılmaya, tuz-buz olmaya yatkın kalpli Djuna; kalbin rüzgâr çanlarının şıngırtısıyla parçalanacak ve rengârenk, yanardöner parçacıklar etrafa saçılacak. Onların düştüğü yerde, aynı anda, yeni bitkiler boy atacak; kırılgan yüreklerin oluşturacağı yeni hasadın daha verimli, daha gümrah olabilmesi için senin yüreğinin çok daha sık kırılması, parçalanması gerekli...çünkü sanatçı dindar biri gibidir, dünya malına, nimetlere sırt çevrilmesinin, acının, dertlerin, azizlik mertebesini değil sanatı getireceğine,

bu çilekeşliğin de muhteşemi, olağanüstüyü doğuracağına inanır.

(Bu iyilik, beni sımsıkı kuşatan, bana çok dar gelen bir rol; daha fazla taşıyamayacağım bir kostüm. Doğmaya çalışan, en azından, davasını sunabileceği bir duruşma talep eden başka benliklerim var!)

Geçmişin, bugününü belirledi, Djuna: Acıyı azaltabileceğini gösterdin, bu yüzden de fiestalara davet edilmiyorsun.

Geçmiş rollerin dönüşü olmayan bir biçimde genişledi, yayıldı; filmi geriye sarmak artık mümkün değil.

Geçmiş şefkatlerinin, geçmiş feragatlerinin çok fazla tanığı var; karakterindeki herhangi bir değişiklik onları birer rezalete dönüştürür, eski pişmanlıkları uyandırır. Dön yüzünü duvara! Bu kez öyle dön ki, Rango yüzündeki isyanı, başkaldırıyı göremesin. Rango'nun karısı ölümcül hasta ve sen sağaltıcı, tılsımlı iksirlerinle ona koşmak zorundasın.

Ama Djuna önemli bir keşifte bulundu.

Rango'yla arasındaki bu bağın, onun hırçın, hoyrat doğasına gösterdiği sabrın, kendi yumuşaklığı ile erkeğin kabalığı arasındaki bu söze dökülmemiş, zımni sözleşmenin, bu ışıkla gölge işbirliğinin nedeni...Rango'ya karşı hissettiği bu sorumluluğun, erkeği gözü kara öfkelerinin sonuçlarından kurtarma dürtüsünün kaynağı, Djuna'nın çocukluğuna gömdüğü bir benliği Rango'nun sonuna kadar, doyasıya yaşamasıydı. Djuna'nın yadsıdığı, bastırdığı her şeyi: kaos, düzensizlik, kapris, yıkım.

Herkesin hayranlık duyduğu bu hoşgörünün, teslimiyetin (Kıskançlığına, öfke krizlerine nasıl tahammül edebiliyorsun?) nedeni, kadının her gün sil baştan inşa etmeye koyulduğu şeyleri erkeğin yok etme, yerle bir etme becerisiydi: anlamak, düzene sokmak, yeniden kurmak, onarmak. Rango'nun körlüğünün yol açtığı sorunlara Djuna katlanıyor,

göz yumuyordu, çünkü Rango'yu denetlenemez *doğa* olarak görüyordu; Djuna kendi tembelliğini, kendi kıskançlığını, kendi kaosunu gömdüğü gün, kuruyan, dumura uğrayan ama kurtulmayı, özgürleşmeyi bekleyen benlikleri, Rango sayesinde, onun davranışları, tavırları sayesinde yeniden soluk almaya başlamıştı. Karanlıktaki bu suç ortaklığının hatırına, Djuna, sonuçlara erkekle birlikte katlanmak zorundaydı.

Kaçınmak, ıskalamak istediği bir diyar –karanlık, akıl karışıklığı, şiddet, yıkım– Rango'yla ilişkisi yüzünden usulca, çaktırmadan ortaya çıkmıştı. Yükü erkek sırtlamıştı. Bu nedenle Djuna acıları, eziyetleri paylaşmak zorundaydı. Kendi doğal benliğini sıfırlamamış, yok etmemişti; pusuda bekleyen o benlik te Rango'da yeniden vücut bulmuş, dile gelmişti. Dolayısıyla, Djuna Rango'nun suç ortağıydı.

Sokak seviyesinin altındaki, tek odalı dairesinin kapısını açan, yüzü kararmış Rango, Djuna'nın bir partide ilk kez gördüğü o şen, tasasız gitarcı değildi; ne mavnadaki ateşli gecelerin adamıydı ne de kafedeki medcezirli erkek – alaycı, sivri dilli masalcı ile iflah olmaz serüvenci arasında gidip gelen Rango. Bu, Djuna'nın tanımadığı bir Rango'ydu.

Loş holde, bedeninin salt dış çizgileri seçilebiliyordu; yüksek alnı, saçlarının dökümü, soylulukla, azametle dolu, eğik başı. Dar holde başını vakarla eğmişti, bu mağaramsı bodrum katı onun şatosuymuş gibi; o derebeyiydi, Djuna da seçkin bir konuk. Erkek yoksulluktan ve kıraçlıktan, eskisinden de

gururlu, daha dik, daha sessiz çıkmıştı, çünkü her ikisi de onun kendi seçimiydi. Rango bir asi olmasaydı, şu anda Djuna'yı geniş çiftliğinin girişinde karşılıyor olurdu.

Basamaklardan aşağıya, karanlığa. Djuna yönünü bulmak için hafifçe duvara dokundu, ama duvarların sert, pürüzlü yüzeyi yapış yapışmış gibi bir duyguya kapılınca, elini çekti; Rango açıkladı: "Bir yangın atlattık da... Sigarayla uykuya dalmışım, az kaldı daireyi ateşe veriyordum. Altı aydır kira ödemediğimiz için ev sahibi de hasarı onarmaya filan kalkışmadı."

Aşağıdaki daireden belli belirsiz bir rutubet kokusu geliyordu; Paris'in yoksul stüdyolarının bildik kokusu. Kokuşmuş soluğunu bodrum katlarına salan antik kentle, sisle bütünleşmiş bir kokuydu; bayatlamanın, sık yıkanmayan giysilerin, küflenmeye başlamış perdelerin kokusu.

Djuna durakladı; ta ki tepedeki çatı pencerelerini görünceye kadar, ama onlar da kurum kaplıydı ve yalnızca loş bir kuzey ışığını geçirebiliyordu.

O sırada Rango kenara çekildi, Djuna yatakta yatan Zora'yı gördü.

Taranmamış, siyah saçları, parşömen rengi tenini karman çorman kuşatmıştı. Kızılderili kanı taşımıyordu; yüzü Rango'nun yüzünün neredeyse bire bir karşıtıydı. Keskin, belirgin hatlar, geniş, dolgun bir ağız; hepsi de hüzünle, yenilgiyle aşağıya sarkmıştı, ama gözkapaklarını kaldırınca yüz ifadesi değişiveriyordu; o zaman gözlerinde, Rango'da bulunmayan, hiç beklenmedik bir şirretlik beliriyordu.

Sırtında Rango'nun gömleklerinden biri vardı, onun üstünde de siyaha boyanmış bir kimono. Boyunda ve bileklerde, gömleğin kırmızı-siyah kareleri görünüyordu. Bir zamanlar sarı olan çizgiler, kimononun siyah boyasının altından hâlâ seçilebiliyordu.

Ayaklarına kocasının o kocaman çoraplarından geçirmiş, burnuna pamuk doldurmuştu; küçük bedeninde bir palyaçonun orantısız ayakları gibi duruyordu.

Omuzları hafif kambur, yüzündeyse bir kamburun, bir sakatın gülümsemesi. Omuzlarının kavisi, daha küçük bir yer kaplamak için kendini küçültmüş, çektirmiş izlenimi veriyordu. Korkudan doğan bir büzülmeydi sanki.

Djuna onun, hastalığından önce de, hiçbir zaman alımlı olamamış ama güçlü karakteriyle dikkat çekmiş bir kadın olduğunu hissetti. Öte yandan, elleri çocuksu, gevşekti. Aynı kontrol yoksunluğu ağzında da vardı. Sesi de çocuksuydu.

Stüdyo şimdi yarı karanlıktı; Rango'nun getirdiği gaz lambası uzun gölgeler oluşturuyordu.

Odadaki nemli pus, gömülmüş birinin soluğunu andırıyor; duvarları ağlatıyor, duvar kâğıdını uzun, kurumuş şeritler halinde kaldırıyor. Yüzlerce yıllık melankolik yaşamların teri, köklerin, mezarlıkların rutubeti, ıstırabın ve ölümün duvarlardan sızan ıslaklığı, Zora'nın yaşamın çekildiği, olanca ışıltısını yitirmiş derisine uygun düşer gibi.

Kadının tebessümü, kederli sesi Djuna'yı duygulandırmıştı. Zora, "Geçen gün kiliseye gittim," dedi, "birinin bizi kurtarması için umutsuzca dua ettim...ve işte buradasın. Rango sürekli şaşkın, çaresiz; elinden hiçbir şey gelmiyor." Sonra, kocasına döndü: "Bana dikiş kutumu getir."

Rango ona teneke bir bisküvi kutusu getirdi; içinde iğneler, iplikler ve üzerinde ilaç etiketleri bulunan şişelere, kutulara doldurulmuş düğmeler vardı: ampuller, damlalar, haplar.

Zora'nın dikmek için eline aldığı kumaş, bir paçavraya benziyordu. Küçük elleriyle, mekanik hareketlerle düzeltmeye, sıvazlamaya başladı, ama o düzelttikçe kumaş ellerinin arasında daha çok kırışıyordu; dokunuşu fazla telaşlı, fazla

hoyrattı, nesnelere hasta etinden yayılan iğrenç, çürütücü bir soluk üflüyordu sanki.

Sonra dört köşe bir parçayı, küçük, sık, üst üste binen dikişlerle kumaşa birleştirmeye koyuldu; ilmekler öyle sıktı ki, paçavradaki son renk ve yaşam soluğunu da boğmaya, bez parçasını ilmeklerle gırtlaklamaya çalışıyordu sanki.

Konuşurken, başladığı kareyi tamamladı; sonra Djuna onun emeğini bir çekişte yırttığını ve sessizce, yeniden dikmeye başladığını gördü.

"Djuna, bilmem Rango sana söyledi mi, ama ikimiz artık abi-kardeş gibiyiz. Fiziksel yaşamımız...yıllar önce sona erdi. Hiçbir zaman da önemli değildi zaten. Er ya da geç bir başka kadına âşık olacağını biliyordum, bunun sen olduğuna memnunum, çünkü sen iyi kalpli birisin ve onu benden almayacaksın. Ona ihtiyacım var."

"Umarım birbirimize karşı...nazik oluruz, Zora. Çok zor bir durum bu."

"Rango'ya benden ayrılmasıyla ilgili hiçbir şey söylememiş, buna değinmemişsin bile. Senden hoşlanmamam mümkün mü? Sen hayatımı kurtardın. Geldiğinde, ilgisizlikten ve gıdasızlıktan ölmek üzereydim. Rango'ya bir erkek olarak âşık değilim. Benim için o hâlâ bir çocuk. Ah, bana öyle çok zarar verdi ki. Yalnızca içmeyi, konuşmayı ve dostlarıyla düşüp kalkmayı sever. Ona âşıksan, buna sevinirim, çünkü sen iyi kalpli, tepeden tırnağa kaliteli bir kadınsın."

"Ne kadar yüce gönüllüsün, Zora."

Zora eğildi, fısıldadı: "Rango çılgındır, biliyorsun. Sen bunu fark etmiyor olabilirsin, çünkü sana yaslanıyor. Sen olmasaydın, ben şu anda evsiz barksız, sokakta olurdum. Defalarca evsiz kaldık...evet, kaldırımda, valizlerin üzerinde oturuyor olurdum, Rango da çaresizce, ne yapacağını bilemeden elini kolunu sallıyor olurdu. Biliyor musun, felaketleri öylece

seyreder, sonra da, 'Ne yapalım, kader,' der. Sigarasıyla evimizi ateşe verdi. Az kaldı yanarak ölüyordu."

Yatağın ayakucunda bir kitap duruyordu; Zora az önce diktiği yeri dikkatle sökerken, Djuna kitabı açtı.

"Hastalık hakkında," dedi Zora. "Hastalık hakkında okumaya bayılırım. Kütüphaneye gider, hastalıklarımla ilgili tanımlara, açıklamalara bakarım. Bana uyan bütün sayfaları işaretledim. Şu işaretlere bir bak. Bazen bana, bir insanın yakalanabileceği bütün hastalıkları bedenimde toplamışım gibi geliyor!" Güldü. Sonra sızlanmalı, neredeyse yalvaran gözlerle Djuna'ya baktı: "Saçlarım dökülüyor."

Djuna o akşam oradan ayrıldığında, Rango'yla ikisi artık birbirilerine besledikleri aşkın yalıtılmış odasındaki erkekle kadın değillerdi. Ansızın bir üçlü olmuşlardı; Zora'nın görmezden gelinemez gereksinimleri, onların bütün eylemlerini, birlikte geçirdikleri saatleri, ayrılık vaktini belirliyordu.

Rango Zora'yı, Djuna'nın korumasına sokmuştu ve Djuna'nın erkeğe beslediği sevda, Zora'yı da kapsayacak biçimde büyümek zorundaydı.

Zora Djuna'yla konuştu. Kadına bakmayı, kendini ona örnek alınacak bir biçimde adamayı tasarlayan Djuna, onun candanlığı, samimiyeti karşısında edilgenleşivermişti sanki.

Konuşan, anlatan Zora'ydı; gözleri diktiği, sonra da söktüğü kumaşta. "Rango değişti; öyle mutluyum ki, Djuna. Bana karşı daha müşfik. Senden önce çok mutsuzdu, acısını

da benden çıkarırdı. Bir erkek aşksız yaşayamaz, Rango da zaten tatmin edilmesi kolay bir erkek değildir. Bütün kadınlar onu isterdi, ama Rango onlarla bir kez görüşür, sonra hevesi kaçmış bir halde geri döner, onlarla bir daha görüşmeye yanaşmazdı. Seninle mutlu, huzurlu. Ben de tabii; bunun bir gün olacağını biliyordum; işte, bu kadının sen olması beni çok mutlu ediyor, çünkü sana güveniyorum. Bir kadının çıkagelip onu almasından, onu bir daha asla göremeyeceğim bir yere götürmesinden korkuyordum. Oysa senin bunu yapmayacağını biliyorum."

Djuna düşündü: "Rango'yu o kadar çok seviyorum ki, dertlerini paylaşmaya, onun sevdiği, önemsediği şeyleri sevmeye, önemsemeye hazırım; Zora'nın hayatın masum bir kurbanı olduğuna, her türlü özveriyi hak ettiğine inanıyor...onun bu inancına katılmak istiyorum."

Bu, hem Rango hem de Djuna için, mavnadaki o olağanüstü saatlerin borcunun ödenmesi, kefaretiydi. Yaşamdan uzağa yapılan bütün büyük uçuşlar, tıpkı bu odaya benzeyen kefaret topraklarına konarlar: çaputları birleştiren, kepeklerden yakınan, yumurtalık yetersizliğinden, gastritten, tiroit ve sinir iltihabından sızlanan Zora'lı bir odaya.

Djuna ona Hint desenli, rengârenk bir elbise getirmiş, Zora elbiseyi siyaha boyamıştı. Şimdi de modelini değiştiriyordu; elbise eski yüzlü, kasvetli bir görünüm almıştı bile. Sırtındaki şalı tutturduğu iğnenin taşları çıkarılmıştı, yuvaları şimdi boştu; bir zamanlar taşları tutan, çıplak, gümüş kıskaçlar yoksunluğun bire bir simgesiymişçesine havaya dikilmişti. Üst üste dikilmiş iki manto giyiyor, içteki manto kenarlardan seçilebiliyordu.

Oturmuş dikiş dikerlerken, Zora Rango'dan yakındı: "Neden hep bir kalabalığın ortasında yaşamak zorunda?"

Rango'nun onunla saatlerce, saatlerce yalnız kalmaya ba-

yıldığını bilen Djuna, şöyle dememek için kendini tuttu: "Belki de sadece sıcaklığın ve unutuşun peşindedir; hastalıktan, karanlıktan kaçıyordur."

Rango onunlayken, üstün, mütehakkim görünürdü; tepeden tırnağa mağrur ve gururlu. Zora'nın odasına girdiği an, çekiyor, büzüşüyordu sanki. Eşikte beliren erkeğin yüzünde bakır bir ışıltı vardı; bir dakika sonra parıltı yok oldu.

"Erkekler neden sığlıklarda yaşarlar?" diye bastırdı Zora.

Djuna ateşi yakan, su ısıtan, yemek pişirmeye koyulan Rango'ya baktı. Bu bedenin duruşunda öyle yenik, öyle kolu kanadı kırılmış bir şey vardı ki...Zora'nın birer birer sayıp döktüğü suçları, hataları kabullendiğini, sırtlandığını dile getiren, Djuna'nın tanık olmaya katlanamadığı bir eziklik.

Zora hastanedeydi.

Djuna hem Rango için yemek pişiriyor, hem de öğlenleri Zora'ya götüreceği özel çorbayı hazırlıyordu.

Zora'yı bulmak için bir sürü odanın önünden geçerken, yatakta oturmuş saçını tarayan, mavi bir kurdeleyle toplayan bir kadın gördü. Yüzü tam anlamıyla ziyan olmuştu, yine de kadın bu yüzü pudralamış, dudaklarına ruj sürmüştü; bu yüzde ölen ama onurlu, vakur bir biçimde ölmek isteyen, kadınsı koketliğinin son alevini de, ölümle yapacağı görüşmeye saklayan bir kadının tebessümü vardı.

Bu yüreklilik, ölümü taralı saçlarla ve bir kadının bütün gözlere, ölümün gözlerine bile hoş görünmesi gerektiğine

ilişkin, yüzlerce yıllık inançtan kaynaklanan, zarif bir gülümsemeyle karşılama cesareti, Djuna'yı bir hayli etkilemişti.

Zora'nın odasında, bunun tam karşıtı bir tablo buldu – cesaretten bütünüyle soyunmuş, bitik bir yüz; üstelik, diğer kadın kadar hasta olmamasına karşın.

"Çorba yeterince sulu değil," dedi Zora. "Daha iyi süzülmesi gerekirdi." Djuna'yla Rango sırf gücünü toplaması için yine de içmesi için yalvarırlarken, o başını sallayarak kâseyi kenara koydu.

Yemeyi reddetmesi, Rango'yu kaygılandırmıştı; Zora bu yüzdeki endişeyi iştahla, tadını çıkararak seyretti.

Karısına özel bir ekmek getirmişti, ama kadının istediği şey o değildi.

Djuna da küçük cam kavanozlarda ciğer özlü haplar getirmişti. Zora kaplara baktı, "İyi görünmüyor," dedi. "Rengi çok koyu. Bayatlamış, eminim...beni zehirleyebilir."

"Ama Zora, kutuda imal tarihi var; zamanı geçmiş olsaydı eczacı satamazdı."

"Hayır, çok bayat. Görebiliyorum. Rango, bana yenisini getir, ama La Muette'ten al."

La Muette bir saatlik mesafedeydi. Rango emri yerine getirmeye gitti, Djuna da ilacı yeniden çantasına koydu.

Akşam buluştuklarında, "Ciğer haplarını bana ver," dedi Rango. "Eczaneye götüreceğim."

Birlikte gittiler. Eczacı sinirlendi, etiketteki yeni tarihi gösterdi.

Djuna'yı şaşırtan, Zora'nın hasta bir kadına özgü kaprisleri değildi, Rango'nun bunları son derece makul bulup, sorgusuz sualsiz kabullenmesiydi.

Eczacı ilaçları geri almıyordu.

Rango kızgın, çalkantılıydı, Djuna'nın asıl isyanıysa erkeğin körlüğüneydi; mavnaya döndükleri zaman şişelerden

birini açtı, Rango'nun gözleri önünde, haplardan birini yuttu.

"Ne yapıyorsun?" diye sordu Rango inanmazlıkla.

"Sana ilacın taze olduğunu gösteriyorum."

"Yani Zora'ya değil, eczacıya inanıyorsun?" diye homurdandı erkek.

"Sen de bir hastanın nazlanmalarına, saçma sapan kapris-lerine inanıyorsun," dedi Djuna.

Zora lafi habire, yaklaşan ölümüne getirirdi. Bütün sohbetleri şu cümleyle başlardı: "Öldüğüm zaman..." Rango hep bir panik halindeydi; kadının ölmesinden korkuyor, her günü buna göre yaşıyordu: "Zora ölümle burun buruna," diyordu, neredeyse her ânına el koymaya çalışan kadını mazur göstermek için.

Djuna başta Zora'nın davranışlarından, tavrından dehşete düşmüş, Rango'nun korkularına katılmıştı. Kadının devinimleri öyle ateşli, öyle abartılıydı ki, Djuna'ya göre bunlar ancak ölmek üzere olan birinin jestleri olabilirdi. Fakat bu devinimler günbegün, haftalarca, aylarca, yıllarca yinelenince, Djuna Zora için ürkmeyi bıraktı, onun her an ölebileceği korkusunu yüreğinden sildi.

Zora, "Midemde bir yanma var," derken, sutyeni alev almışçasına kıvranıyor, debeleniyordu.

Hastanede, Djuna'nın ona zaman zaman refakat ettiği yerde, artık onu doktorlar da hemşireler de dinlemez olmuştu. Djuna, doktorların gözlerinde alaycı pırıltılar yakalıyordu.

Zora'nın sıkıntılarını tanımlarken yaptığı el kol hareketleri Djuna için özel bir abartı tiyatrosuna dönüşmüştü; başta dehşet uyandıran, ama sonra duyuları uyuşturan.

Grand Guignol gibiydi – her sahnenin salt korku yaratmak için iyice abartıldığını bilmek, sonunda bir kopuşa, bir uzaklaşmaya, hatta kahkahalara neden oluyordu.

Ama Djuna'nın duyduğu dehşeti yenmesini, o kış yaşanan bir başka olay sağladı: Paris'i kasıp kavuran ve Djuna'ya da musallat olan bir boğaz enfeksiyonu.

Acılı, ağrılıydı, fakat ateş yapmıyordu, dolayısıyla yatmayı gerektirmedi.

Haberi alan Rango mavnaya koştu; morali bozuk, allak bullak. Ama ne yazık ki Djuna'nın yanında kalamayacaktı, çünkü Zora fena halde hastaydı. "İstersen, benimle gelebilirsin. Zora kalp krizi geçirdi, boğazı da iltihaplandı, güçlükle soluk alabiliyor."

Hastaneye vardıklarında, doktor odadaydı, Zora'nın boğazını muayene etmekteydi. Zora beti benzi atmış, kaskatı yatıyordu; son saati gelmiş gibi. Jestleri, boğazını tutan elleri, gergin yüzü, bir gırtlaklama sahnesiydi.

Doktor doğruldu: "Şu anda herkesin mustarip olduğu şey...boğaz iltihaplanması. Yatmana gerek yok. Sadece sıkı giyin, çorbanı iç, yeter."

Djuna ise aynı boğaz yangısıyla ayakta, Rango'nun yanındaydı.

İlk yıl, Rango'nun paniği yüzünden acı çekmişti. İkinci yıl, duyduğu acıma yüzünden; üçüncü yıl kavrayış ve kopuş gerçekleşti. Oysa Rango'nun korkusu hiç azalmadı.

Djuna bir sabah uyandı, kendine sordu: "Bu kadını seviyor muyum...hastalığını abartan, bin misli büyüten, iyileşmek gibi bir çabası olmayan, tam aksine, başkalarının üzerindeki etkisinin tadını doyasıya çıkaran bu kadını? Neden Zora kendini, bütün dünyanın görebilmesi, işitebilmesi için hayattan da büyük bir acıya hapsetmiş?"

Biri Zora'ya, "Seni daha iyi gördüm, çok daha iyi," dediği zaman Zora'nın hiç memnun olmadığını ayrımsamak, Djuna'yı her seferinde afallatıyordu. (Zora'nın gözlerinin

arasına bir çatılma, bir somurtma yerleşirdi; bir hoşnutsuzluk ifadesi.)

Djuna bir gün hastanede, Zora'nın başucunda fazlaca oyalanmayan, gitmeye hazırlanan doktoru kolundan tuttu: "Lütfen söyleyin, arkadaşımın derdi ne?"

"Evham...hastalık hastası," dedi adam.

Djuna, Zora'nın öteki yüzünü gördü.

Bu ifadeyi daha önce de görmüştü, ama nerede? Sonra, anımsadı.

Profesyonel dilencilerin yüzündeki anlamdı bu. Zora'nın şikâyetleri, katlandığı dertleri sıralayışı, zamanın ve tekrarların fazlasıyla mükemmelleştirdiği bir ağıt gibiydi.

Sesteki bu kederli, ağlamaklı tını defalarca yinelenmiş, prova edilmişti.

Yine de Djuna, Zora'nın yakınmalarından kuşkulandığı için kendinden utanıyordu; bir dilencinin yoksulluğundan şüphelendiğimizde duyduğumuz utanç gibi. Öte yandan, bir dilencinin karşısında zaman zaman kapıldığımız duyguya da kapılmıyor değildi: dışavurulmak üzere didik didik edilen, çok fazla irdelenen bir acı, sonuçta dilenci için vazgeçilmez bir acı olup çıkıyordu – yaşama aracı, bir varolma ve korunma poliçesi. Bu acıdan mahrum edildiği an, şefkat görme hakkı da elinden alınmış olacaktı.

Djuna'ya kalırsa gerçek merhamet, açığa vurulmayan, sömürülmeyen, oysa daha yeni yaşanmış, derin ve taze acılara

saklanmalıydı. Oysa kaşarlanmış ağıtçının yoksunluğu bir trajedi değil, değerli bir yatırımdı.

Djuna, bir dilencinin ihtiyaçlarının eleştirilemeyeceğini, yargılanamayacağını söyleyen o gelenek adına, içini yoklayıp duran bu sezgiyi unutmak, kuşkuları def etmek istiyordu; çünkü insana şunu dayatan bir soyluluk kuralı vardır: Onun kabı boş, seninkiyse dolu, dolayısıyla yapılabilecek tek bir hareket var. Bir soruşturma dilencinin kör olmadığını, minderinin altında bir servet yattığını ortaya çıkarsa bile, o zaman bile, boş bir tasın önündeki bu tür duraksamalar öyle eza vericidir ki, inanmış rolü oynamak çok daha kolaydır; kuşkulanmaktansa aldanmak yeğdir...

Zora'nın, o gün çektiği ıstırapları ayrıntılarıyla sayıp dökerken gözlerinde beliren şirretlik, Djuna'yı her seferinde afallatıyordu; yakaladığı bu ifade, tek başına yolun karşısına geçmekte, doğruca tehlikeye doğru ilerlemekte olan -yüreğinizi keskin bir acımayla dağlayan- kör bir adamın ansızın, onu bekleyen tehlikenin bal gibi farkında olan gözleriyle size doğru dönüvermesi kadar irkilticiydi.

Fakat Djuna inanmak istiyordu, çünkü Rango inanıyordu. Bir anlığına gördüğü, Zora'nın bu ikinci yüzünü zihninden silmeye çalıştı, tıpkı insanların sıkça yaptığı gibi: O ilk sezgileri yok sayar, fırlatıp atarız, ta ki bir arkadaşlığın, bir aşkın sonu gelinceye kadar; işte o zaman, uzun zaman önce gömdüğümüz ilk izlenimler yeniden belirir ve aslında hayvansı içgüdülerimizin bizi tehlikelere, tuzaklara karşı basbayağı uyarmasına karşın, bizim genellikle kör bir dürtüye uyup tam aksi yöne, kendini koruma güdüsünün tam karşıt istikametine yöneldiğimizi kanıtlarlar. İşte o ilk sezgiler, hissedişler, insanlarda bir tehlike duyusu olduğunun, ancak bir başka arzunun, bir başka dürtünün cazibesine kapılıp doğruca pusulara, yıkıma, mahva yöneldiğinin kanıtlarıdır.

Djuna şimdi kendini tıpkı bir kukla gibi duyumsuyordu. Rango'ya sağlıklı, zinde, her daim neşeli bir kadın sunmak zorundaydı sanki, çünkü evinde zaten hep hasta, hep kasvetli bir kadını vardı. Djuna'nın o günkü rengini, ruh halini, etkinliklerini Rango'nun ihtiyaçları belirliyordu. Kuklayı oynatan iplere körü körüne boyun eğmekteydi. Rango'nun evhamlarının kendisine de bulaşmasına izin veriyordu; sırf erkek derdiyle, yüküyle tek başına kalmasın diye. İpler Zora'nın elindeydi. Hiyerarşi sağlamca kurulmuştu: Zora üşütmüşse, başı ağrıyorsa, Rango evde kalmak zorundaydı (bu soğuk algınlığının nedeni, kadının kış günü, günün ortasında saçlarını yıkayıp, ıslak saçla sokağa çıkması olsa bile). Zora'nın hastalığının, mutsuzluğunun kaynağını sorgulamak da kınamak da yasaktı...ya da, 'başkalarını da düşün, hiç olmazsa onların hatırına sağlığına dikkat et,' demek de.

Zora yemek pişiremez, alışveriş edemez, temizlik yapamazdı; geceleri evde yalnız kalamazdı. Arkadaşları onu görmeye geldiğinde, Rango karısının onurunu kurtarmak için yanında bulunmalıydı.

Djuna Rango'yu ilk tanıdığında, erkek gecelerinin çoğunu dışarıda, kafede geçirirdi. Eve sık sık gün doğumunda döner, bazen de -geceyi metreslerinden biriyle geçiriyorsa- hiç dönmezdi.

Zora önce şöyle dedi: "Rango'nun artık içmemesine, kafede değil de senin yanında olmasına çok seviniyorum."

Ama yeni korkular geliştirmesi fazla uzun sürmedi. Rango hayıflanmaya başladı: "Zavallı Zora geceleri öyle korkuyor ki. Geçen akşam biri kapıya uzun uzun vurmuş, öylece beklemiş. Adam içeriye girecek, ona tecavüz edecek diye Zora'nın ödü kopmuş; bütün eşyaları kapının önüne yığmış, sabaha kadar da gözünü kırpmamış."

Rango başlarda, gün aşırı mavnada kalırdı; Zora'nın şikâyetleri artınca haftada iki geceye, sonra da haftada bire indirdi.

Ve o tek gecede, Zora gelip kapıya dayandı.

Söylediğine göre, sancısı vardı. Rango fırladı, karısını alıp eve götürdü. Zora sancıdan iki büklümdü, bütün bedeni kasılıyordu. Çağrılan doktor nedenini bulamadı. Kadın ancak şafakta itiraf etti: Şu bulaşık deterjanının mideye iyi geldiğini duymuş, bir bardak içmişti.

Rango karısına göz kulak olması için Djuna'yı evde bıraktı, doktorun tavsiye ettiği ilaçları almaya gitti.

Djuna Zora'yla ilgilendi, Zora da ona masum masum gülümsedi. Bu kadının, davranışlarının sonuçlarından bu kadar habersiz olması mümkün müydü?

Ne zaman baş başa kalsalar, içten bir arkadaşlığa sürükleniyorlardı, hem de büyük bir doğallıkla. Djuna'nın sevecenliği bir kez daha şahlanıyor, Zora da onun içine güvenle kıvrılıyordu. Böylesi anlarda Djuna, karşılıklı vericiliğe dayanan, Zora'nın da sâdık kalacağı bir ilişkinin kurulduğu duygusuna kapılıyordu. Kadının bu tutumuyla ne kazandığını, ne elde ettiğini, çok daha sonraları keşfedecekti: Attığı her adım, sonuçta mutlaka Rango ile Djuna arasındaki ilişkiye zarar veriyor, onu biraz daha boğuyordu.

Ama her şey öyle maharetle, öyle kurnazca yapılıyordu ki, Djuna bir türlü uyanamıyordu.

Zora'nın kocasını eleştirmesi, çekiştirmesi, başta, hasta bir kadının o doğal, zararsız sızlanmaları gibiydi: Amacı Rango'yu Djuna'nın gözünden düşürmek değildi de, onun yüzünden nelere katlandığını göstermek, kendini acındırmaktı sanki. Djuna'ya ancak daha sonra, yalnız kalınca dank ediyordu: Zora, kocasına ilişkin o yeknesak feryat figanıyla Djuna'nın içine sayısız kuşku ve tartışma tohumu ekmekteydi.

Bu tür konuşmalardan fazlaca etkilenmemeye çalışıyor, duyduklarının daha sonra canını acıtmaması için, kendine telkinlerde bulunuyordu: "Başka bir Rango'dan söz ediyor, benim tanıdığım erkekten değil. Benim âşık olduğum Rango farklı. Buysa, Zora'lı bir yaşamın doğurduğu bir Rango. Birlikte yaşadığı bu Rango'dan Zora sorumlu, onun müsebbibi Zora."

Bir gece, Djuna'nın hizmetlerinin, şefkatinin sakinleştirdiği kadın, anlatmaya başladı: "Rango'yu benden çok farklı bir biçimde seviyorsun. Ben Rango'yu fiziksel olarak hiç sevmedim. Hiçbir erkeğe bedensel aşk duymadım. Bir erkeğe karşılık vermenin ne demek olduğunu bilmem... Biliyor musun, bazen bu ağlama nöbetlerine tutulduğumda, kendime şöyle diyorum: Belki de nedeni, fiziksel olarak eriyememdir. Hiçbir şey hissetmiyorum, böylece ağlamak bir teselli, bir kurtuluş oluyor, ötekinin yerine geçiyor..."

Djuna bu sözlerden duygulanmış, sonra da dehşete kapılmıştı: Rango Zora'nın soğukluğundan habersizdi. Yoksa, kadının kocasına yönelik yıkıcılığının gizi bu muydu?

Keşke bu iki kişinin yaşamının bu kadar mahrem bir parçası olmak zorunda kalmasaydı. Keşke Zora'nın bağımlılık kıskacından kaçabilseydi.

Djuna suskundu. Zora kocasının suçlarından oluşan o bildik, uzun, tekdüze resitaline başladı: Onu hasta eden, Rango'ydu. Onun mesleğini mahveden, Rango'ydu. Her şeyin suçlusu Rango'ydu.

Zora erkeği suçluyordu, erkek de dünyayı. Kendi kişiliklerini ve sorumluluklarını kavrama konusunda, her ikisi de aynı oranda kördü. Djuna henüz tam olarak algılayamamasına karşın, bu iki kişinin birlikte, böyle tepetakla yuvarlanmalarının nedenini sezebiliyordu.

Rango'nun karısının çaresizliğine böyle sorgusuz sualsiz boyun eğmesine, kul köle olmasına isyan ediyordu Djuna; iyi ama, şimdi kendini de aynı durumda bulmamış mıydı...prangadan, kölelik boyunduruğundan bir türlü kurtulamaz bir halde?

Zora asla rica etmiyordu. Emrediyor, buyuruyordu, sonra da söylenmeye, emirlerin yerine getiriliş biçimini eleştirmeye koyuluyordu; herkesin ona hizmet etmek zorunda olduğuna öylesine inanmıştı ki, bırakın minnet duymayı, üstünkörü bir teşekkürü bile aklına getirmiyordu.

Şimdi de, dansçılık kariyerinden söz etmekteydi: "Guatemala danslarını Paris izleyicisine ilk sunan kişiydim. Öyle başarılı oldum ki, New York'tan kalkıp gelen bir menajer benim için bir turne düzenledi. Para kazanıyor, bol seyahat ediyordum. Ama kumpanyamızda bir kadın vardı, beni öldürmeye çalıştı."

"Ah, olamaz, Zora!"

"Evet, üstelik hiç nedensiz. Beni her öğlen yemeğe çağırır, domates, yumurta filan ikram ederdi. Yediklerim bana dokundu, fena halde hastalandım. Zehirliymiş."

"Belki de zehirli değildi; belki domatesle yumurtaya alerjin vardır..."

"Hayır, bilerek yaptı, inan...başarımı, süksemi kaldıramadı."

(Delilik bu, diye düşündü Djuna. Rango bunu fark edebilseydi, huzura ererdik. Keşke kendini soyutlayabilse, kabullenebilse: Karım çok hasta, dengesiz. Tamam, ona bakalım, onunla ilgilenelim, ama seninle benim, ikimizin hayatını mahvetmesine izin vermemeliyiz. Oysa Rango her şeyi çarpıtılmış, eğri büğrü görüyor – tıpkı karısı gibi. Keşke *görebilseydi*. Hepimizi kurtarırdı bu.)

"Zora, nedenini bir türlü anlayamıyorum...yani bu kadar

başarılı bir dansçıyken, zirveye çıkabilmişken, yolculuk edip istediğini yapabiliyorken...ne oldu? Ne oldu da hayatın böyle altüst oluverdi? Bu düşüşün nedeni, sağlığının bozulması mıydı?"

Zora duraksadı. Djuna sorusuna yanıt beklerken, öylesine gerildi ki, canı acıdı; Zora yanıt verdiği takdirde, her üçünün de yaşamının değişeceğini hissediyordu.

Ama Zora böyle dolaysız, doğrudan soruları asla yanıtlamazdı.

Djuna, düşüş sözcüğünü kullandığına çok pişmandı. 'Düşüş' Zora ve Rango için yanlış kelimeydi; zaten bütün sorunlarına, dünyanın düşmanca saldırganlığından kaynaklanan, iblisçe bir sözcük neden olmamış mıydı?

Zora duygusuzluğa, kayıtsızlığa sığındı. Sorunun yararsız, gereksiz bir mütecessislik labirentinde kaybolup gitmesi için, tıpkı Rango'nun yaptığı gibi, yan yollara sapacak, paçayı sıyırmaya çalışacaktı, büyük bir olasılıkla.

Gözlerini açtı, resitaline kaldığı yerden devam etti: "New York'ta gösteriyi noktaladım. Menajer, elinde uzun bir kontratla beni görmeye geldi. Canımın istediği kadar para kazanabilirdim. Kürk mantolarını, nefis gece elbiselerim vardı, seyahat edebiliyordum..."

"Peki sonra?"

"Sonra her şeyi bıraktım ve memleketime, Guatemala'ya döndüm."

"Guatemala'ya mı?"

Zora gülmeye başladı; dizginleyemediği, isterik kahkahaları o kadar uzun sürdü ki, Djuna korktu. Sonunda, bir öksürük nöbeti onu durdurdu. "Ben sözleşmeyi imzalamayınca, adamın suratını bir görmeliydin...herkesin suratını! Ah, buna bayılmıştım. O yüzleri görmek beni paradan çok daha fazla mutlu etmişti. Onları o halde bıraktım, ülkeme dön-

düm. Guatemala'yı bir kez daha görmek istiyordum. Çekip gittiğimi gören o yüzlerin aldığı şekil aklıma geldikçe, yol boyunca gülüp durdum."

"O sıralarda hasta mıydın?"

"Ben hep hastaydım, çocukluğumdan beri. Ama bırakıp gitmemin nedeni o değildi. Ben bağımsız biriyim."

Djuna, Rango'nun anlattığı bir öyküyü anımsadı; bir arkadaşı Zora için Paris'te bir iş bağlamaya, özel bir mekânla dans sözleşmesi yapmaya çalışmıştı. Rango da bu dostuyla kafede buluşmak üzere sözleşmişti: "Randevuya beş saat geç gittim, kadın aklını kaçırmak üzereydi." Bu hikâyeyi her anlatışında, kahkahaları koyverirdi. Arkadaşının kafede burnundan soluyarak, ateş püskürerek beklemesi ona çok gülünç geliyordu.

"Guatemala'da altı ay kaldım. Param bitince New York'a döndüm. Ama kimse beni işe almadı. Şu sırt çevirdiğim kontratın hikâyesi kulaktan kulağa yayılmıştı..."

Rango ilaçla çıkageldi. Zora ilacı almaya yanaşmadı. Bizmut acısını, yangıyı dindirecekti, ama o içmeyi reddediyordu. Yüzünü duvara döndü, uyudu; hem Djuna'nın hem de Rango'nun ellerini tutarak, her ikisini de kaprislerine güzelce zincirleyerek.

Djuna'nın başı eğikti. Rango, "Bitkin olmalısın," dedi. "En iyisi eve git. Bazen, diyorum ki–" Djuna yalvaran gözlerini onun yüzüne kaldırdı... Zora'nın bakıma gereksinen, ancak yıkıcılığıyla başka hayatları yönlendirmesine, bozmasına izin verilmemesi gereken, huysuz, dengesiz bir çocuk olduğu konusunda nihayet hemfikir olmalarını umuyordu, deliler gibi.

Rango görmeyen gözlerle ona baktı. "Bazen bana, Zora konusunda haklıymışsın gibi geliyor. Öyle aptalca şeyler yapıyor ki..." Hepsi bu kadardı.

Kadını kapıya kadar geçirdi... Djuna boş, iç karartıcı sokağa baktı. Şafaktan hemen önceydi. Isınmaya, uyumaya ihtiyacı vardı. Rango kadar kör olmaya, bu şekilde yaşayıp gitmeye ihtiyacı vardı. Sahip olduğu bilgi yararsızdı. Bunca çabanın, özenin, bağlılığın tam anlamıyla boşa harcandığını, Zora'nın asla iyileşmeyeceğini, çarpık, sapkın bir insana tam iki yaşamı birden adamanın hata olduğunu bilmek, bu bilgi, Djuna'nın yükünü artırmaktan başka ne işe yarıyordu ki? Dahası, onu Rango'ya yabancılaştırıyordu; o şuursuz, körü körüne inancını bir türlü paylaşamadığı Rango'ya. Bu idrak Djuna'nın omuzlarını çökertiyor, onu yalıtıyordu. Öylesine yorgundu ki, başını Rango'nun omzuna dayamak, kollarında uyuyakalmak isterdi, ama onun omuzları çoktan kapılmıştı – bir başka kafa, ağır bir yük tarafından.

Rango, onun 'beninle gel' demesinden korkar gibi, hemen atıldı: "Onu evde yalnız bırakamam."

Djuna sessizdi. Bildiği şeyi açığa vuramazdı.

Zora'nın aşırı taleplerine, saçma sapan kaprislerine hafifften itiraz etmeye kalkıştığında, Rango şöyle diyordu: "İki ateş arasındayım; bana yardım etmelisin."

Ona yardım etmek demek, Zora'ya teslim olmak demekti; bunu bilen kadın da, sonunda Djuna'yla Rango'nun ilişkisini mahvedecekti.

Djuna sahip olduğu bilgiyi de, sağduyusunu da her gün bastırıyor, gömüyordu; aksi halde Rango, her ikisini de çaresiz, savunmasız Zora'ya karşı bir saldırı olarak algılayabilirdi.

Soyluluk, susmayı gerektiriyordu; ilişkilerinin çevresinde biriken, onu tehdit eden yıkımın, enkazın bilincinde olması, onu açık seçik görmesiyse Djuna'nın çektiği acıyı artırıyordu, o kadar... Onun bu suskunluğundan en çok yararlanan, en kazançlı çıkan kişi, Zora'ydı.

Zora anlaşılmaz, gizemli bir biçimde bütün muharebeleri

kazanmıştı; Rango'yla Djuna tek bir geceyi bile birlikte, baş başa geçiremiyorlardı artık.

Bir aşkı çürüten şey, sırlardır.

Zora'nın akıl sağlığıyla ilgili kuşkuları, her türlü özveriyi değersizleştiren, üstelik Rango'yla paylaşmaya cesaret edemediği bu şüphe, Djuna ile erkek arasında bir çatlak yarattı, daha fazla yakınlaşmalarını önledi. Rango azıcık uzaktan bakabilse, durumu az buçuk kavrayabilseydi, köleliği de, evhamları da hafifler, bu da onu Djuna'ya daha çok yaklaştırırdı; oysa erkeğin Zora'nın bütün o mantıksız, abuk sabuk isteklerine boyun eğdiğini, kadının (hem kocasının hem de Djuna'nın davranışlarına ilişkin) o çarpıtılmış, saptırılmış yorumlarını böyle kuzu kuzu kabullendiğini görmek, Djuna'yı sinir ediyor, zekâsını ve bilincini yaralıyordu.

Görevlerini yerine getirişindeki suskunluk, şimdi giderek bir kaçışa dönüşmekteydi; Djuna içe kapanıyor, duygularına sığınıyordu.

Zora'nın bütün bu emekleri boşa çıkarmak için elinden geleni yaptığını, düzelmek, sağlığına kavuşmak gibi bir niyetinin olmadığını bile bile, Zora için yemek pişirmek, ayak işlerine koşmak, alışveriş yapmak, yeni doktorlar aramak, giysiler satın almak, yeni bir oda dayayıp döşemek öyle abesti ki. Zora hiçbir zaman iyileşmeyecekti, çünkü hastalığı onun en değerli hazinesi, Rango'la Djuna'ya karşı en güçlü silahıydı.

Fakat Rango bütün kalbiyle, deli gibi inanmak istiyordu.

Her yeni ilacın, her yeni doktorun karısına iyi geleceğine inanıyordu.

Djuna yine çocukluğuna dönmüştü sanki: Dinsel dogmalara sırt çevirdiği ama salt annesini hoşnut etmek için ayinlere katılmayı, ritüelleri, dua ederken diz çökmeyi sürdürdüğü günlere.

Erkek, inançlarından en küçük bir uzaklaşmayı, aşklarına ihanet olarak görüyordu.

Zora sağlığa doğru atılan her adımı, her girişimi yerle bir etti. Güneşli, yeni bir odası olunca, ilk iş panjurları indirdi, havanın ve ışığın önünü kesti. Hep birlikte kumsala, ırmak kıyısına gittiklerinde, Djuna'nın ona aldığı mayoyu giyemedi, çünkü modelini değiştirmek için mayoyu sökmüş, yeniden dikmeyi de henüz bitirememişti. Parka giderlerken, öyle ince bir elbise giydi ki üşüttü. Bir lokantada, ona dokunacağını çok iyi bildiği yiyecekleri seçti, yarın yataktan çıkamayacağım, diye söylendi.

Yeniden dansa başlamak için titrek girişimlerde bulundu – ama asla yalnızken değil, sadece Rango'yla Djuna oradaysa ve onun acınası çırpınışlarına tanık oluyorsa. Harcadığı çabadan yürek atışları hızlanınca, Rango'ya dönüyordu: "Elini koysana şuraya. Bak, yeniden çalışmaya kalkıştığımda kalbim ne hale geliyor."

Rango, Djuna'nın zaman zaman uzaklaşmak, kendini koruyabilmek adına takındığı kayıtsızlığa hemen müdahale etti: "Onu öldürüyoruz."

"Onu öldürüyor muyuz?" diye yankıladı Djuna; sarsılmış, kulaklarına inanamaz.

"Evet, dediğine göre hastalanmasının nedeni, benim sadakatsizliğimmiş."

"İyi ama, neye sadakatsizlik, Rango? Benimle tanışmandan önce de senin karın değildi ki o; hasta çocuğundu. Kar-

deşçe bir ilişkiniz varmış; senin er ya da geç bir kadının aşkına ihtiyaç duyacağın konusunda hemfikirmişsiniz..."

"Arada bir, bir kadını arzuladığım, geçici bir istek duyduğum zaman Zora aldırmazdı...Ama sana karşı bundan daha fazlasını hissediyorum. İşte, Zora'nın ağrına giden de bu."

"İyi de, ilişkimizin onu mutlu ettiğini, kendini güvende hissettiğini söyleyip duruyor; bizim ona kol kanat gerdiğimizi, seni elinden almayacağımı biliyormuş...hiçbir şey yitirmediğini, tam tersine, şimdi iki sevgi kazandığını söyledi."

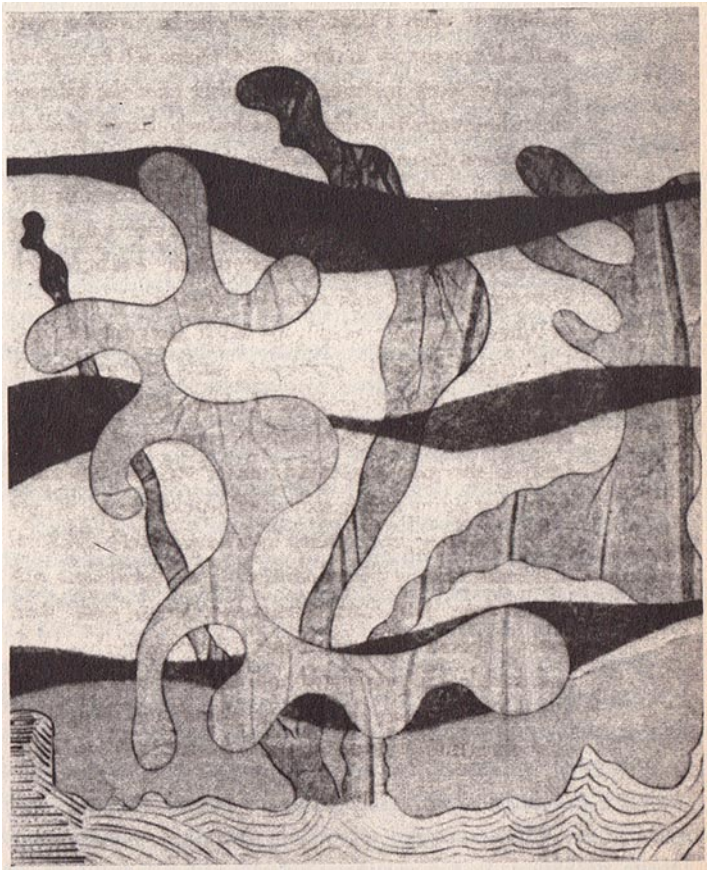
"İnsan bazı şeyler söyleyebilir, ama kendini yine de ihanete uğramış hissedebilir, incinebilir..."

Rango Djuna'yı ikna etti: Aşklarının kefaretini, bedelini ödemek zorundaydılar. Zora'nın her zaman, çocukluğundan beri hasta olmasına, Djuna-Rango aşkının da aslında onu koruyan, kollayan bir aşk olmasına karşın, yine de bedel ödenmeli, zarar telafi edilmeliydi... Kefaret! Kendilerini ona ne kadar adasalar da, ona verdikleri acıyı bağışlatmaya yetmezdi... Pazarda Zora'nın hoşuna gidecek, iştahını açacak gıdaları aramak için sabah erkenden kalkmak, onu giydirmek, bir dediğini iki etmemek, Rango'yu ona bir daha, bir daha teslim etmek yeterli değildi.

Djuna kendini Zora'ya vakfetti; boğucu, bilinçsiz, sersemletici bir adayıştı. Bir uyurgezere, bir hayalpereste dönüşmüştü; Rango'yla bir anlık, yakıcı bir mutluluğun peşinde koşan, sonra da ömrü boyunca bunun faturasını ödeyen bir hayalciye.

Rango gecenin bir vakti onun kapısını çalar, Zora'ya göz kulak olmasını isterdi – kendisi ilaç almaya gidiyordu da.

Uyurgezer, hayalci Djuna yağmurlu bir akşamüstü, hastaneye çıkan çamurlu yokuşu tırmanıyor; kendi kışlık mantosunu Zora'ya götürüyor. Eşyalarını, dolabını öyle yağmaladı, öyle çok şey taşıdı ki, durum babasının dikkatini çekti, kızını

sorguladı: "Manton nerede? Neden çorap giymez oldun? Son günlerde tam bir serseri gibi giyinmeye başladın. Yeni dostlarının etkisi mi bu? Kimlerle düşüp kalkıyorsun, ha?"

Rango'nun Djuna'nın gözkapaklarına konan, minnet dolu öpücükleri, körleştiren, uyuşturan hipnotizmaydı. Babasının "şimdi de bohem takılıyor" demesi, kızının yoksul rolü oynadığına inanması Djuna'nın işine geldi.

O öğleden sonra, hastanede Rango onu Zora'yla yalnız bıraktı. O odadan çıkar çıkmaz, "Şu raftaki şişeyi al," dedi kadın. "İçinde dezenfektan var. Birazını şu tasa dök. Hemşire öyle pintice kullanıyor ki. Yalnızca iki-üç damla döküyor. İyileşmemi istediği filan yok. O sadece tasarruf derdinde. Oysa biraz daha bol kullanılsa, hemen faydasını görürdüm."

"Ama Zora, bu çok güçlü bir madde. Derini yakabilir. Fazla kullanmamalısın. Mesele hemşirenin cimriliği değil."

Zora'nın gözlerine mutlak bir kötücüllük gelip yerleşti: "Ölmemi istiyorsun, değil mi? Böylece Rango'yla yaşayabileceksin. İlacı bana bu yüzden vermiyorsun."

Djuna şişeyi ona verdi, güçlü sıvıyı tasa boşaltmasını izledi. Cildi kavrulacaktı, ama hiç olmazsa Djuna'nın ondan yana olduğuna inanacaktı.

Rango'nun bir kedi gibi açılıp kapanan, çekik, Doğulu gözleri, o dolaylı, siyah gözleri yakında Djuna'nın gözlerini de gerçekliğe, muhakeme yeteneğine kapatacaktı.

Djuna'nın bilinçsizce, farkında olmadan gözlemlediği tesadüfleri erkek gözden kaçırıyordu. Ne zaman Djuna birkaç günlüğüne bir yere gitse, Zora'nın hastalığı hafifliyordu. Djuna dönünce, kadın ansızın ağırlaşıyor, böylece o akşam Djuna'yla Rango buluşamıyordu.

Djuna bu son derece dakik ve kaçınılmaz rastlantının gerçekleşeceğini önceden, içgüdüsel olarak bildiği için, kendini buna hazırlardı. Bir yolculuktan dönerken, kendi kendini

uyarırdı: "Rango'ya kavuşacağım diye fazla sevinme, çünkü Zora seni görünce nasılsa kötüleyecek, Rango'nun da eli kolu bağlanacak..."

Rango, doğruluğundan ve kaçınılmazlığından kuşku duymadığı bu hastalığa karşı çıkamadığı, isyan edemediği için, hastalıktaki iniş-çıkışları gerçekte Zora'nın yıkıcı iradesinin denetlediğini göremediği için, başka anlarda, başka durumlara isyan ediyordu – haksız ve hatalı bir biçimde. Djuna başkaldırının kökenini saptayabiliyor, bunun, evde bastırılan ve erkeğin alıp başka sahnelere, başka koşullara taşıdığı bir patlama olduğunu biliyordu. Politika konuşulurken erkek kendini kaybediyor, öteki kadınların hastalıklarına saldırıyor, öteki kocaları isyana kışkırtıyor, onları evden alıp neredeyse zorla kafeye sürüklüyordu; Zora'nın çocuksuluğunu açıkça eleştirmeyi göze alamayan Djuna ise, arada bir kendini tutamıyor, çaresiz ve çocuk kalmış kadınları -genel anlamda- hedef alarak, verip veriştiriyordu.

Rango evde yaşanan tatsız sahnelerden Djuna'ya kaçıyordu; bir sığınmacı gibi. Başını, kollarını olanca ağırlığıyla kadının dizlerine bırakırdı; Djuna o gün yorgun, bitkin olsa bile, zaten haddinden fazlasını sırtlanmış bir erkeğin yükünü artırma korkusuyla, bunu ona hissettirmezdi. Kendi ihtiyaçlarını, zayıflıklarını, kusurlarını, korku ya da dertlerini gizliyordu. Hepsini saklıyordu erkekten. Bunun sonucunda da, erkeğin zihninde tükenmez enerjisi, sonsuz kudretiyle her engeli aşabilecek bir Djuna imgesi oluştu. Bu imgedeki en küçük bir leke, onu tutulmamış bir söz kadar sinirlendiriyordu. Kadının gücüne ihtiyacı vardı.

Öte yandan, Zora'yı zayıflığı yüzünden seviyor olması, onun yetersizliklerine, bir kapıyı bile açamayacak kadar beceriksiz, bir pul alıp bir mektubu postalamaktan ya da bir arkadaşıyla tek başına buluşmaktan bile âciz oluşuna engin bir

hoşgörü göstermesi, burada derin bir eşitsizlik, müthiş bir haksızlık hisseden Djuna'yı incitiyordu. Zora'nın aşırı çocuksuluğu, Djuna'nın Rango'yla ilişkisindeki bütün doğallığı çalıyor, gasp ediyordu. Bu durum, iki kadını iki karşıt kutba yerleştirmekteydi; iki hasım gibi değil, iki karşıt uç gibi: yapıcılığa karşı yıkıcılık, güce karşı zayıflık, vermeye karşı almak.

Hipnozu bozmak öyle sarsıntılar yarattı ki, Djuna bunları yorumlama gücünü bile bulamadı kendinde.

Eşyalarını yavaş yavaş Zora'ya aktarmış, giysilerinin çoğunu, takılarının tamamını ona vermişti – sonunda iş öyle bir noktaya geldi ki, eskisi gibi, doğru düzgün giyinmek zorunda olduğu bazı yerlerden, bazı dostlarından vazgeçmek zorunda kaldı. Bir gün, haber vermeden stüdyoya gitti ve Zora'yı kapakları açık, altı sandığı karıştırırken buldu.

"Yeni bir dans için kostüm hazırlıyorum," dedi kadın.

Sandıklar tıka basa giysi doluydu. Salt tiyatro kostümleri değil...mantolar, elbiseler, çoraplar, iç çamaşırları, ayakkabılar.

Zora, ağzı hayretten açılmış Djuna'ya sandıktakileri göstermeye koyuldu: "Bütün bunları New York'ta, işlerim yolundayken aldım."

"Ama şimdi de giyebilirsin!"

"Evet, giyebilirim, ama hepsi de fazla şık. Onları saklamaktan, arada bir çıkarıp bakmaktan hoşlanıyorum, hepsi bu."

Ve bunca zamandır (eğer sırtında Djuna'dan kopardıklarından biri yoksa) paralanmış ayakkabılar, onarılmış çoraplar, kış için fazla ince elbiselerle dolaşıyordu.

Bu keşif Djuna'nın kanını dondurdu. Aslında baştan beri, belli belirsiz hissettiği şeyi kanıtlıyordu: Zora'nın sahnelediği yoksul, üşüyen, kılıksız, zavallı kadın rolünün amacına nasıl da kusursuzca hizmet ettiğini. Rango'nun acıma duygularını

sürekli canlı tutan bu pejmürdeliğin bile isteye, özellikle benimsendiğini; kadının, istediği an Djuna'dan bile daha şık giyinebileceğini.

O gece Djuna dayanamadı, Rango'ya sordu: "Zora'ya bu kış giysin diye verdiğim kürk mantoyu anımsıyorsun, değil mi? Oysa sandığında zaten bir tane varmış."

"Evet," dedi erkek, "Zora tam bir çingene. Çingeneler süslü, güzel giysilerini özel günler için saklar...arada bir çıkarıp bakmaya bayılırlar, ama giymeye kıyamazlar."

"Deliriyor muyum?" diye sordu Djuna kendine. "Yoksa Zora kadar deli olan, Rango mu? Durumun saçmalığının, gaddarlığının farkında bile değil. Kendini acındırmayı saplantı haline getirmiş bir kadın uğruna kendimi harcamamın, kendimden vazgeçmemin gayet doğal bir şey olduğunu düşünüyor."

Rango'ya olan inancını tehdit eden bu olaya karşın, Djuna yine de, gözlerini bir kez daha yumdu.

Aktör sancılanmaz, işkence çekmez, çünkü belli bir süre sonra oynadığı rolden kurtulacağını, özgürce çekip gidebileceğini ve yeniden kendisi olacağını bilir.

Oysa Djuna'ya kaçmanın, kurtulmanın mümkün olmadığı bir yaşam rolü biçilmişti. Kendini, inanmadığı bir davaya adamaya zorlanmıştı. Zora asla iyileşmeyecekti; Rango asla özgürleşmeyecekti. Djuna, krampa benzeyen acılar çekiyordu, çünkü aldığı bütün bu (zaten) anormal, doğaya aykırı konumları, bu özveri, teslimiyet akrobasilerini daha da güçleştiren, bu eğilip bükülmelerde bir zorlanma, bir gerilme yaratan bir şey vardı: bilgi. Rango'yu sevdiği sürece, bir daha asla, kesinlikle o eski, özgür Djuna olamayacağını anlamıştı.

Bedensel yorgunluğu, tükenişi onu zaman zaman kaçmaya zorluyordu.

Bu kez, bitkinliğini Rango'dan gizlemek amacıyla Dover-Calais gemisine bindi; niyeti birkaç gün bir arkadaşının Londra'daki evine sığınmaktı.

Puslu bir öğleden sonra, güvertede otururken, kendini öylesine tükenmiş ve kolu kanadı kırılmış hissetti ki, içi geçiverdi. Yorgun, yorgun, yorgun bedeni güverte şezlongunda derin bir uykuya yuvarlandı. Uyku. Derin derin derin bir uyku...ta ki omzunda, bir çağrı gibi, bir el hissedinceye kadar. Gözlerini açamıyor, çağrıya karşılık veremiyordu. Uyanmaktan ödü kopuyordu. Uyuyormuş numarası yaptı, omzunu sarsan elden kurtulmak istercesine, başını öteki yana çevirdi.

Ama ses ısrarcıydı: "Küçük hanım, küçük hanım..."

Yalvaran bir tını.

Serpintiyi, geminin yalpalayışını yüzünde hissetti, çevresindeki sesleri duymaya başladı.

Gözlerini açtı.

Bir adam üstüne eğilmişti, eli hâlâ omzundaydı.

"Küçük hanım, beni bağışlayın. Sizi uyandırmak istemezdim. Bağışlayın."

"Neden uyandırdın peki? Öyle yorgun, öyle yorgunum ki." Henüz tam olarak kendine gelememiş, sinirlenecek, hatta sitem edecek kadar bile ayılmamıştı.

"Özür dilerim. İzin verin de açıklayayım. Size kur yapmaya çalışmıyorum, inanın. Ben *grand blessé de guerre.** Ne kadar ciddi bir yara aldığımı size söyleyemem, ama beni sise, rutubete, yağmur ya da denize tahammül edemeyecek hale getirdi. Ağrılar. Bütün bedenimi kaplayan sızılar. İşim nedeniyle bu yolculuğu sık sık yapmak zorundayım. Tam bir işkence, inanın. Şimdi İngiltere'ye dönüyorum... Sancılar başlayınca, birisiyle konuşmaktan başka çarem kalmıyor. Birisiy-

* (Fr.) Savaş yaralısı; savaştan derin yara almış. (ç.n.)

le konuşmak zorundayım. Etrafima bakındım. Her yüzü tek tek inceledim. Sonra, uyuduğunuzu gördüm. Düşüncesizlik ettiğimin farkındayım, fakat size bakınca, şunu hissettim: Bu, konuşabileceğim bir kadın. Bu sohbet bana çok iyi gelecek – kusura bakmadınız, değil mi?"

"Bakmadım," dedi Djuna.

Ve konuştular; bütün yol boyunca, sonra da trende, ta Londra'ya kadar. Djuna kente vardığında yere yığılmak üzereydi. Kendini bulduğu ilk otele attı, on iki saat uyudu. Sonra da Paris'e döndü.

Artık hayatıyla ilgili sorgulamalar, yorumlar, irdelemeler yoktu. Kaderine boyun eğmişti. Bu onun yazgısıydı. Bu duyguyu Djuna'ya, gemideki şu *grand blessé de guerre* vermiş, onu ikna etmişti.

Böylece, bilincin, farkındalığın dönüp duran sahnelerinde, hüzün dolu bir *pirouette* yaptı ve kendisine giydirilen, iliklerine kadar işleyen (uykuda bile!) role döndü.

Ama insanlar, yanlış itkilerin harekete geçirdiği bir rolü oynadıkları, sahici, köklü bir gereksinimin değil de korkunun, duruma uyum sağlama telaşının biçimlendirdiği dürtülere uydukları zaman, ortaya şöyle bir görüntü çıkar: Bu zorlama, sırıtan bir roldür; devinimlerle gerçek kişilik hiç mi hiç uyuşmamakta, bu da katlanılmaz bir gerginlik yaratmaktadır.

Kişinin samimiyetsizliğini ölçmenin, anlamanın birkaç yolu vardır; Djuna için en şaşmaz göstergeyse neşesizlik, keyifsizlikti. Keyifsizce yerine getirilen her görev, kişinin gerçek doğasına söylenen bir yalandır. Djuna kendini Zora'ya taşkınca, delice verirken, en küçük bir neşe hissetmiyordu, çünkü onun bu tavrı hem Zora hem de Rango tarafından yanlış yorumlanıyordu. Djuna'da içten gelen, doğal bir iyilik varsa bile, bu, kendini bütünüyle sıfırlamaya yönelik şu abartılı, öz-yıkımsal vericilikte yatmıyordu.

İyi ama, bu rol bir ömür boyu sürebilirdi, çünkü Rango önsezilere kulak asmıyor, mevcut durumda da, gidilen istikamette de en ufak bir değişime yanaşmıyordu. Dümenlerini yitirmişler, Zora'nın deliliğinin insafına kalmışlardı.

Djuna, profesyonel oyuncuya tanınan saygınlıktan bile yoksundu: Gerçek hayatta oynadığın zaman başına gelen budur; çünkü hiç kimse kanmamakta, aldanmamaktadır. En duygusuz, en duyarsız insanlar bile bir uyumsuzluk, bir sırıtma hisseder, bir sahtekârlık kokusu alır; oyuncu sahnede yarattığı yanılsama nedeniyle alkış alırken, yaşamda bir yanılsama yaratmaya, göz boyamaya çalışan kişi, hiçbir saygı görmez.

Sonra, bir kaçış daha tasarladı – bu kez karı kocayla birlikte. Denize, doğaya gitmek hepsine iyi gelecekti; Zora'yı güçlendirebilir, onlara da rahat bir soluk aldırabilirdi.

Zora'nın toplanmasını, Rango'nun da düğümlerinden kurtulmasını sağlamak, hiç kolay olmadı. Bir değil, birkaç treni kaçırdılar. Zora'nın iki sandık dolusu eşyası vardı; Rango'nun da borçları. Alacaklıları onun Paris'ten ayrılmasını istemiyordu. Dahası, sabahları bir türlü vaktinde uyanamıyorlardı.

Rango bir yerlerden borç bulup Djuna'ya bir armağan aldı; beyaz deriden, Fas işi, ince bir kemer. İlk hediyesiydi, Djuna sevinçten çıldırdı, kemeri gururla takmaya başladı. Ama istasyonda buluştuklarında, Zora'nın belindeki (kendi-

sinkinin tıpatıp eşi) kemeri görünce kendi kemerinden soğudu, fırlatıp attı.

Sabah vardıkları balıkçı kasabası güneş içindeydi. Yarımay biçimindeki liman dünyanın dört bir yanından gelme yatların, balıkçı teknelerinin sığınağıydı. Bütün kafeler sahile toplaşmıştı; oturmuş kahve içerlerken, teknelerin canlandığını, denizcilerle yolcuların kamaralarından çıktığını gördüler. Küçük lombarların açıldığını, ambar kapaklarının kalktığını, yelkenlerin fora edildiğini. Gemicilerin pirinçleri parlattığını, güverteleri yıkadığını.

Arkalarında, Mağriplilerin Akdeniz işgalinden kalma beyaz evlerin beneklediği tepeler yükseliyor.

Kasaba canlı, cıvıl cıvıl; daimi bir karnaval gibi. Telaş, parıltı, limanın hareketliliği ve tekneler kafelere, ziyaretçilere yansıyor. Kadınların eşarpları, oynak yelkenlerin cilvelerine ayak uydurmakta. Gözler, ciltler, tebessümler de pirinçler kadar cilalı. Kadınların sedefli, deniz kabuğu kolyeleri gökyüzünü, denizi yansıtıyor.

Rango, Zora'yla kendisi için bir tepenin başında, ormanın içinde kalacak bir yer buldu. Djuna epeyce aşağıda, limana yakın bir otele yerleşti.

Rango bisikletiyle tepeyi inip limandaki bir kafede Djuna'yla buluştuğunda, güneş batmak üzereydi.

Gece ve deniz kadifemsi, okşayıcıydı; usul usul açılıyor, yumuşacık bir çekirdeği gözler önüne seriyordu. Bitkiler çok daha gizemli çiçeklerini açarken, insanlar da gündüze özgü, daha cırtlak özlerinden soyunmuş, gizli tomurcuklanmalara yaraşır renklere, rayihalara bürünmüştü. Gece yaklaşırken, onlar da yapraklarla, gölgelerle birlikte büyüyüp yayılmaktaydı.

Yoldan geçen arabalarda, cüretkâr gülümsemelerin, küstah eşarpların fora ettiği zevk flamaları dalgalanıyor.

Bütün sesler mahrem bir tınıyla tizleşmiş. Deniz, toprak ve bedenler ittifaklar peşinde; süslü serüven giysilerini kuşanmışlar; mercan ve turkuvaz rengi, buzsu mavi ve turuncu. İnsanların gecede açılan taçyaprakları fethedilmeyi arzuluyor, bir kovalamacaya çağırıyor; bütün bu açılıp saçılmalar özsuyun kabarıp akmasını sağlıyor.

"Gitmeliyim," dedi Rango. "Zora karanlıktan korkuyor."

Djuna Rango'nun işini kolaylaştırmak için, bisikletiyle ona eşlik etti, ama otele dönüp de kendini odasında yapayalnız bulunca, denizin buharları, salgıları onu bir kez daha dışarıya çağırdı. Limana geri döndü, Rango'yla oturdukları aynı masaya çöktü ve limanın neşesini seyretmeye koyuldu; tıpkı küçük bir kızken penceresinden izlediği o ilk parti gibi...her türlü zevkin, eğlencenin ona yasak, onun için ulaşılmaz olduğunu bir kez daha duyumsayarak.

İnsanlar meydanda, postane müdürünün çaldığı akordeon eşliğinde dans ediyordu. Bir postacı onu dansa kaldırdı, ama Rango'nun kıskanç, kınayan gözleri her an üzerindeydi sanki. Her lombar, her ışık Djuna'nın dansını azarlayarak izliyordu.

Bunun üzerine, saat onda limandan, şenliklerden ayrıldı, bisikletine atlayıp küçük oteline yollandı.

Bisikletini iterek yokuşu tırmanırken, bir el fenerinin zemin katındaki odasının camında gezindiğini gördü. Feneri kimin tuttuğunu göremese de, Rango olduğunu hissetti; Zora'nın uyuduğunu, serbest kalan erkeğin de ona koştuğunu düşünüp sevinçle seslendi.

Oysa Rango'nun karşılığı öfkeliydi: "Neredeydin?"

"Ah, Rango haksızlık ediyorsun. Saat sekizde odaya kapanamazdım ki. Saat daha on...bak erkenden, üstelik tek başıma döndüm işte. Bunda sinirlenecek ne var?"

Ama sinirlenmişti.

"Hiç adil değilsin," dedi; erkeğin yanından âdeta koşarcasına geçip odasına girdi, kapıyı kilitledi.

Rango'yu suçladığı, haşladığı o çok ender anlarda (örneğin, erkek akşam yemeğine gelmeye söz verip de gece yarısı boy gösterdiğinde), onun geri adım attığını, yumuşayıverdiğini fark etmişti; kapıya zorbaca değil, ılımlı, ürkekçe vururdu.

Şimdi de öyle oldu. Ve erkeğin çekingenliği, Djuna'nın kızgınlığını bir kez daha elinden aldı.

Kapıyı açtı. Rango onun yanında kaldı, gönlünü almaya çalıştı; öfkesinin, şiddetinin kırdıklarını yapıştırmak, lehimlemek ister gibi.

"Heathcliff gibisin, Rango; bir gün her şey paramparça olacak."

Rango onun dostlarına karşı iflah olmaz bir kıskançlık besliyordu, çünkü onları Djuna'nın dışarıda (Rango'nun etki alanının dışında) sürdüğü yaşamın suç ortakları olarak görüyordu. Onlar muhtemel hasımlar, tanıklar, belki de ihanetin, sadakatsizliğin kışkırtıcılarıydı. El ele vermiş, Rango'yla Djuna'yı ayırmaya çalışıyorlardı – sinsice.

Ama asıl ciddi, vahim kıskançlığının hedefi, Djuna'nın onunla tanıştırmadığı dostlarıydı; onun, Rango'yla ilişkisine taşımadığı bir yönünü, aşkın çerçevesine sokmadığı yanlarını bilen, Rango'ya vermediği bir Djuna'yı tanıyan dostlar. Buysa oyunbaz, şen, huzur-âşığı bir Djuna idi; tutkudan, ihtirastan soyutlanmış, Rango'nun hiç bilmediği aydınlık, ışıltılı yörelerin ve ruh hallerinin tadını çıkaran bir Djuna. Ya da, yeterince çaba harcanırsa, karşısındaki kişinin davranışları doğru yorumlanırsa uzlaşma sağlanabileceğine, kaderin yeniden biçimlendirilebileceğine, insanın çarpılmış, yolundan sapmış akışının, sağduyuyla bir kez daha yörüngeye oturtulabileceğine ***hâlâ*** inanan bir Djuna.

Keder diyarından fantezi yoluyla kaçmayı bilenleri, oldu bitti kendine çekmiş, etrafına toplamıştı. Dolayısıyla, Paul'ün başka, yeni çeşitlemeleri ortaya çıkmakta gecikmedi; özellikle bir tanesine Rango fena halde diş biliyordu – Paul'ün yeniden doğmuş haliymişçesine. Bunun masum bir dostluk olduğunu bilmesine karşın, yine de çevresinde esip gürlemekteydi. Oğlanın Djuna'ya, kendisinin hiddetiyle, yoğunluğuyla altüst ettiği bir iklim verebildiğinin farkındaydı.

Djuna'nın o eski cennet arayışı depreşmişti...hüzünlerden arınmış bir yörenin izini sürme ihtiyacı.

Yeni Paul'le kumlara uzandılar (Rango'yla Zora günün yarısını uykuda geçiriyordu), dalgaların getirdiği tahta parçalarıyla kuka oynadılar, kuma labirentler kazıp suyun altında bitkiler aradılar, kendilerini masallarla uyuşturdular.

Aradaki bağı açığa vuran tek şey, oğlanın, tıpkı gerçek Paul'ün bir zamanlar yaptığı gibi, parmağını Djuna'nın serçeparmağına dolamasıydı; Paul'le ilişkisinin bir yankısı gibiydi: Kırılgan, daha çok bir oyunu andıran, ancak tam da bu havailiği ve kırılganlığı nedeniyle canlandıran, hayat veren bir bağ.

Karanlıktan kaçış; yanardöner, uçucu soluklanma saatleri.

Böylece, Rango karısıyla yaşadığı bayat yaşamdan, kavgalardan lekeli, bulanık bir halde çıkageldiğinde, Djuna bu acı dip akıntısını, bu kekre anaforu göğüsleyecek gücü bulabiliyordu.

Parlak, rengârenk bir elbise giydi; çivit mavisi ve safran sarısı; saçlarını ışıl ışıl parlayana kadar taradı, devinimlerine, Rango'ya da bulaşacağını umduğu bir canlılık, neşe kattı.

Ama sıkça olduğu gibi, bu neşe erkeği telaşlandırdı; kaynağından kuşkulandı ve kadını, onsuz, Rango'suz daldığı bu topraklardan, huzurun, güvenin ve kadına asla veremeyeceği sevecenliğin egemen olduğu bu diyardan geri çağırmaya girişti..

İkinci Paul'ün Djuna'nın sadece serçeparmağını aldığı,

onun üstünde başkaca bir hak iddia etmediği doğruydu; Rango'nun Djuna'nın üzerine abanan bedeninin toprak gibi, daha güçlü ve daha ılık olduğu doğruydu; kollarını hüsranla, çaresizlikle iki yana sarkıttığında, Djuna'nın kaldıramayacağı kadar külçeleştiği...salt toprakla ateşten yapılanların asla aydınlatılamayacağı, kök saldıkları yerden asla kaldırılıp taşınamayacakları, oradan hiçbir zaman kurtulamayacakları...o karman çorman köklere çözülemez bir biçimde dolanmış oldukları doğruydu.

Djuna'nın Rango'yu özgürlüğüne kavuşturma hayali günbegün soldu. Onlara güneşi ve denizi vermiş, onlarsa uyumuştu. Zora mayosunu yırtmıştı, şimdi yeniden dikmekteydi. Yıllarca dikecekti.

Djuna artık dört odalı kalbin bir ihanet olmadığını kavramıştı: Yaşayabilmesi için o odalara ihtiyacı vardı; kalbinde, Rango'nun ulaşamayacağı yörelerin bulunması elzemdi. Mesele, Paul'ün imgesini odacıklardan birine, Rango'yu da bir başkasına yerleştirmek istemesi, ya da Rango'yu sevebilmek için Paul'ün yaşadığı odacığı yok etmek zorunda olması değildi; mesele, Djuna'nın, Rango'nun ona kesinlikle veremeyeceği ya da onunla birlikte giremeyeceği, her ikisini de yapmaktan âciz olduğu bir cennete duyduğu açlıktı.

Paul'ün ikizinde bir ferahlama, bir unutma ânı arıyorsa, karanlıkta, geceleri, onu koruyacak, her şeyi bağışlayacak, yarasız, çatlaksız birini de arıyordu.

Çatlağı olmayan, anlayan biri, içinde durulmak bilmez bir aşk akıntısı taşıyan herhangi biri, Djuna'nın çocukken vitirdiği baba-tanrıydı.

Rango'lu yaşamın içerdiği işkencelerden sonra (Djuna, Rango'yu anlayarak, onu çözerek bu işkencelerin üstesinden geleceğini sanmış ama çabaları boşa gitmişti; nedeniyse, erkeğin bu cehenneme beslediği aşktı...erkek bunun gerçek olduğunu, yaşam olduğunu, yaşamı besleyip yücelttiğini söylüyordu; mutluluksa şairler, romantikler, sanatçılar tarafından hor kullanılan, vasat, orta karar bir idealdi), bütün bu acılara umarsızca isyan ettiği ve yenildiği bir günün ardından, gece yalnız kalınca, kendi kendine itiraf etti: Rango lanetlenmişti; acıya duyduğu aşk yüzünden, savaşın ve dertlerin yaşama lezzet kattığına tüm yüreğiyle inanması yüzünden, arzunun (tıpkı ateş gibi) doruğa ulaşması, bir patlamayla boşalması için mutlaka olaylı, fırtınalı sahnelerin gerektiği savı yüzünden, körelmiş, sakatlanmıştı; Rango bir daha asla tam ve bütün biri olamayacaktı. İşte Djuna o zaman, her iki ilişkinin de onu ittiği bu derin, uçsuz bucaksız yalnızlığın dibine dokunduğu an, ansızın, tanrının varlığını yeniden hissetti, tıpkı çocukken...ya da bugün, ölüme yaklaştığı anlarda hissettiği gibi.

Bu tanrıyı, artık her kimse, iliklerinde duyumsadı...onu şefkatle sarıp sarmaladığını, kucakladığını, uyuttuğunu...korunduğunu, sinir düğümlerinin çözüldüğünü, huzura erdiğini. Bütün korkularından, endişelerinden arınmış bir halde uyuyakaldı. Ona, o her kimse, nasıl da ihtiyacı vardı; uykuya, huzura, baba-tanrıya nasıl da ihtiyacı vardı.

***

Balıkçı limanının turuncu ışığında, denizin çivit mavisi çarşafında, sabah çöreklerinin baskın lezzetinde, rıhtımdaki erken sabahlara özgü sevinçte, Rango'yla yaşadığı sahneler giderek birer sanrıya dönüştü.

Sazların arasında yürüyen Rango esmer teni, alev saçan gözleriyle bir Bali dansçısını andırıyordu.

Gece, geç vakit kumsalda yanan ateşin ve pişen etin karşısına oturdukları zaman, doğayla öyle mutlak bir uyum içinde görünürdü ki; güçlü bacaklarının üzerine çömelmiş; elleri becerikli, çevik. Uzun bisiklet gezilerinden döndüklerinde, kamçılayan bir rüzgâra karşı saatlerce pedal çevirdikten sonra, yorgun, susamış, ama fiziksel bir zindelik ve doygunlukla dolup taşarken, yeniden erkeğin takıntılarına, saplantılarına dönmek, ansızın hastalanmak gibiydi.

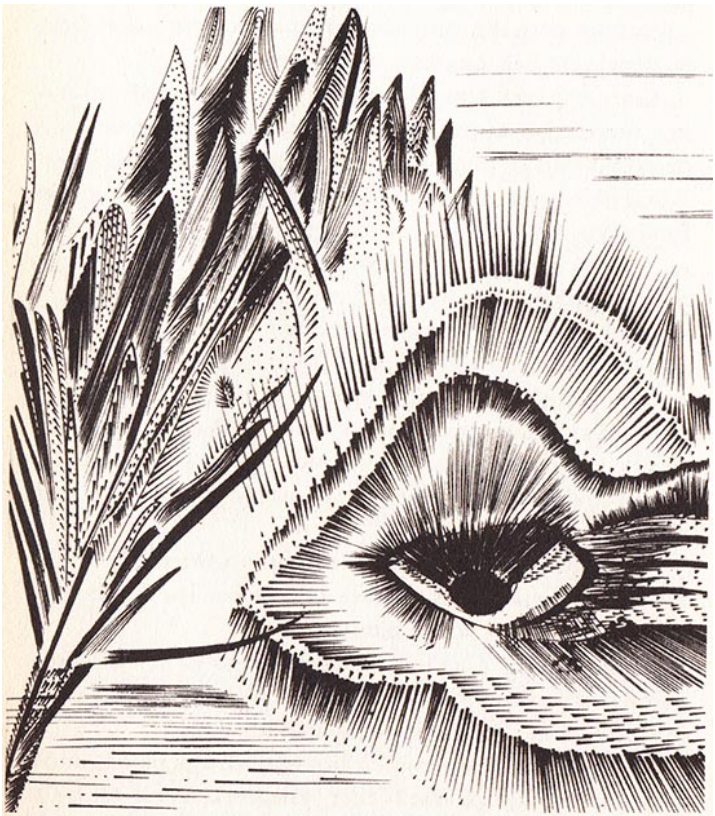
Djuna belanın önsözlerini çok iyi tanıyordu artık. Bisiklet gezisinde, başkalarının şarkısına eşlik etmişse, gülmüşse ya da onlara ayak uydurmuşsa, Rango başlardı: "Bu sabah senin bisikletle oğlanınkini kafenin duvarına, yan yana yaslanmış durumda buldum...dip dibe, ancak geceyi birlikte geçirmiş olanlara özgü bir yakınlıkta."

"Ama Rango, o benden sonra geldi, bisikletini benimkinin yanına bırakıvermiş. Herkes kahvaltısını aynı kafede ediyor. Hiçbir anlamı yok ki bunun."

Bazen Djuna, Zora'nın deliliğini Rango'ya da bulaştırdığı duygusuna kapılıyordu. O zaman erkeğe acıyor, onu sabırla yanıtlıyordu – hasta birine yapacağınız gibi.

Başkalarında, bastırılmış bir benliğimize âşık olduğumuzu biliyordu. Rango'yu teselli eder, yatıştırırken, bir zamanlar kıskançlıktan kıvranan fakat bunu belli etmeyi kendine yediremeyen, gizli bir Djuna'yı mı avutuyordu yoksa?

(Gizlediğimiz benliklerin, başkalarına düşen gölgelerine âşık oluruz. Eskiden belki de Rango kadar kıskançtım, ama

bunu açık etmedim, kendime bile. Böylesine şiddetli bir kıskançlığı tatmış, fakat onu kişiliğimin alabildiğine kuytu bir köşesine gömmüş olmalıyım...öylesine iyi gizlenmiş ki, varlığı benim bile gözümden kaçmış. Aksi halde Rango'ya bu kadar sabır gösteremezdim. Ona merhamet duymazdım. Kıskançlığıyla ikimizi de mahvediyor. Keşke bunun sonuçlarından onu koruyabilsem... Beni itekliyor, kendisinden uzaklaştırıyor. Çoktan tabanları yağlamam gerekirdi, ama sorumluluk hissediyorum. Birinin, kendimizin göze alamadığı bir şeye cüret ettiğini gördüğümüzde, ona karşı bir sorumluluk hissederiz...)

Bir sabah, Rango'nun iblisi yüzünden öyle tükenmiş bir halde uyandı ki, alıp başını gitmeye, erkeği korkutmaya karar verdi; bu gözdağının onu kendine getirebileceğini, sağaltabileceğini umuyordu.

Eşyalarını topladı, istasyona gitti. Ama akşama kadar tren yoktu. Boynu bükük oturdu, beklemeye başladı.

Ve Rango göründü. Aklı başından gitmiş gibiydi. "Djuna! Djuna, affet beni! Delirdim mi nedir. Sana gerçeği söylemedim. Bir arkadaşım, bodrumunda *absent* yapıyor, her öğlen tadına bakıyorduk. Günlerdir, içip duruyorum."

Erkeği affetti. Her zamanki gibi, suçunu bağışlama çabasıyla şöyle düşündü: "Zora'nın gereksinimlerine olan köleliği korkunç; baş kaldırmaya da cesaret edemiyor. Kadında, Rango'yu hep bir eziklik, yetersizlik duygusuyla kıvrandırmak gibi bir yetenek var...ne yaparsa yapsın, hep yeterince yapmadığını, yeterince vermediğini hissediyor, içi suçlulukla dolu...belki bana geldiği zaman olmadık şeylere isyan etmesinin, patlamasının nedeni de bu. Ben onun günah keçisiyim."

İşte Rango'ya böyle bir nefes borusuyla bağlıydı; onun infilaklarına düğümlenmişti. Bir gün belki o da, tıpkı erkek gi-

bi, deneyimin derinliklerine dalabilmek için şiddetin gerekli olduğuna inanacaktı.

Bilinçaltının bu döner sahnelerini, doğamızın denetlediğimiz, neredeyse kökünü kazırcasına dizginlediğimiz kuytularını, bütün membalarını mühürlediğimiz o son, gizli cengelleri kurcalayıp da, bir yaşam akışı bulma umuduyla bu mühürlü pınarları yeniden açtığımız zaman, karşımızda bir öfke seli bulmamız hiç de şaşırtıcı değil.

İçi hiddet dolu Rango da doğanın zehrini bir gayzer gibi fışkırtıyor, sonra da taşkınların, kasırgaların sorumluluğunu üstlenmeyi reddediyordu. Onun öfkeleri şimşekler gibi çakarken, her çakımda Djuna kendi öfkesinden kurtuluyordu.

Ama kıskançlığının kara güneşi, Akdeniz'in güneşini karartıyor, denizin turkuvaz dinginliğini altüst ediyordu.

Bazen Djuna kumsalda tek başına yatar, Rango'nun bedeni aracılığıyla ulaşmaya çalıştığı şeyi anımsamak için kendini zorlardı: onu ilk kez gitarını tıngırdatır, çingeneliğini buram buram yayarken gördüğünde, içinde nelerin uyandığını.

Onun aracılığıyla, saf doğaya uzanmak.

Zaman zaman erkeğin ilk tebessümünü, Maya dünyalarının başlangıcındaki, kadim Kızılderili gülümsemesinin bir yankısı gibi, çok uzaklardan gelen o alaycı gülümsemeyi hatırlardı; dünyanın en yüksek dağlarına, en engin göllerine, en kesif ormanlarına dalmış, patikaları ezmiş çıplak tabanların o topraksı, kaba saba yürüyüşünü.

Erkeği hayal ederken, dünyanın kökenlerine dönüyor, Rango'da avlanan, ilkel ayak seslerinin yankılarını duyuyordu.

En çok da, Rango'nun ona anlattığı öyküleri hatırlıyordu: Bir buzulun tepesinde, bir kayanın üzerinde otururken, dünyanın döndüğünü eliyle tutarcasına hissettiğini ileri sürerdi!

Djuna, muhteşem anılarla dolup taşan bu gözleri, altın

hazinelerini yağmacı İspanyolların ulaşamayacağı göllerin dibine gömen Mayaları görmüş olan gözleri öpmüştü.

Çocukluk masallarındaki Kızılderili prensleri öpmüştü.

Aşkla, arzuyla, çok eski ırkların derinliklerine dalmış, zirvelerin, enginlerin, görkemin ardına düşmüştü.

Ve...çölleri bulmuştu; üstünde akbabaların durmaksızın, canlıyla ölüyü artık ayırmaksızın dönüp durduğu çölleri.

Devrilmiş sütunların, çatlak kubbelerin, mezar taşlarının üzerine tünemiş baykuşların, doğum yapan kadınlar gibi çığlıklar attığı, dilsiz bir kent bulmuştu.

Yanardağların gölgelerinde şenlikler, toplu seks ayinleri, danslar ve gitarlar vardı.

Ama Rango Djuna'yı oraya götürmedi.

O bu aşka sadece vahşi, delice korkularını taşımıştı; Djuna'nın sarıldığı, öptüğü, sahip olduğu şey, bir seraptı. Yürümüş, yürümüştü, ama şenliklere ve müziğe değil, kahkahalara değil; bir Kızılderili yanardağının doğruca yüreğine...

Tuzak, gündüzleri görülebiliyordu.

Tuzak, bir anlamsız, yararsız görevler ağıydı. Djuna gözlerini açar açmaz, olanca çıplaklığıyla Zora'yı görüyordu; yatakta, solgun yüzü, her şeye çocukça bir beceriksizlikle dokunan yumuşak, gevşek elleriyle. Hedefi ıskalayan, tuttuğu şeyi düşüren, bir kapı tokmağıyla boğuşan, normal olamayacak bir yavaşlık ve muğlaklıkla hareket eden, titrek, güvensiz devinimleri yüzünden bir elbiseyi ancak iki saatte giyebilen Zora.

Djuna'nın, bu ağlamaklı sese, dağınık bedene ve şirret bakışlara, sırf acıma uyandırmak için bürünülmüş bir kostüm olan yırtık pırtık giysilere, taramaya bile üşendiği donuk saçlara, alttaki kanın durgunluktan kokuştuğu o ölü deriye duyduğu tiksintiyi örtbas etmek, bilhassa kendi gözlerinden gizlemek için kullandığı peçe, merhametti.

Zora'nın niyetini anlayan biri, irkilir, ondan kaçardı. Djuna onun sık sık, yarı uyuklar yarı sayıklar durumda, tekdüze bir sesle, durmaksızın yakındığını, başına gelenler yüzünden doktorları, dünyayı, Rango'yu, kendini, dostlarını suçladığını duyuyordu.

Soğumak, kaçmak. Salt eylemlerle değil, düşüncelerle de suç işlenir. Tuzak şimdi öyle kaba saba, aleni, boğucu bir hal almıştı ki, Djuna her gün Zora'nın ölmesi için dua eder olmuştu. Yararsız bir hayat; yiyeceği, sadakati, hizmeti hırsla kapıp karşılığında hiç ama hiçbir şey vermemek. Sadece zehir, haset ve boğazlayıcı bir zorbalık üreten, bomboş bir yaşam.

Kadın ölürse, Rango'nun hayatı yeniden şahlanacaktı; güçlü, zinde bedeniyle, onu dünyanın her köşesine koşturacak hayal gücüyle bir ateşti o. En kötü anlarında bile, içinde yanan bir ateş vardı. Zora'nın içiyse donmuş, buz kesmişti. Bir tek zihni faaldi; harıl harıl çarpıtıyor, çamur atıyor, suçluyordu.

İçinde kalan tek canlı, bir gösteri sanatçısıydı: "Yaralarıma bakın. Neler çektiğimi görün. Beni sevin."

Ama böylesi nedenlerle birine sevgi duyulmaz.

Kapandan kaçmak olanaksız. Djuna Zora'nın sarı yüzüyle, yüreksizliğiyle ilgili kâbuslar görüyor. Erkenden uyanıyor, özel bir ekmek, özel bir et, özel bir sebze almak için pazara yollanıyor. Göğüs röntgenleri için doktordan randevu alındı, çünkü Zora'nın bu haftaki iddiası, vereme yakalandığı. Bu-

nun için harcanan saatlerin ardından, ellerine sadece doktorun şu sözleri geçti: "Hiçbir sorun yok. Sadece isterik şikâyetler. Onu aslında bir ruh doktoruna götürmeliydiniz."

Sonra, rehineciye gidiliyor, çünkü ötekinin, hani şu gereksiz, dramatik kanser testini yapan doktorun parası ödenmeli. Djuna'nın aylık geliri çoktan suyunu çekti.

Kaçış yok. Gün daha doğar doğmaz ufalanıyor. Djuna'nın görüp göreceği tek ağaç, hastane bahçesindeki şu kansız ağaç.

Yararsız, beyhude fedakârlık sadece hüzün verir.

Günün kendisi bir tuzak, ama Djuna karşı çıkmayı göze alamıyor. Rango'yla geçireceği o yarım-geceyi istiyorsa, ona ulaşabileceği tek patika, bu. Günün sonunda onu erkeğin ateşli öpücükleri bekliyor...yoğun duyguları, cinsel isteği, omzundan alacağı aç ısırıklar, bedeni sarsan zevk titreşimleri; yabanıl kökenlerine dönen erkekle kadının gırtlaktan gelen iniltileri...

Kimileyin, soyunmaya bile vakit yok. Bazen de doyum isteyerek, şakacıktan erteleniyor, coşkuyu, cinneti artırıyor. Günün cürufu yakılıp kül ediliyor.

Djuna gündüzleri, "Kaçmak zorundayım. Rango'yu seçilmiş eziyetiyle baş başa bırakmalıyım," diye düşündüğünde, işte bu yangın ânının hatırası, elini kolunu bağlayıveriyor.

Rango karısının çürüyüşüne nasıl hayranlık besleyebilir – asil bir intihar bile değil; yavaş yavaş ölme, diğerlerini de kendisiyle birlikte sürükleme takıntısı; kararlı, inatçı bir saplantı. Çirkin ve iblisçe bir yaşam. Bir tabağı yıkamaya kalkışsa, şikâyet ediyor. Bir düğmeyi dikse, feryat ediyor.

Bunlar Djuna'nın sadece aklından geçenler ve bunların bile bedelini ödemek zorunda. Zora, bulmak için tam bir saat taban teptiğim şu ekmeği al, ama seni beslemeyecek, çünkü için tıka basa zehir dolu. Bana ilk sözlerin öyle ikiyüzlüy-

dü ki...dualarının kabul olması, Rango'nun hayatına giren kadın ben olduğum için şükretmelerin filan... Evet, haklısın, zira şefkat ağına benden daha kolay yakalanabilecek birini bulamazdın. Sana, senin bana asla davranmayacağın biçimde davranacağımı biliyordun. Seni kendi yerime koymaya çalıştım, beceremedim. Çünkü benim yerimde olsaydın, alabildiğine gaddar davranırdın, biliyorum.

Mavnaya dönerken yeni mumlar satın aldı, bir de üzerine uzanabilecekleri bir koyun postu; Rango herkes gibi yatakta uyumayı çok 'burjuva' buluyor, onlar da yerde yatıyordu. Belki bu kürk, Eskimoların yatağı, işlerini görürdü.

Rango gelince, bir marul yaprağına bakan bir aslan gibi, mumları ve postu süzdü. Ama üzerine uzanınca bronz şehveti kabardı, böylece bu ilkel şilte, mağaralardaki yaşama yaraşır bir biçimde hayırlanmış oldu.

Bu saatte çocuklar masallarını okuyorlar; Rango'yla Djuna'yı mucizelere, imkânsıza inandıran peri masallarını. Rango hep çalışmanın, sorumlulukların olmadığı bir hayat hayal etmişti. Djuna arzudan ve özgürlükten oluşan bir hayat istemişti; konfor, rehavet değil mucizevi olayların kesintisizliği, lüks değil güzellik, güvenlik değil doyum, kusursuzluk değil, tıpkı bunun gibi kusursuz bir an...ama bir karabasan gibi aralarına sızmayı bekleyen Zora'nın olmadığı bir yaşam.

Djuna, tuzaktan kurtulmak için ilk sıçrayışı yapanın Rango olacağını hiç beklemiyordu. Hamle beklenmedik bir biçimde, bir gece yarısı, tam ayrılmak üzerelerken geldi. Erkeğin sesi, sarıp sarmalayan okşayışların sisini deldi: "Bencil bir yaşam sürüyoruz. Dünyada neler olup bitiyor...bizim de katkıda bulunmamız gerekirdi. Sen de tıpkı şu sanatçılar gibisin, o koca ışıldaklarını gökyüzüne çevirmişsin, bunca şeyin olup bittiği yeryüzüne değil. Dışarıda bir devrim gerçekleşiyor ve ben yardım etmek istiyorum."

Djuna'ya kalırsa dünyanın da devrimin de Rango'ya ihtiyacı yoktu; ne Rango'ya ne de onun şu bohem disiplinsizliğine, kırmızı şarap tutkusuna, tembelliğine. Ama Zora'nın zulümleri, erkeği arayışlara itiyordu. Ölmek isteyen bir kadınla, yaşamak isteyen bir kadının arasına sıkışmıştı! İki benliği arasındaki gerilimi hissetmemek için de, kadınları karıştırmayı, birbirinin içinde eritmeyi denemişti. Tek derdi, kendi gönlünü rahatlamaktı. Zora'nın bencil yırtıcılığını da, Djuna'nın zihinleri okuma yeteneğini de göz ardı etmiş, ittifak girişimi tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştı.

Şimdi de onu hiç ilgilendirmeyen, kişisel olmayan bir amaç uğruna hayatını tehlikeye atmaya sürükleniyordu.

Djuna sustu. Erkeğin yüzüne baktı; çaresizliğini ele veren, mutsuz, yaralı ağzını gördü. Sımsıkı yummuştu dudaklarını, ağlamamaya çalışan kadınlar gibi. O aslan kafasıyla uyuşmayan, bir çocuğun küçük, incinebilir ağzı; Djuna'yı hoş görmeye, göz yummaya iten bu ağız.

Sokağın köşesinde ayrılırken, içlerinden biri uzun bir yolculuğa çıkıyormuşçasına, hararetle öpüştüler. Bir dilenci kemanını çalmaya başladı, sonra durdu; onları bir daha hiç görüşemeyecek iki âşık sanmıştı.

Djuna uzaklaşırken kan kulaklarında zonkluyordu; Rango'dan bir önseziyle kopan bedeni, saçlardan ayrılan saçlar, çözülen eller, son öpücüğe karşı kapanan, büzülen dudaklar ve erkeğini çok daha talepkâr bir metrese teslim etmek: devrime.

Dünya hızla dönüyordu. Kadınlar aşk tuzağından silkinip kurtulamaz, oysa erkekler kurtulur; onların ilgilenmesi gereken savaşları, devrimleri vardır. Şimdi neler olacaktı? Djuna biliyordu. Beş sayfalık bir belgeyi imzalıyor, ince, can acıtacak kadar titiz soruları yanıtlıyordun. Partinin soru formunu görmüştü. Kişi, karısı ya da kocasının devrime inanıp inan-

madığını bile belirtmek, her şeyi açıklamak zorundaydı. Rango sayfaları ağır ağır dolduracak, o asabi, yuvarlanan, meyilli el yazısıyla yanıtlayacaktı. Her şeyi. Büyük bir olasılıkla karısının sakat olduğunu belirtecekti, ama parti bir metrese göz yumamazdı.

Sonra, birden dünya dönmeyi kesti, kan da kulaklarda zonklamayı. Her şey ölümcül bir kıpırtısızlıkla kalakaldı, çünkü tehlikeyi anımsamıştı... Rango'nun bir arkadaşı, şakağında bir kurşun deliğiyle bulunmuştu – buluştukları kafenin yakınında. Rango, Guatemala'da devrim için çalışan birinin hikâyesini anlattı: yarıya kadar su dolu bir hücreye kapatılan, bacakları çürüyüp lime lime dökülünceye, gözleri apak kesilinceye kadar orada tutulan adamı.

Ertesi akşam Rango gecikti. Djuna onun oldu bitti geciktiğini unuttu. Şöyle düşündü: Bütün belgeleri imzalattılar, sonra da bir parti üyesinin bir metres sahibi olamayacağını söylediler.

Saat dokuz. Djuna hiçbir şey yemedi. Yağmur yağıyor. Arkadaşları kafeye geliyor, biraz sohbet ettikten sonra, gidiyorlar. Korku, endişe yüzünden zaman geçmek bilmiyor. Hep böyle mi olacaktı: Bekleyecek, Rango'nun hâlâ sağ olup olmadığını bilmeksizin bekleyecek miydi? Fark edilmesi, teşhis edilmesi öyle kolaydı ki erkeğin. Bir yabancı, esmer ten, gür saçlar; bir polisin tam da bir devrimciden beklediği bir görüntü.

Rango'nun başına ne gelmişti? Djuna bir gazete aldı. Erkek bir keresinde şöyle demişti: "Bir gün gazeteyi aldım ve baş sayfada en yakın dostumun resmini gördüm; bir gece önce öldürülmüştü."

Onlara da aynen böyle olacaktı. Rango onu, dün gece sokağın köşesinde öptüğü gibi öpecek, çalmakta olan keman tam o anda susacak ve o gece...

İçgüdülerini yokladı. Hayır, Rango ölmemişti.

İçinden kiliseye gitmek geçti, ama bu da yasaktı. Umutsuzluk yasaktı. Zaman kayıtsızlık, duygusuzluk zamanıydı.

Rango'nun, Gauguin'in annesine duyduğu hayranlık, Djuna'nın içini kıskançlıkla dolduruyordu; bu Güney Amerikalı kahraman kadın, devrimlerde savaşmış ve partiye ihanet eden kocasını kendi eliyle vurmuştu.

Djuna kilisenin önünden geçerken durdu, içeriye girdi. Dua edemezdi, çünkü kendini bir devrimciye yaraşır bir eşe dönüştürmeye çalışıyor, bunun için yoğun bir çaba harcıyordu. Ama Tanrı'yla arasında hep mizahi, mahrem bir suç ortaklığı hissetmişti. Tanrı'nın onun en ters, en olmadık davranışlarına bile alayla sırıttığını hissederdi. O çelişkileri görebilir, müsamaha gösterebilirdi. Djuna çoğu mahkeme tarafından suçlu bulunsa bile, onların arasında bir antlaşma vardı. Tıpkı Paris'in polisleriyle arasındaki dostane ilişki gibi.

Hah, işte Rango ona doğru geliyor! (Tanrı'yla arasındaki antlaşmanın sağlamlığını görüyor musunuz; herkesin, artık bu kadarına cüret edemez, dediği dileklerini bile gerçekleştiriyordu Djuna'nın!)

Rango hastalanmıştı. Hayır, kâğıtları imzalamamıştı. Uyuyakalmıştı. Yarın. *Mañana.*

Ah, Djuna bu Latin tanrıyı nasıl unutmuştu: *Mañana.*

Cafe Martiniquaise mavnanın yakınında; Rango ile Djuna oturmuş kahve içiyorlar.

İçerisi dumanla, sesler, yüzlerle kesifleşmiş; bu kalın perde yekpare, yankılı bir dalga gibi kabarıp alçalmakta, ara ara onları kaplayıp kundaklamakta; bazen de, yatışmışçasına geri çekiliyor, ama hemen ardından, sesleri kuşatmak amacıyla bir hışım geri dönüyor – daha da gürültücü, daha da baskın.

Işıkların ve gölgelerin erittiği, çözdüğü, içkinin de dış çizgilerini bulanıklaştırdığı bu yüzler gelgiti Djuna için hep bir muammaydı. Oysa Rango hemencecik sıralardı: "Şuradaki bir pezevenk, ilerideki de bir boksör. Karşı masada bir uyuşturucu bağımlısı var."

İçeriye Rango'nun iki arkadaşı girdi; eller cepte, ağır gözkapakları camsı gözlerini yarı örtmüş. Gevşek bir selam verdiler. Gözlerinin altında koyu mor gölgeler vardı. "Dostlarımı uyuşturucu yüzünden böyle hızla dağılırken, hatta ölürken görmek beni ürkütüyor," dedi Rango. "Bu tür bir yaşam artık beni hiç çekmiyor."

"Daha önce yıkım seni çekiyordu, öyle değil mi?"

"Evet," dedi erkek, "ama tam değil. Gençken, memlekette en bayıldığım şey sağlık, fiziksel enerji ve zindelikti. Ancak daha sonra burada, Paris'te şairler bana hayata değer vermemeyi öğrettiler...dengesizliğin, hırçınlığın daha romantik, başkaldırının ve sıradan bir yaşamla yetinmektense ölmenin daha soylu olduğunu... İşte bunlar bana artık cazip gelmiyor. Yaşamak istiyorum. O, gerçek ben değilmişim demek. Zora senin beni değiştirdiğini söylüyor, ancak ne söyledin ya da yaptın da bunu başardın, bilemiyorum...aklıma hiçbir şey gelmiyor. Ama ne zaman birlikte olsak, içimi bir şeyler yapma, büyük bir şey başarma hırsı kaplıyor. Bu edebi klişeye artık inanmıyorum: hoyrat, tehlikeli, yıkıcı yaşamanın romantik güzelliğine filan."

Djuna alayla düşündü: Bir asinin doğumuna katkıda bulunacağım aklıma bile gelmezdi. Oysa Rango sayesinde ken-

disi de değişmemiş miydi? Onun çingene tavırlarından, kayıtsızlığından, bohem savrukluğundan bir şeyler kapmıştı. Dağınık giysilerin, sağa sola saçılmış sigara küllerinin, soyunmadan yatağa girip öylece uyumanın, aylaklığın, zaman kavramını unutmanın başıboşluğuna onunla birlikte savrulmuştu... Bir kaos ve ayışığı ülkesi. Oradan hoşlanmıştı. Oraya, yeryüzünün rahmine özgü bir atmosfer egemendi; bilincin uzanamadığı, doyurulmamış arzuların trajik yanlarını aydınlatmayı beceremediği bir yöre. Karanlıkta, kaosta, ılıklıkta, insan unutuyordu...Ve o sessizlik. Djuna en çok oradaki sessizliğe bayılmıştı. Bedenin, duyuların, içgüdülerin çok daha uyanık, keskin ve duyarlı olduğu, çok daha kokulu, rayihalı, esritici bir yaşam sürdükleri; şiddetli çarpışmaları, volkansı ateş, şehvet ve zevk patlamalarını değil, düşünceleri, sözcükleri, incelikli soyutlamaları, duyguların matematiğini uyaran bir sessizlik.

Ama işte, Rango harekete geçmek, bu diyardan kurtulmak istiyordu. Djuna'nın aklını başından alan gitara, vaat edilen çingene ziyaretlerine, kadını alıştırdığı sabah uykularına artık vakit yoktu...erkeğin o sorumlulukları fırlatıp atma sanatını, ben-merkezciliğini, pervasızlığını Djuna'nın da benimsemesine, uygulamasına vakit yoktu...

Kafede otururlarken, erkek eski yaşamına lanetler savurdu. Ziyan edilen saatlere, boşa harcanan enerjilere, heba edilen yıllara ölesiye pişmandı. Daha sofu, daha sade bir yaşam istiyordu; eyleme geçmek ve başarıyla tamamlamak istiyordu.

Djuna ansızın yakıcı yaşlarla dolan gözlerini önündeki kahveye dikti; ironik gözyaşları teni çok daha şiddetli dağlar. Rango'da, kendisinin dışında, kendisiyle ilintisiz bir amaca hizmet etme sevdası uyandırdığı için ağlıyordu; zaten sırf Zora için yaşamış ve Djuna'ya kendisinden çok az, çok küçük bir parçayı vermiş olan adama, şimdi de başkaları için yaşa-

masını öğütlüyordu! O ilkel, topraksı karanlıkta öylesine yaklaştıkları, tenleri, saçları, bedenleri arasındaki manyetik çekimde öylesine kaynaştıkları halde, hayalleri, yaşama bakış açıları, yaklaşımları hiçbir noktada, bir kez olsun birbirine değmediği için ağlıyordu. Yaşamın neden olduğu ve mutlak birleşmeyi engelleyen bütün o yerinden oynatmalara, sayısız kırık-çıkığa ağlıyordu.

Rango anlamadı.

Fikirler diyarında o hep kıpır kıpır, sabırsız, telaşlıydı; yakalanmaktan korkan yabani bir hayvan gibi. Çiftliğinde atların, boğaların nasıl yakalanıp ağıla tıkıldığını pek çok kez anlatmıştı. Bu mücadeledeki vahşete, şiddete bayılıyordu. Onun için incelemek, anlamak, yorumlamak tam anlamıyla bir yakalama, ağıla tıkma savaşımı, kuşkuyla, tedbirle yaklaşılacak bir eylemdi.

Oysa şu an, Djuna onun saçının kokusunu içine çekmekteydi. Şu an, tenleri, etleri arasında bir akım, bu iki tezat rengin, ağırlığın, niteliğin, kokunun uyumunda bir elektrik cereyanı vardı. Bu erkeğe özgü her şey keskin, hoyrattı. Onlar, tıpkı dostlarının dediği gibi, Othello ile Desdemona idiler.

Mañana, partiye üye olacaktı Rango.

Kanatlarını yitirdiğin zaman, diye düşündü Djuna, işte böyle yaşarsın. Rango'nun arkadaşlarıyla yapacağı toplantı için mumlar satın alırsın, ama bu mumlar seni keyiflendire-

cek bir ışık yaymaz, çünkü bu işi inanarak, isteyerek yapmıyorsun.

Hüzün Djuna'yı asla ağırlaştırmaz, onu dansta, havada burgular çizer, hava birikintilerini alt üst ederken yakalardı: tıpkı bir kuşa fırlatılan, fakat onu yere indirmeyen, sadece kanat çırpışlarını güçlendiren bir ok gibi.

Bildik, gündelik yaşama inmekte her geçen gün biraz daha zorlanıyordu, çünkü acı, avcının oku yeryüzünden, topraktan geliyordu, dolayısıyla güvenli bir mesafeden uçmak giderek daha da elzem oluyordu.

Yeni tehlikelere karşı şimdi onun tek savunma aracı, hareketliliğiydi. Devinim halindeyken vurulman, isabet alman, hatta yaralanman daha güçtür. Djuna göçebelerin en temel düsturunu benimsemişti.

"Bu akşam mavnayı bir toplantıya hazırla," dedi Rango. "İdeal bir buluşma yeri. Ne polise bülbül gibi şakıyacak kapıcılar, ne de komşular..."

Bütün belgeleri imzalamıştı. Artık daha dikkatli olmak zorundaydılar.

Mavna da çok daha yararlı bir hale getirilmeliydi.

Şimdi, yaşanabilecek iki diyar vardı. (Dünyasal yaşama, dünya faaliyetlerine, olasılıklara adım atarken, esrikliğimi sürdürmemi sağlayacak o gizli uyuşturucuya, yani aşka mı güveniyorum? Yolda yürürken, yaklaştığını hissediyorum. Tuhaf, yadırgatıcı bir duygu bu; sarhoşluk gibi. Beni devasa bir dalgaymışçasına sokağın ortasında yakalayıveriyor, damarlarıma bir uyuşma yayılıyor – olağanüstü bir uyuşukluk. Onu gücünden, beni havalandırma, ayaklarımı yerden kesme biçiminden tanıyorum. Sabah ayrıldığım soğuk oda, iç karartıcı çarşaflar, kül dolu ocak, bardağın dibindeki ekşi şarap, hepsi Rango'ya duyduğum aşkın tazyikiyle ışıldıyor. Sanki sokağın üstünde uçmayı öğrendim ve bir anlığına da olsa bana bir

güç bağışlandı; her rengi daha yoğun, her okşayışı daha içe işleyici, her ânı daha muhteşem kılma yetisi verildi...Ama korkum yüzünden bunun uzun sürmeyeceğini biliyorum. Bu, aşk denen ihsana, o lütufa erişme hali – kimilerinin şarapla, kimilerinin de dualarla, oruçlarla ulaştığı. Evet bir vecit ânı, ama kişiyi bu ruh halinden çıkaranın ne olduğunu bilmiyorum. Tehlike, alçaktan uçmakta yatıyor; uyanmakta.) Şimdi, Rango dünyada faaliyet göstermek zorunda olduğu için, Djuna da daha alçaktan uçmaya başlamıştı. Politikanın havası toz doluydu. İnsanlar gözlerini gezegenlere dikmişti, oysa bu gereksiz bir yolculuktu; soluk almanın, yürümenin, görmenin belli bir yolu vardı, buysa insanoğlunu uzaya, şeffaflığa taşıyabilirdi. (Kendilerini, özlerini aşan oyunların olağandışı parıltısı...yıldızlı benliklerinin oyunları, insanların gözünü kamaştırıyor.)

Ateşi beslemek için odun aldı. Mavnayı silip süpürdü. Yatağı ve şarap fıçısını ortadan kaldırdı.

Rango köprünün üzerinde bekliyordu; yeni gelenleri mavnaya yönlendirecekti.

Guatemalalılar yavaş yavaş sökün ettiler. Daha esmer, Kızılderili kanlılar bir Kızılderili suskunluğu içinde; daha soluk, İspanyol kanlılar tipik İspanyol çenebazlığıyla. Ama mavna, gıcırdayan ahşap, eski devrimcilerin ilk buluşma yerlerini andıran geniş oda, uzayan gölgeler, ırmağın sesleri, zincirler, kürekler, köprüden gelen rahatsız edici ışıklar, geçen mavnaların neden olduğu yalpalamalar her iki grubu da ürküttü, sindirdi. Ortam, işbirlikçiler için fazla çığırtkandı. Bazen hayat romanı da, piyesi de aşar. Bu da o anlardan biriydi. Sahne, dekor, istediklerinden çok daha dramatikti. Şaşkın, tedirgin durakladılar.

Rango hâlâ gelmemişti. Köprüde, gecikenleri beklemekteydi.

Djuna ne yapacağını bilemiyordu. Bu rolde esinlenebileceği, emsal alabileceği bir kaynak yoktu. Kibarlık ya da sudan sohbetler yakışık almayacaktı. Ocaktaki ateşi besledi, gözcülüğüyle canlandırabilirmiş gibi gözlerini alevlere dikti.

Kanatlarını yitirirsen ve kimliksiz olmak için Paris'in en ucuz dükkânından, koyu renk bir takım elbise alırsan, küpelerini kaldırıp atar, tırnağındaki ojeyi silersen... benliğinden vazgeçtiğini, kendini yüce bir davaya adadığını sergilemeyi umarken, kendini içtenlikten uzak, zorlama bir oyuncu olarak bulursun, çünkü dönüşümün, sırf bir parti üyesine beslediğin aşkın hatırına, bir mucize gibi gerçekleşivermesini bekliyorsun...

Rol yaptığımı biliyorlar.

Djuna sessizliği böyle yorumluyor.

Ona kalırsa şu an yargılanıyor, mahkûm ediliyordu. Oradaki tek kadındı; onlar da zaten sadece bir kadın olduğu, devrime değil aşka düğümlendiği için orada olduğunu biliyorlardı.

Sonra Rango göründü; soluk soluğa, kaygılı: "Toplantı olmayacak. Dağılmamız emredildi. Açıklama yok."

Çekip gidecekleri için rahatlamışlardı. Sessizce ayrıldılar. Djuna'ya bakmadılar.

Rango ile Djuna baş başa kaldı.

"Polis *arkadaşın* merdivenin başında nöbetteydi," dedi Rango. "Bir serserinin ölüsü bulunmuş. Guatemalalıları görünce, kimliklerini filan sormaya başladı. Riske girmek istemedim."

Mavnanın iyi bir buluşma yeri olacağını düşünerek ilk hatasını yapmıştı. Ekibin başı onu azarlamış, 'romantik' olmakla suçlamıştı... "Senden de haberdar. Üye olup olmadığını sordu. Doğruyu söylemek zorunda kaldım."

"Evrakları imzalayayım mı?" diye sordu Djuna; sesinde öyle çocuksu bir uysallık vardı ki, Rango duygulandı.

"Sırf benim hatırıma yaparsan, doğru olmaz. Kendin için yapmalısın."

"Ah, kendim için. Neye inandığımı biliyorsun. Bugün dünya köksüz; başlarını toprağa gömmüş ağaçlarla dolu bir orman gibi...kökler havada deli gibi çırpınıyor, hızla kuruyor. Tek çare, iki kişilik bir dünyayla yeniden başlamak; iki sayısında kusursuzluk umudu var, bu umut giderek herkese, her şeye yayılabilir...Ama işe temelden başlanmalı; erkekle kadının ilişkisinden."

"Sana bazı kitaplar vereceğim; okuman, incelemen için."

Rango'nun yeni felsefesi, Zora'ya duyduğu aşırı düşkünlüğü, köleliğini etkileyecek miydi; kadına yeni gözlerle bakabilecek, bencilliğinin, bu kadar kendine dönük olmasının yol açtığı hasarı, bu tavrın düpedüz bir suç olduğunu görebilecek miydi? Ona da şöyle diyebilecek miydi: Dünyada senin o küçük ağrılarından çok daha önemli şeyler var! Parti insanlardan özel yaşamlarını unutmasını bekliyordu. Peki, Rango'nun özel yaşamı, Djuna'nın değiştirmeyi beceremediği o hayat değişecek miydi? Erkek kafa karışıklıklarından, yanılgılarından silkinmeyi becerecek miydi?

Djuna umutluydu. Okumaya, incelemeye başladı. Bu yeni felsefeyle, kendisinin Rango'ya epeydir, boşu boşuna açıklamaya çalıştığı şey arasındaki benzerlikleri, ortak noktaları not etti.

Örneğin, romantik, pervasız, akılsız bir biçimde ölmek

parti tarafından onaylanmıyordu. İsraf. Düzensizlik. Disiplinsizlik de öyle. Parti bir tür kayıtsızlık, bir zırh öğretisi geliştirmişti; bir davranış ve düşünce biçimi.

Djuna yavaş yavaş felsefenin özüyle değilse de sonuçlarıyla uyum sağladı, katı dogmaları görmezden geldi.

Öz, inşaydı. Bunu kaba hatlarıyla benimseyebilirdi, çünkü Djuna'nın yıkıma ve kötümserliğe karşı verdiği o tutkulu mücadeleyle uyuşuyordu.

Zora'nın moral bozucu, yok edici etkisine direnir, karşı çıkarken yalnız değildi artık.

Belki de tuzağın kapağı azıcık aralanıyordu; beklenmedik bir yöne doğru.

Rango Djuna için yapamadığı şeyi (çünkü Djuna onun zevkini, bencilliğini, şehvetini doyuran metresiydi, bu da suçluluk duymasına neden oluyordu), parti için, geniş, isimsiz bir kitle için yapabilirdi.

Tuzak, olanaksıza saplanıp kalmaktı. Kızgınlık yerine, Zora'yı değiştirmek; usul usul boğulmak yerine, Rango'yu değiştirmek.

Tek başına tutku, erkeği bir bütün yapamamıştı. Ama onu dünyaya yararlı olacak kadar bütünleştirmeyi başarmıştı.

Mavna Rango'nun yoldaşları için buluşma yeri olamayınca, ansızın tam karşıtına dönüştü: bir cennet arayan hayalciler için bir sığınağa. Paris'in havası acılaştıkça, kopuşlar, ayrılıklar arttıkça, siyasi zıtlaşmalar, tehlikeler, korkular bastırdıkça, hayalciler de kendilerini mavnaya o kadar sık atar oldular; yeni bir tufana karşı hazırda bekleyen Nuh'un Gemisi'ymiş gibi.

O artık iki kişilik bir yolculuğun gizli gemisi değildi. Tek hücreli geceler bitmişti. Rango sadece geçerken uğrayan bir ziyaretçi-âşıktı.

Aralarındaki kopuş bir anda, olanca çıplaklığıyla dikilivermişti karşılarına: Rango toplantılara katılır, kafelerde hararet-

li hararetli konuşurken, değiştirmenin, eğitmenin, örgütlemenin peşinde koşar, yoksullarla, sanatçılarla düşüp kalkarken, Djuna'nın dostları hırsla, tutkuyla yapıştıkları estetiği, insan yaratıcılığını, kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğuna inandıkları değerleri taşıyorlardı mavnaya

Rango ise hoşgörüsüzlük, kişisel fedakârlık öyküleri getiriyordu: Ramon tam dört yıldır karısından, çocuğundan uzakta, Guatemala'da çalışmaktaydı. Paris'teki karısı amansız bir hastalığa yakalanınca, Ramon oradaki görevlerini bırakıp gelmeye niyetlendi – ne pahasına olursa olsun. "Sırf karısıyla çocuğunun ona ihtiyacı var diye, partiye sadakatini unutan bir adamı aklın alıyor mu...iki kişinin uğruna, belki milyonlarca insanın iyiliğine sırt çevirmeye hazır birini?"

"Rango, sen de olsan aynısını yapardın, biliyorsun. Zora için aynen bunu yapmadın mı? Tam yirmi yıl boyunca bütün gücünü, enerjini tek bir kişiye adadın; oysa çok daha yüce şeyler yapabilirdin..."

Bir başka gün erkek geldi, onun kollarına sığındı; midesi bulanıyordu, bütün gece kustu, ancak gün doğarken bitkin, ateşler içinde itiraf etti: Bir haini tutuklamak zorunda kalmışlardı. Rango'nun bir arkadaşıydı. Ekip onu yargılamaya mecburdu; sorgulama görevini Rango'ya verdiler. Adam gerçekte bir hain değildi. Sadece zayıftı. Ailesine bakabilmek için paraya gereksinimi vardı. Parti için bedavaya çalışmaktan bıkmıştı. Bir erkek görev gereği uzaklardayken ailesinin, çoluk çocuğunun nasıl geçineceği partinin umurunda bile değildi. Adam bütün hayatını partiye vermiş ve şimdi, kırk yaşında, gücü tükenmişti. Elçilikteki iyi bir işin cazibesine kapılmıştı. Başta, bu konumunu parti yararına kullanmaya niyetliydi. Fakat bir süre sonra tehlikeden yılmış, yardımcı olmayı kesmişti... Rango'nun vazifesi onu yeniden partiye teslim olmaya zorlamaktı. İşte bunu midesi kaldırmamıştı. Bu onun ilk ce-

zalandırma eylemiydi; gaddar, çetin bir görev. Tam bir hafta uyuyamadı, adamın olup biteni anlatırken yüzünde beliren ifade gözünün önünden gitmiyor, yinelediği sözcükleri unutamıyordu: yoruldum, çok yorgunum, kırkımda tükendim, defalarca hapse girdim, çok sıkıntı çektim, artık kaldıramıyorum. On yedi yaşından beri partideydi, yararlı, yürekli bir üyeydi, ama artık takati kesilmişti.

Her gün buna benzer bir öyküyle çıkageliyordu. Çelişkiler fazlasıyla artınca, içiyordu. Oysa Djuna'nın böyle bir kaçış yolu yoktu. Öyküler içini yakınca, canını acıtınca, o da sırtını dönüyor, yeniden hayallere sığınıyordu, tıpkı çocukken yaptığı gibi. İdmanlı gözlerin görebileceği bir başka dünya vardı; girmesi, yerleşmesi daha kolay olan, salt üyeliğe kabul edilmiş olanların alındığı bir başka oda.

(Ruh halleri, denize, enginliğe ve derinliğe ulaşan yolu bulan ırmaklar gibi akıyor. Bu dünyada ırmak, akışın ta kendisi; kesintisiz akışının sırrı dalgalarının uyuşturucu ritminde, çağıltısının sürekliliğinde. Aşk iki kişilik bir deliliktir; aşk, insanların bir'liğe ulaştığı kristaldir. İşte Djuna'nın imgelemindeki bu dünyada, Rango kendini bir aşk rüyasına, sadece iki sâkini olan bir kente kaptırmayı becerebiliyor. Gerçek dünyada ise, Rango'nun botları öyle ağır, öyle sağlam ki, Minator'un, o boğa başlı, insan bedenli mitolojik yaratığın demir toynaklarına benziyor – başı göklerde ama toynakları savaş meydanlarını dövmek zorunda.)

Gerçeklikten kaçmayı sağlayan ilaçlar var...sergilediği acımasızlık gösterisi yüzünden kusup duran, ama Djuna'nın duygularına karşı alabildiğine haşin olan Rango'dan, onun hoyratlığından kaçmayı sağlayan uyuşturucular. Rango doğru davranma adına, kendi duygusallığına da, insana özgü zaaflara da öfke duymak zorunda olduğuna inanıyor. Ama öylesine kör ki, Djuna'nın yana çevirdiği yüzüne kızıyor, onun

dehşetten kaçma, sıvışma çabalarına öfkeyle saldırıyor. İçiyor, ancak *bunun* bir tuzağın sonsuzluğa açılan kapağı, acıyı defetmek için başvurulabilecek en bayağı çare olduğunu göremiyor... Oysa Djuna'nın astronomi yolculuklarına, mavnada barındırdığı sanatçı dostlarıyla birlikte kurdukları hayallere, gerçekliği katlanabilir bir şeye dönüştürmek için başvurdukları bu uyuşturucu türüne karşı acımasız...

"Bana göre asıl çılgın, tehlikeli olan, çelişkilerle dolup taşan şey, dünya tarihi," dedi Djuna.

"Guatemala'da," dedi Rango, dudaklarında Djuna'nın hiç hoşlanmadığı o alaycı kıvrılışla, "delileri ırmağın kıyısına getirip suya sokarlar, bu da onları iyileştirir. Senin deliler düzelmezse, yerde bir delik açıp suya batıralım."

"Ben de onlarla birlikte batabilirim, biliyorsun."

Rıhtımda yürürken, bir ağacın altında oturan bir serseri gördüler; başında İskoç kepi, sırtında ekose bir şal, elinde kıvrık bir pipo.

Rango kusursuzca taklit ettiği İskoç aksanıyla sordu: "Pekâlâ, nerden geliyorsun bakalım dostum?"

Ama serseri hayret dolu gözlerini ona dikti, mükemmel bir Montmartre Fransızca'sıyla şöyle dedi: "*Mon Dieu*, ben yabancı değilim, bayım. Bunu da nerden çıkardınız?"

"Kep, sonra şu şal," dedi Rango.

"Ah, onlar mı..sık sık Opéra Comique'in çöp bidonunu karıştırırım, bunları buldum. Bir tek bunu takabildim, anlı-

yor musunuz, ötekiler fazla şatafatlıydı, çoğu da oldukça edepsizdi."

Sonra cebinden İskoç işi, grisi solmuş, tüylü bir para kesesi çıkardı; şu bele takılanlardan. "Bunun ne işe yaradığını söyleyebilir misiniz?"

Rango güldü: "O bir peruk. Sürekli etek giymek, İskoçya'da farklı bir kellik türü yarattı da. Sakın kaybetme, bir gün işine yarayabilir..."

Sabina tabanlarını iyice yere basarak yürüyor, bu da ağır bedenine şu çok eski zamanlardaki suculara, sakalara özgü, dengeli bir salınınım veriyordu.

Djuna onunla Rango'nun aynı hamurdan yoğrulduğunu görüyor, belki de birbirlerine âşık olurlar, diye düşünüyordu. Rango'yla vedalaştığı, onu Sabina'ya teslim ettiği bir sahne düşledi; siyah saçları kadının dolgun, düz saçlarına karışmış, erkeğin yanık-toprak tenine karşı kadının akkor haline gelmiş altın teni; kadının güçlü, köylü parmaklarına dolanmış kuru, kaba saba elleri, onunkileri bastıran, gür kahkahaları; Kızılderili kurnazlığına karşılık kadının labirentli Yahudi zihni. Birbirlerinin ateşli, kaotik iklimini bir bakışta fark edecek, birbirlerinin kollarına atılacaklardı.

Djuna kehanetlerinin çıkmadığını görünce şaşırdı. Rango Sabina'nın yoğunluğundan, şiddetinden ürküp kaçtı. Tanışırken, tepeden tırnağa silahlı iki savaşçı gibi birbirlerinin karşısına dikildiler; Rango'nun teslim olmak için yanıp tutuşan,

sıcaklığın özlemini çeken parçası Sabina'nın sert, boyun eğmez zırhına tosladı. Sabina sadece o son, şehvet ânında boyun eğerdi, hemen ardından da yeniden savaş pozisyonunu alırdı. Şefkatin girip yerleşebileceği, Rango'nun gizli utangaçlığını (tıpkı Djuna'nın göğsüne yaptığı gibi) çaktırmadan, usulca geçirebileceği tek bir gedik yoktu onda. Sabina, insanın içine sızabileceği, yuva kurabileceği bir kadın değildi.

Bir düello için bahane arıyorlardı. Rango onun Djuna'nın yakınında bulunmasından nefret ediyordu; elinden gelse, kadını mavnadan kışkışlardı.

Bir keresinde, bir lokantada hep beraber otururlarken (masada Djuna'nın başka iki arkadaşı da vardı), kimin daha çok kırmızı biber yiyebileceğini görmek istediler.

Acı biberleri cakalı bir küstahlıkla yemeye, birbirlerini süzmeye başladılar. Önce pilav ve sebzeyle karıştırarak, sonra salatayla, en sonunda da tek başına.

Bu yarışma ikisini de öldürebilirdi, çünkü ikisi de pes etmiyordu. Hepsi de birer sıkıştırılmış ateş topu olan o küçük, zehir zıkkım biberler ikisini de yaktı kavurdu.

Arada bir ağızlarını ardına kadar açıp hızlı, kesik soluklar alıyorlardı; içlerini serinletmek istercesine.

Eski efsanelerdeki bir ateş ziyafetine katılan şu alev yutucudan farksızdılar. Sabina'nın koyu, derin gözleri yaşardı. Rango'nun gülen yanaklarına sepya rengi bir kızartı yayıldı; iç organlarına zarar verme tehlikesine karşın, ikisi de pes etmedi.

Neyse ki lokantanın kapanma vakti geldi; garsonlar amonyaklı suyla zemini, manidar hareketlerle ayaklarının altını yıkadılar, iskemleleri masaların üzerine yığdılar; ışıkları da kapayıp bu maratona bir son verdiler.

***

Mavnanın basamaklarını inen, bir değil pek çok Djuna'ydı; ana-babasının, çocukluğunun oluşturduğu katman, mesleğiyle dostlarının biçimlendirdiği bir başkası, tarihin, coğrafyanın, iklimin, ırkın, ekonominin doğurduğu bir başka tabaka; bütün arka planların ve kulislerin, gökyüzünün, toprağın ve doğanın, doğumun saf kaynaklarının ürünü olan Djunalar; bir ağacın etkisinin, düşüncesizce sarf edilmiş bir sözcüğün, görülmüş bir imgenin, bütün o çürümüş, yozlaşmış kaynakların ürettiği Djunalar: kitaplar, sanat, dogmalar, lekelenen dostluklar; bir insanın yaralandığı, yenildiği, sakatlandığı her yer, iltihaplanan, irinlenen noktalar...

İnsanlar bedensel talihsizliklerini önemser, büyütürler; kopan bir ayak parmağı, kesilen parmak, yanık izi, humma, kanser, mikrop, bulaşıcı hastalıklar, yaralar, kırılan kemikler. İçteki astarda biriken, üst üste yığılan morlukları, yara izlerini asla dile getirmezler; içeride koskoca bir tepkimeler evreni vardır; gerçekleşen her olayın kişisel ve mahrem bir yoruma tabi tutulduğu, titizlikle irdelendiği bu tefekkür âleminde, yaşanan her şey bellek denen çiçek dürbününden geçer; ruhun son derece hassas fotoğraf levhalarından oluşan o benzersiz, kendine özgü düzeneğinden geçip duygusal kimyasallarla dolu kazana ulaşır; orada her sözcük, her olay, her deneyim -yeniden insanlara ve ilişkilere yansıtılmadan önce- süzgeçten geçirilir, elenir, sindirilir ve yeniden biçimlendirilir.

Duchamp'ın 'Merdivenden İnen Çıplak'ında betimlediği, benliği oluşturan katmanların devinimi: çeşitli oranlarda boy atmış, irili ufaklı, boyutlarıyla, gelişimleriyle mutlaka farklı, asla aynı yönde hareket etmeyen, çoklu bitişmelerle sonsuz karakter spiralleri oluşturan, çok katlı, çok yönlü benlikler; varlığı yeryüzünden pekâlâ sezilebilen, alttaki tabakalar; gezegenler diyarındaki uzam kadar, ışık kadar gizemli bir bi-

çimde genişleyen, yayılan, sonsuz, uçsuz bucaksız bir duygular yelpazesi.

Erkek teleskopunu dışarıya, uzağa çevirdi; teleskopun karşıt ucunda beliren, gizli, sinsi yığılmalarla, parçacıklar, eklenmeler ve kabuklanmalarla ortaya çıkan kişiliği göremedi.

Kadın teleskopunu yakında durana, sıcak olana çevirdi.

Djuna bir altüst oluşa, bir mutasyona gereksiniyordu; Rango ve Zora'yla ilişkisinden doğan bu yeni benlikten sıçrayıp çıkmaya, bir başka formda yeniden doğmaya ihtiyacı vardı.

Rango'nun peşine düşmek, onu alınyazısında izlemek elinden gelmiyordu; şu an ne hayale gömülüp huzur içinde yaşamayı, ne de mavnayı fırtınalı bir Seine'de ustaca yürütmeyi becerebilirdi.

Kendini Sabina'yı savunurken, onu Rango'nun kıyıcı alaycılığından korumaya çalışırken buldu; Sabina'nın tek'e karşı sayısız aşk felsefesini savunurken.

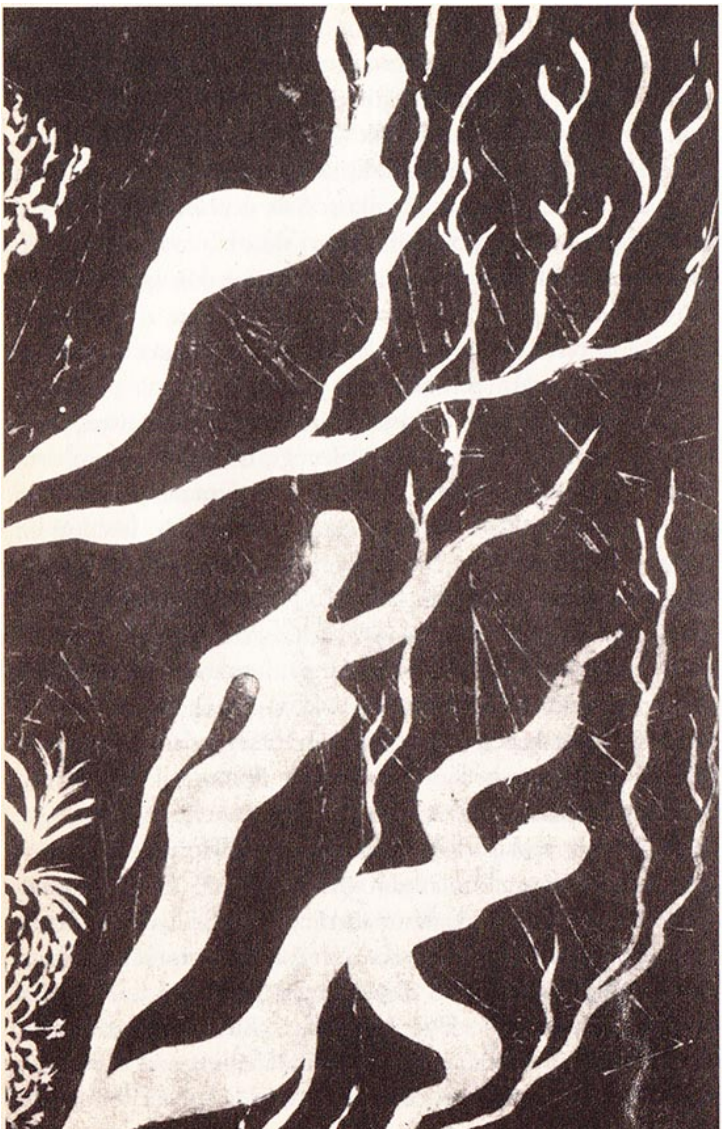
(Rango, öfkenin muhatabı Sabina olmamalı. O, bütün kadınların rüyalarında, geceleri yaptığı şeyleri gerçek hayatta uyguluyor, hepsi bu. Onun eylemlerinden kendimi sorumlu hissediyorum, çünkü birlikte yürürken ve anlattığı serüvenleri dinlerken, bir parçam dinlediği öyküyü başka, gizli bir parçamın çok iyi bildiği sahnelerle karşılaştırıyor, benzerlikleri saptıyor. Hayalini kurduğum, dolayısıyla yaşadığım sahneleri hemen tanıyorum. Düşlenen şey yapılmış demektir. Hayallerimde, Sabina'yım ben. Senin hırpalayan, acıtan aşkından kaçıyor, dünyadaki değiştirilebilen, takas edilebilen bütün âşıkları okşuyorum. Pek çok kadının kurduğu hayalleri gerçeğe dönüştürdüğü, onları yaşadığı için Sabina tek başına sorumlu tutulamaz; onlar sırtüstü yatıp sadece benliklerinin gizli bir parçasıyla bu serüvene atılıyorlar diye, neden Sabina suçlanacakmış? Etin örtük, küçük titreşimleriyle, Sabina'nın eylemle-

rine katılıyor, sessizce suç ortaklığı yapıyorlar. Geceleri hepimiz yatakta, yabancılara duyduğumuz ateşle, arzuyla dönüp duruyoruz. Gündüzleri Sabina'ya dudak büküyor, onu yeriyoruz. Sabina'ya kızgınsın, çünkü o bir zamanlar senin yaptığın gibi, bütün isteklerini, dileklerini açıkça, uluorta yaşıyor. Sabina'nın aşk oyunundaki ateşini, sabırsızlığını, tuzaklardan kaçışını sevmek, Sabina olmaktır. Salt geceleri olabildiğimiz kişiyi, tıpkı Sabina gibi, gündüzleri de olabilme yürekliliğini göstermek...tek aşkın acılarından kaçıp pek çok aşka kucak açma hayalini, o gizli düşü gerçekleştirmeyi göze alabilmek.)

Sabina bir iskemleye ata biner gibi oturmuştu; elleriyle saçlarını geriye attı, kahkahalarla güldü.

Böyle anlarda hep, bir şeyler itiraf edecekmiş havası, yanılsaması yaratırdı. Peçelerin indirileceği, mahrem sırların ortaya dökületeceği bir ortam hazırlamakta uzmanlaşmıştı. Aynı şekilde, bir kaypaklık, bir yan çizme uzmanıydı. İstediği an, hayatını üzerine hızla bir şeyler karaladığı, sonra da, daha kimsenin okumasına bile kalmadan siliverdiği bir karatahta yapıyordu. Böylesi anlarda sözcükleri sözcüğe değil, ağzından ve burun deliklerinden fışkıran dumana benzerdi; onu görülmekten, teşhis edilmekten koruyan, kesif bir duman perdesi. Ama bazen de, yargılanmayacağından emin olduğunda, başından geçen bir öyküyü dümdüz, kanırtıcı bir açıklıkla anlatmaya koyulurdu...

"İlişkimiz yaklaşık...evet, bir asansör yolculuğu kadar sürdü! Bunu simgesel anlamda söylemiyorum! Öyle âni, öyle şiddetli bir çekimdi ki, uzun sürmeyeceği belliydi; beklemeye tahammülü olmadığı da. Yamyamsal bir şeydi, gayet önemsizdi, ancak derhal doyurulması gerekiyordu. Koşullar aleyhimizeydi. Gidecek yerimiz yoktu. Birbirimize canavarca bir iştah duyarak sokaklarda dolandık...Bir asansöre bindik, beni öpmeye başladı...Birinci kat, ikinci kat, hâlâ öpüyordu;

üçüncü, dördüncü kat, sonra asansör durdu, ama artık iş işten geçmişti...duramazdık, elleri her yanımdaydı, ağzı...Deli gibi düğmeye bastım, asansör inerken biz öpüşmeyi sürdürdük...Zemine ulaştığımızda iş artık çığırından çıkmıştı. Düğmeye bastı, asansör hareket etti; millet asansörü çağırıp dururken biz çılgınca inip çıkıyorduk..."

Yeniden güldü; bütün bedeniyle, hatta, neşesinin ritmini vurgulayan ayaklarıyla; çok eğlenen bir seyirci gibi, ayaklarıyla yeri dövüyor, güçlü baldırları iskemleyi bir Amazon'un tahta atıymışçasına sarsıyordu.

Bir akşam Djuna mavnada Rango'yu beklerken, ne bekçiye ne de Rango'ya ait olan ayak sesleri duydu.

Mumların katranlı kâğıtla kaplı duvarlara vuran gölgeleri, Bali tiyatrosundan bir sahne canlandırırken, kapıya gitti, seslendi: "Kim o?"

Mutlak bir sessizlik; sanki ırmak, mavna ve ziyaretçi aynı anda sessizlik yemini etmişti, ama Djuna havada, bedenini bir titreşim gibi yalayan bir gerginlik duyumsadı.

Ne yapacağını bilemiyordu; kapıyı kilitleyip erkeği mi beklesin, yoksa çıkıp mavnayı mı araştırsın. Odada çıt çıkarmadan Rango'yu bekler, camdan seslenerek onu uyarabilirdi; sonra ikisi birlikte davetsiz misafiri kıstırabilirlerdi.

Bekledi.

Duvarlardaki gölgeler şimdi kıpırtısızdı, fakat ışıkların nehirdeki yansıları suyun yüzeyinde bir hortlaklar karnavalı kut-

lamaktaydı. Mumlar her zamankinden daha mı çok titreşiyordu, yoksa Djuna'ya korkudan öyle mi geliyordu?

Ahşabın gıcırtısı hafifleyince ayak seslerini bir kez daha duydu, odaya doğru geliyordu; dikkatle, ama parkeleri gıcırdatmayacak kadar hafif değil.

Djuna yastığın altındaki tabancasını aldı; armağan olarak verilen bu küçük silahı kullanmayı bilmiyordu.

Bağırdı: "Kim var orada? Biraz daha yaklaşırsan, ateş ederim!"

Tabancanın emniyet kilidini açması gerektiğini biliyordu. Rango'nun çıkıp gelmesi için dua etti. Erkek fiziksel korku nedir bilmezdi. O gerçeklerden korkardı; dürtüleriyle hesaplaşmaktan, duygular ve fikirlerle yüzleşmekten, onları anlamaktan, çözümlemekten korkardı; harekete geçmekten, fiziksel tehlikelerden asla. Djuna ise farkına varmak, idrak etmek, özünü büyük sancılar pahasına dışa vurmak konusunda alabildiğine cesurken, duygusal ameliyatlara çoğu insandan daha büyük bir gözü peklikle girişirken, şiddet karşısında donup kalırdı.

Uzunca bir süre öylece bekledi, ama sessizlik mutlak, kıpırtısızdı.

Rango görünmedi.

Yorgun düşünce, elinde silahla yatağa uzandı. Kapılar, pencereler kilitliydi. Rango'nun güverteden gelecek düzensiz ayak seslerine kulak kabartarak bekledi.

Mumlar teker teker eridi, son alevleriyle duvara can çekişen, son bir iskelet düşürdükten sonra, söndüler.

Nehir mavnayı sallıyordu.

Saatler geçti, Djuna yarı uyur yarı uyanık bekledi.

Kapının mandalı sonunda bir alet ya da bir nesneyle yuvasından kaldırıldı, açılan kapıda Zora belirdi.

Djuna onun üstüne eğildiğini gördü, bir çığlık attı.

Zora'nın elinde şu eski moda, uzun şapka iğnelerinden vardı, Djuna'ya saplamaya çalışıyordu. Djuna önce onun bileklerine yapıştı, fakat gazabı Zora'yı güçlendirmişti. Yüzü nefretten çarpılmıştı. Ellerini çekip kurtardı, iğneyi Djuna'ya rasgele, birkaç kez sapladı, iki kez omzuna batırdı; gözleri fal taşı gibi açıktı; sonra göğsünü hedef aldı, ama ıskaladı. Aynı anda Djuna silkindi, onu kendisinden uzaklaştırdı, sımsıkı tuttu.

"Sana ne kötülüğüm oldu, Zora?"

"Rango'yu partiye katılmaya zorladın. Şimdi politikada bir isim, 'birisi' olmaya çalışıyor, sırf senin için. Onunla gurur duyman için. Benleyken umurunda bile değildi; tembelliğinden utanmazdı...Hiç eve uğramaması, senin suçun...her gün hayatını tehlikeye atması, senin suçun."

Djuna onun yüzüne baktı ve bir kez daha, Rango'nun karşısında kapıldığı duyguya kapıldı: konuşmanın, açıklamanın, aydınlatmanın yararsızlığı, boşunalığı. Zora ve Rango birer fanatikti.

Kadını omuzlarından tuttu, dinlemeye zorlarcasına sarstı: "Beni öldürmek hiçbir şeyi değiştirmez, anlamıyor musun? Biz Rango'nun kişiliğinin iki yüzüyüz. Beni öldürürsen, Rango'nun o tarafı yalnız, eşsiz kalacak ve orayı bir başka kadın dolduracak. Kendi içinde bölünmüş biri o: yıkmakla inşa etmek arasında bölünmüş. O iki parçalı, ikiye bölünmüş olarak kaldıkça, hayatında hep iki kadın olacak; her zaman. Bir zamanlar senin ölmeni diliyordum, ta ki bu gerçeği ayırımsayıncaya kadar. Bir ara, sen ölürsen Rango kurtulur sandım. Sense karşıma geçmiş, Rango'yu tehlikeye benim sürdüğümü iddia ediyorsun. O kendi kendini tehlikeye atıyor. Çünkü boşluğundan, abesliğinden utanıyor. Parçalanmış benliğindeki çekişmeye, gözlerinin karşısında canlanan, bizde vücut bulan bu savaşıma katlanamıyor. Ve bütünlüğe ulaşmak,

tamamlanmak için bir üçüncü yolu deniyor. Seninle ben dost olabilseydik, içinin rahat etmesi, zihninin huzura ermesi kolaylaşabilirdi. Birbirimizden gerçekten, içtenlikle hoşlanıp hoşlanmayacağımızı hiç umursamadı. Bizse denedik ama başaramadık. Çok bencildin. Seninle ben zıt kutuplardayız. Seni sevmiyorum, sen de benden haz etmiyorsun; Rango diye biri olmasaydı bile, biz birbirimizden asla hoşlanamazdık, Zora. Bana zarar verirsen, bunun cezasını çekersin ve Rango'dan uzaklaştırılırsın...Rango da sana çok kızar. İşte, ölseydin de aynı şey olacaktı; Rango benim olmayacaktı, çünkü ben onun yıkma, yok etme aşkını, bu sevdasını doyuramam..."

Sözcükler, sözcükler, sözcükler... Djuna geceleri, yalnızken aklından geçirdiği bütün sözcükleri çılgınca, körlemesine saydı döktü; Zora'nın anlayacağını hiç ummuyordu, ancak bunları öyle bir iştiyakla, ateşle söyledi ki, Zora anlamlarının yanı sıra, yakarışı, gerçeğin aksanlarını da duydu...nefretini, hiddetini dağıtan tınıları da.

Zaten birbirlerini görür görmez, içlerindeki husumet silinirdi. Djuna'nın yüzündeki hüznün, sesinin, o ince vücudunun karşısında Zora'nın öfkesi direnemezdi. Onun bitkin yüzü, cılız saçları, denetimsiz dudakları da Djuna'nın isyanını söndürüverirdi.

Aralarında ne yaşanırsa yaşansın, her ikisinin kederinde de öyle bir içtenlik vardı ki, onları bağlıyor, birleştiriyordu.

Tam o sırada Rango göründü; iki kadına dehşet içinde bakakaldı.

"Ne oldu? Djuna, kan içindesin!"

"Zora beni öldürmeye çalıştı. Yaralar o kadar da ciddi değil."

Djuna bir kez daha erkeğin, "Zora çıldırmış," demesini ve karabasanın sona ermesini bekledi.

"Dost olmamızı istedin, çünkü bu senin işini kolaylaştıracaktı. Denedik. Ama olanaksız. Ben Zora'nın, seninle yaratmaya çalıştığım her şeyi yok ettiğini düşünüyorum, o da seni tehlikeli, siyasal bir yaşama benim ittiğimi... Birbirimizi hiçbir zaman anlayamayacağız."

Rango söyleyecek söz bulamadı. Gözleri Djuna'nın giysilerine bulaşmış kana dikiliydi. Djuna ona kesiklerin fazla derin olmadığını gösterdi; darbeler etli kısma denk gelmiş, zarar vermemişti.

"Zora'yı eve götüreyim. Döneceğim."

Döndüğünde hâlâ suskun, ezik, eğikti. "Zora arada bir kendini kaybediyor," dedi. "Son günlerde, sokaklarda insanları tehdit etmeye başladı. Polis onu götürüp tımarhaneye kapatacak diye ödüm kopuyor."

"Öldürebileceği insanları dert etmiyorsun, değil mi?"

"Elbette ediyorum, Djuna. Seni öldürseydi, onu asla bağışlamazdım. Oysa sen hakkın olmasına rağmen, kızgın değilsin. Öyle yüce gönüllü ve iyisin ki..."

"Hayır, Rango. Buna inanmana izin veremem. Doğru değil çünkü. Defalarca Zora'nın ölmesini diledim, ama bütün cesaretim bu kadar işte...sadece dilek tutacak kadar yürekliyim...Bir gece rüyamda onu şu eski usul, uzun şapka iğnelerinden biriyle öldürdüğümü gördüm. Şapka iğnesi fikrini nerden aldığını görüyor musun? Benim kendi rüyamdan; ona anlatmıştım. Bana saldırırken, benden çok daha gözükara, çok daha dürüst davranıyordu."

Rango başını ellerinin arasına aldı, sancısı varmışçasına öne arkaya sallanmaya başladı. Göğsünden kuru bir hıçkırık yükseldi.

"Ah, Rango, buna daha fazla katlanamayacağım. Çekip gideceğim. Böylece Zora'yla huzura erersiniz."

"Bugün bir şey oldu, Djuna, bana söylediğin bazı şeyleri

hatırlamama neden olan bir şey. Öyle korkunçtu ki, bu gece seni bile görmek istemedim. Sonuçta, hangi tehlike içgüdüsünün beni buraya getirdiğini bilmiyorum. Ama bu gece olanlar, Zora'nın delilik nöbetlerinden çok daha kötü. Partiye kayıtlı, belli bir gruba ait işçilerin ayda bir kez toplanıp özeleştiri yaptıklarını biliyorsun. Disiplinin bir parçası. Tatlılıkla, büyük bir nesnellikle ve son derece adilce yapılıyor. Bu toplantılara ben de katıldım. Bir erkeğin çalışma biçimi, kişilik özellikleri tahlil ediliyor. Dün gece sıra bendeydi. Halka olmuş oturan o adamlar, her gün gördüğüm kişilerdi; kasap, postacı, manav, benim sokaktaki ayakkabıcı. Bizim bölüğün başı, otobüs şoförüdür. Başta, bildiğin gibi beni partiye almakta duraksadılar. Bir sanatçı, bir bohem, bir entelektüel olduğumu biliyorlardı. Ama benden hoşlandılar...ve aralarına kabul ettiler. Artık iki aydır onlar için çalışıyorum. Sonra, dün gece..."

Sahneyi aktarmaya cesaret edemez gibi, sustu. Djuna onun elini tuttu, bu da erkeği yatıştırdı. Ama başı hâlâ öne eğikti. "Dün gece konuştular...tam Fransız usulü, gayet sakin ve ılımlı... Beni tahlil ettiler...çalışmamı. Söylediklerinin bir kısmı, senin bana hep söylediğin şeylerdi. Karakterimi masaya yatırdılar. Her şeyi gözlemlemişler; iyisiyle kötüsüyle. Tembelliği, savrukluğu, disiplin eksikliğini, özel yaşamı parti gereksinimlerinin önüne koymayı, kafedeki geceleri, aşırı, taşkın sözleri, sorumsuzluğu...sayıp döktükten sonra, çok daha kötüsünü yaptılar; kapasitemi, yeteneklerimi sıraladılar ve kendi kendimi nasıl baltaladığımı gösterdiler...Beni didik didik ettiler; insanları etkileme gücümü, güzel, çarpıcı konuşma becerimi, şevkimi, coşkumu, kalabalıklar üzerinde iz bırakma yeteneğimi, uyandırdığım güvenle liderliğe oynayabileceğimi...her şeyi. Kaderciliğimden de haberdarlar. Tıpkı senin gibi, karakter değişiminden söz ettiler. Zora'nın bir

hastaneye kapatılması gerektiğini bile ima ettiler; davranışlarını duymuşlar."

Başını hiç kaldırmamıştı.

"Sen bunları tatlılıkla söylediğin zaman, beni incitmiyor. Bu bizim sırrımız; sana kızabilirim ya da karşı çıkabilirim. Ama bunları bütün o adamların önünde söyledikleri zaman, doğru söylediklerini anladım...daha da kötüsü, senin bana verdiğin bunca şeye, aşkla, adanmayla dolu bunca yıla rağmen değişemediğime göre, parti için de değişemeyeceğimi kavradım...Senin verdiklerini alan biri, herhangi bir erkek, en büyük değişimleri başarırdı...her erkek...ben hariç."

Mavna hiçbir yere gitmiyordu, umutsuzluk limanına demirlemişti.

Rango gerindi: "Tükendim...öyle yorgun, öyle yorgunum ki..." Ve neredeyse aynı anda uyuyakaldı; koca bir çocuk gibi, yumrukları sıkılı, kolları başının üstünde.

Djuna hafif adımlarla ön kamaraya gitti, bir hapishane penceresine benzeyen küçük, parmaklıklı lombardan bir kez dışarıya baktı, sonra küflenmiş zemine eğildi, tahta döşemelerden birini kaldırdı, koparıp attı; hiçbir yere yelken açmayan bu Nuh'un Gemisi'ni batırması için tufanı içeriye buyur etti.

Ahşabın eski, çürümüş olması Djuna'nın tahtayı çakıldığı yerden sökmesini kolaylaştırmıştı, ama midyelerin, kabuklu hayvanların, yosunların oluşturduğu, elinin uzanamadığı o

dış tabaka suyun içeriye dolmasını kısmen engelliyor, yavaşlatıyordu.

Yatağa, yerdeki posta döndü, Rango'nun yanına uzandı, sabırla ölümü beklemeye koyuldu.

Nehrin dalgalanarak, kıvrılarak denize doğru aktığını görmüştü; onlar da şimdi engelsizce, tatlılıkla okyanusa doğru sürüklenecekler miydi?

Kimlik yüzeyinin altında bir okyanus yatar; belleğin yükselen sularıyla, yoğun duygulanımların dip akıntılarıyla dolu, insanoğlunun damarlarında sadece tek bir damlasını taşıdığı koskoca bir okyanus; ama kimileri algı seviyesinin altına dalar ve o tek damla, devasa bir dalgaya dönüşür...

İçsel kentlerin altında sayısız imge taşıyan pek çok ırmak akıyordu...

Djuna'nın olduğu, biriktirdiği bütün kadınlar, saçlarını nehrin yüzeyine birer hale gibi yaydılar, kollarını Hindistan'ın çok kollu putları gibi ardına kadar açtılar; özleri erkeklerin zikzaklı, labirentli düşlerine bir sızdı bir çıktı...

Rahim sıvısı göllerde, bir su nilüferi gibi, yüzü yukarı dönük yatan Djuna; laternanın ölü doğmuş, ergenlik tahtına hiç oturamamış, hep bir 'sözde varis' olarak kalmış bir İspanya prensi için çaldığı *pavana** ezgisine kapılıp sürüklenecek...

Rango'ya gelince; davullar bir ağızdan dövülecek ve karnavalın bütün boyalı atları bir polkada dönmeye başlayacak...

Djuna yaşamlarını tekrar tekrar gördü; ta ki basit ve bölünebilir olmayan, değişken ve kaçamak olan bir gerçeği yakalayıncaya kadar...ama onu açık seçik, sadece yüzeyin altından, yani var olmaya alıştığı o derinliklerden yukarıya bakınca gör-

* 16. yüzyılda revaçta olan bir dans; bu dansın müziği. (ç.n.)

dü; olduğu, dönüştüğü bütün kadınlar, ondan fışkıran ve onunla birlikte okyanusa akan sayısız nehirdi...

Bu su perdesinin gerisinden bakınca, bütün bu kadınları, hepsini, doğadan da büyük kişilikler olarak gördü; bu, ölüme odaklanan, ağırlaşan yüreklerin çok daha duru bir biçimde görebildiği, bulanık diyalogların, ıskalanan suflelerin olmadığı bir sahneydi...

Muğlak ilişkilerin sisinden çıktığı için şimdi, ölümün, onu umutsuzluğa sürükleyen bu yüzlere vuran keskin ışığını görebiliyordu; bu yüzlerin iyi huylu soytarılara dönüşmesini izledi. Gülünç, abartılı kostümlere bürünmüş Zora'yı gördü; ayağında Rango'nun ona çok büyük gelen çorapları, sırtında boyalı kimonolar, bükülmüş, boğazlanmış çaputlar, kolları boş broşlar...salt insanlarda vicdan azabı uyandırmak amacıyla sahnelenen bir komedi...

...Seine'in yüzeyinde, ölüme doğru akan bu sahnede, oyuncular da onunla birlikte sürükleniyor, aşk artık bir tuzak gibi görünmüyordu...

...tuzak, özün gelişimindeki statik bir duraklamaydı; kendi ördüğü bir engeller ve saplantılar ağına takılan, tutsak düşen benlikti...

...büyür, boy atarsın; tıpkı suda giderek uzayan ve ağırlaşan, sonunda kendi ağırlığıyla başka akıntılara sürüklenen yosunlar gibi...

...büyümeye ya da yer değiştirmeye korkuyordum, Rango; seni işkencende tek başına bırakmaktan utanıyordum, ama artık senin seçiminin sana ait olduğunu biliyorum; benimkinin de bana ait olduğu gibi...

...durmak, katılaşmak ölümdür...ölüm, katılaşmaktır...bu güvenilmez, tehlikeli gemide, döşemelerden de kendi kendini kandırmalardan da arınmış bu çıplak teknede yolculuk yarına, geleceğe sürebilir...

...şu an karşımda uçsuz bucaksız bir düzlük uzanıyor; henüz gitmediğim yerleri, yerine getirmediğim görevleri görebiliyorum; hepsi de artık değişime, dönüşüme hazır olan eski kaygılardan, geçmiş kederlerden oluşan bu alışılmadık kargonun yararsızlığını da...

...ölüm meleği, bütün maceraperestler gibi, senin yüreğini de değişime, dönüşüme doğru hızlandıracaktır...

...kişi yeterince derine, sonra daha da derine inebilirse, Djuna'nın bir gece birleştirip tek bir potada erittiği, farklı kimliklerini sildiği bütün bu kadınlara ulaşabilir...

...Sabina'dan aşkın nasıl güldürülebileceğini öğrenecekti; Stella'dan da insanın bir süreliğine ölüp sonra nasıl dirilebileceğini; tıpkı ölen ve küçücük bir yüreklendirmeyle yeniden doğan çocuklar gibi...

...yolculuğu tersten tamamlayacak: sudaki sondan, sudaki başlangıca; kökenden doğuma, doğumdan da akışa...başlangıçta olduğu gibi, daha engin bir bedene akmak için kendi bedenini terk edecek ve teker teker açılıp önüne serilecek olan sayısız yaşamla geri dönecek...

...çocukluğundaki kırık bebek, istediğinden daha küçük çıkan Paskalya yumurtası, masalların kalıntıları da suda onunla birlikte sürüklenecek...

...bilinçaltını kaplayan suların üstünde yeniden hayata dönecek, yaşanan ve tufanın gerçek nedeni olan acıların daha da büyümüş, devleşmiş hallerini görecek...

...henüz görmediği ülkeler vardı...

...imge Djuna'nın akışını, sularla birlikte sürüklenişi kesintiye uğrattı...

...henüz karşılaşmadığı aşklar olmalıydı...

...mavna umutsuzluk akıntısına kapılmış hızla sürüklenirken, Djuna kıyıda ellerini, kollarını çaresizce sallayan, kurtul-

mak için ona ait olan bu tekneye, Nuh'un Gemisi'ne bel bağlayanları gördü...

...bencil bir yolculuktu bu...

...oysa mavnayı bir morg yapmak için değil, bambaşka amaçlar için almıştı...

...savaş yaklaşıyordu...

...karmaşa, şaşkınlık büyüdükçe, bireysel ve kusursuz bir dünyayı sürdürme çabaları da o kadar yoğunlaşmıştı: bir simge, bir sığınak olacak bir inanç kozasını...

...şafağın perdesi ıssız bir çölde kalkacak...

...iki çölde...

...yaklaşan ölümün gölgesinde Djuna, varlığımızın bu ara yöresine, gelecekteki kederlerimizin provasını yaptığımız ve geçmiş kederleri bir kez daha tattığımız bu ara bölgeye takılıp kalmıştı...

...bu yükseltilmiş sahnede yaşamlar gerçek renkleriyle boy gösteriyordu, çünkü burada en mahrem itirafları da, en saçma sapan gösterişleri, cakaları da çarpıtacak bir tanık yoktu...

...Djuna bu son rolde, yapaylık geçidine, bellekte donup kalmış bir varoluşa, sahteliklere karşı bağışıklık kazandı...ve ortaya çıkan şey ona alabildiğine gerçek göründü; bir pantomim kadar...

...ölüm tiyatrosunda abartının nedeni, umutsuzluktur...

...çocukken, dev boyutlu olmasını istediğim o Paskalya yumurtası, bugün doğal boyutuyla, düşlediğimden çok daha küçük haliyle, benimle birlikte şu suda sürüklense, küçülüşüne, büzülüşüne kahkahalarla gülerdim...

...ölümü seçtim, çünkü küçülmelerden, renk solmalarından utanıyorum; zamanın o hayali, uyduruk büyütmelerimize, abartmalarımıza yaptığı şeyden...zaman tıpkı nehir gibi yenilgilerin ve tutulmayan sözlerin acısını dindirecek; zaman-

la ırmak Zora'nın devasa bir kâbus olan yüzünü bulanıklaştıracak; zaman ve ırmak Rango'nun sesinin, yüreğimi ezen titreşimlerini susturacak...

...laterna çalmayı sürdürecek, ama bize illa da ayrılıkların trajik bir refakatçisiymiş gibi gelmeyecek...

...laterna sürekli çalacak, fakat imgeler değişecek, duygular da öyle; Rango'nun el-kol hareketleri daha az şiddetli görünecek; kederler, endişeler yüreği yeni bir aşka döllemek için, yapraklar gibi dökülecek...laternacı ritmi hızlandırıp zevk arabesklerine geçecek: sokak satıcılarının haykırışlarını "Mimoza! mimoza!" Grieg'in Uyu, Küçük Meleğim, Uyu ezgisine uydurmak için...

...*"Couteaux! couteaux a éguiser!"*[*] Madam Butterfly'ın aryasına

...*"Pommes de terre! pommes de terre!"*[**] Ravel'in Bolero'suna

...*"Bouteilles! bouteilles!"*[***] Tristam ile Iseult'un nağmesine uydurmak için...

Djuna güldü.

...yarın kent yeni felaketlerle mayalanacaktı; gazete satıcılarının sesleri isterik bir tizliğe ulaşacak, kalabalıklar haberleri tartışmak için toplaşacak, trenler korkakları alıp götürecekti...

...korkaklar...

...ırmakta akıntıya kapılmış sürüklenen...

...tek kişilik bir aşka barınak olmanın yanısıra, inanç için de bir sığınak olması amaçlanmış mavnayla birlikte...

...Djuna bir inancı batırmaktaydı...

---

* (Fr.) Keskin bıçaklar. (ç.n.)

** (Fr.) Patates. (ç.n.)

*** (Fr.) Şişeler. (ç.n.)

....yüzen krallığı güçlendirmek yerine, ölümsüz değerlerden oluşan yüküyle birlikte batırıyordu...

("Bireysel, mükemmel bir dünya," demişti Rango, "gerçeklik, savaş, devrimler tarafından yerle bir edildi.")

"Rango, uyan uyan kalk; tekne su alıyor!"

Oldu bitti zor uyanırdı; gördüğü o yücelik, büyüklük rüyaları kraliyet giysileri gibi vücudunu ağırlaştırıyordu, ama gündoğumuna çevirdiği yüzü, masumiyetin yüzüydü; her yeni güne masumiyetle doğan her insan gibi. Djuna bu yüzde, görmeyi reddettiği şeyi okudu: Rango'nun öteki yüzünü; şen, şakacı bir hilkat garibesi tarafından, kocaman bir adamın gövdesine yerleştirilmiş o çocuğu.

Bu bir oyundu aralarında: "Djuna, orada dur, beni seyret; kral ve kurtarıcı olacağım. Sözlerimi bitirdiğim zaman bana hayran olacaksın." Şimdi olsa, Djuna güler şöyle derdi: "Ama işin aslı, ben gitar çalan o serseriyi yeğliyorum, biliyorsun."

Erkek Zora'nın deliliğini görmeye yanaşmadığı için, Djuna gülerdi, çünkü bu tıpatıp kendisinin yaptığı şey değil miydi...Rango'nun deliliğini, büründüğü yapay kişilikleri, masallarını, yanılsamalarını görmezden gelmek?

Ölümün karşısında mavna daha küçüktü, Rango ürkütücü, hudutsuz bir hayal gibi devleşmiyordu, Zora çekmiş, büzülmüştü...

Ölümün karşısında, oyunlar oynuyorlardı; Zora sırtında gülünç, abartılı bir trajedi kostümü, çamurlarda debeleniyor, fırlatıp atıyor, afallatıyor, felaketin mor renkleriyle keyifleniyordu – yangın musluklarıyla oynayan çocuklar gibi. Karı-kocanın bilgelikten, cesaretten böylesine yoksun oluşu Djuna'nın canını acıttığında, o da onların diyarına iniyor, dertlerini, sorunlarını artırarak öcünü alıyordu. Bir keresinde Rango'ya, babasının sağlığı için Fransa'nın güneyine yerleşeceklerini, dolayısıyla ayrılmak zorunda kalacaklarını söylemişti.

Elden bir şey gelmezdi, durumu kabullenmek gerekiyordu; kaçınılmaz olana boyun eğmeye alışmışlardı zaten. Rango acıyla sıçramış, ayağa fırlamıştı. Zora, içine bir tutam zehir katmayı unutmadığı bir yorum yaptı: "Bu er ya da geç olacak...Djuna seni terk edecek."

Sonra Djuna, Zora'yı görmeye gitti: o küçük, gevşek ellerini bin bir güçlükle, beceriksizce kıpırdatan Zora; çaresiz, zavallı görünen ama Djuna'nın da çok iyi bildiği gibi, bu üç kişiden en güçlüsü, en dayanıklısı olan, çünkü Djuna'nın zayıflığını kusursuzca sömüren Zora. Kadın, Rango'nun o gün ağzına tek lokma bile koymadığını anlattı. Evde sürekli volta atıyordu, dahası Zora'ya öyle gaddarca davranmıştı ki. "Eğer Djuna Fransa'ya giderse, ben de seni akrabalarının yanına yollarım," demişti karısına.

Djuna erkeğe döndü: "Tek başına mı? Peki, ya sen?"

"Ah, ben," dedi erkek omuz silkerek. Zora atıldı: "Kendini öldürür."

Şu âna kadar oynadığı oyundan yeterince zevk almıştı. Kendini yeniden olgun hissediyordu. Ama bir haftalık işkenceden sonra, sahne yeniden büyük bir aşk sahnesine hazırlandı; Djuna Rango'yu bıraktığı takdirde, erkeğin kendini Zora'yla avutmayacağını anlamıştı artık. Bilmek istediği de buydu zaten. Belki de bu karı-kocadan o kadar da zeki değildi...belki de içinde aşka karşı sandığı kadar büyük bir iman yoktu...belki de içinde, korunmaya muhtaç bir Zora ile güvence ihtiyacıyla kıvranan, korkudan aklını kaçırmak üzere olan bir Rango vardı. Ve belki de onları sevmesinin nedeni buydu; Zora aklını başına topladığı, duru bir biçimde düşünebildiği anlarında Djuna'nın aşkına inanmakta haklıydı belki...

Ölümün karşısında Rango daha az hiddetli görünüyordu; Zora daha az zorba, Djuna ise daha az zeki. Zora, birinin ka-

pısının önündeki çöp sepetinden aldığı, gözlerine uymayan gözlüğün üstünden Djuna'ya bakarken – babalarının gözlüğünü takıp çerçevenin üstünden kaşlarını çatarak, dik dik bakan çocuklara benziyordu; olgunluk tahtında hak iddia eden bu sahtekârlara...

"Rango, uyan uyan uyan uyan, batıyoruz."

Rango gözlerini açtı, sıçrayıp kalktı: "Ah, dün suyu boşaltmayı unuttum."

Rango'nun, uyanırkenki o şaşkın ve masum yüzünü izleyen bu ikinci yüzü mutlak, kesin bir hoşnutsuzluk yansıtıyordu; gerçeklik imgesini fazlasıyla abartan, bu gerçekliğe tehditkâr, orantısız bir heybet katan çocuklarla gençlere özgü bir ıstırap. Böylesine kesif bir umutsuzluğun tadını bir tek çocuklarla yeniyetmeler bilir: sanki her yara ölümcüldür, her dakika, alınan her soluk sonuncudur; ölüm ve tehlikeler büyür, yoğunlaşır, tıpkı geceleri Djuna'nın zihninde yaptıkları gibi...

Rango deliği bir gayret, çabucak tıkadı, sonra rıhtıma çıktılar. Şafaktan hemen önceydi, bazı balıkçılar çoktan yerlerini almıştı, çünkü nehir balık avlamaya elverişli bir dinginlikteydi. İçlerinden biri, alışılmadık bir şey yakalamıştı; kaldırdı, gülerek Djuna'ya gösterdi.

Bir oyuncak bebek.

Dün gece intihar eden bir bebek. Su, yüz hatlarını silmişti. Saçları billûrsu bir parıltıyla yüzünü haleliyordu.

Nuh'un Gemisi tufanı sağ salim atlatmıştı.

Şu an elinizde, Anaïs Nin'in "İçsel Kentler" dizisinin üçüncü kitabı olan **Dört Odalı Kalp**'i tutuyorsunuz. Dizinin bir önceki romanı **Albatrosun Çocukları**'ndaki aykırı sanatçı Djuna'nın serüvenleri bu kitapta da sürüyor. Guatemalalı, güçlü kuvvetli, ancak sorumluluklarından kaçan bir gitarcıya, Rango'ya âşık olan Djuna, kendini üçlü bir ilişkinin tam ortasında buluyor: Rango, Djuna ve Rango'nun hastalık hastası karısı Zora...

Aşkın kimliğini yitirip bambaşka bir ilişki ve duygu durumuna dönüşmesinin şiirsel bir haritasını çizen **Dört Odalı Kalp**, "fedakârlık" kavramını bütün yönleriyle sorguluyor. Bunu yaparken de okuru en çetin fedakârlığın, aşkın yüzleriyle buluşturuyor.

Dört Odalı Kalp'te Anaïs Nin, **Ateş Merdivenleri** ve **Albatrosun Çocukları**'ndan sonra aşkın, dostluğun, fedakârlığın ve mutlak yalnızlığın bambaşka boyutlarıyla yüzleşiyor. **Dört Odalı Kalp**, aşk denen duygunun anlaşılmazlığına inanlar için...

Anaïs Nin

"Erkek fiziksel korku nedir bilmezdi. O gerçeklerden korkardı; duygular ve fikirlerle yüzleşmekten, onları anlamaktan, çözümlemekten korkardı; fiziksel tehlikelerden asla. Djuna ise farkına varmak, özünü büyük sancılar pahasına dışa vurmak konusunda alabildiğine cesurken, duygusal ameliyatlara çoğu insandan daha büyük bir gözü peklikle girişirken, şiddet karşısında donup kalırdı."

EVEREST

ISBN 975-289-289-2

9 789752 892897

www.everestyayinlari.com